

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σχολείο με όραμα

Πρακτικές που διαμορφώνουν τη σύγχρονη
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Εύβοια

Συλλογικός τόμος καλών εκπαιδευτικών πρακτικών

Χαλκίδα, Ιούλιος 2026

Επιμέλεια τόμου:

Γιάννης Θεμελής: Σύμβουλος Εκπαίδευσης Αγγλικής Γλώσσας (ΠΕ06) Εύβοιας και Φωκίδας, Αν/τής Επόπτης Ποιότητας Εκπαίδευσης Β΄/θμιας Εκπαίδευσης Φωκίδας

Πηνελόπη Αθανασάκου: Σύμβουλος Εκπαίδευσης Πληροφορικής (ΠΕ86) Εύβοιας και Βοιωτίας

Παναγιώτης Αντωνόπουλος: Σύμβουλος Εκπαίδευσης Μαθηματικών (ΠΕ03) Εύβοιας και Φωκίδας, Επόπτης Ποιότητας Εκπαίδευσης Β΄/θμιας Εκπαίδευσης Βοιωτίας

Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική Χρήση 4.0 (CC-BY-NC)

Copyright © 2026: ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ,
ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΚΡΙΕΖΗ 16, 34100 ΧΑΛΚΙΔΑ

Έτος έκδοσης: 2026

ISBN: 978-960-98211-5-5

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: 1 ^ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ	6
Από την κιμωλία στη δημιουργία: όταν οι μαθητές μεταμορφώνουν τη σχολική μνήμη	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΝΗΘΟΥ	14
Η αισθητική και υλικοτεχνική αναβάθμιση των χώρων του σχολείου, ως άξονας ενδυνάμωσης μαθησιακών αποτελεσμάτων και κοινωνικής αγωγής	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΧΑΛΚΙΔΑΣ	36
Από το όραμα στην πράξη: η εφαρμογή του έργου <i>ETWINNING MIX IT UP!</i>	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΑΚΡΥΚΑΠΑΣ	42
OUR LIFE WITH NATURE: Περιβαλλοντική παρατήρηση, πρόληψη και σχολική ανθεκτικότητα	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: 2 ^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΧΑΛΚΙΔΑΣ	47
Ηλεκτρονικές εκλογές 15μελούς μαθητικού συμβουλίου: η δημοκρατία στην ψηφιακή εποχή του σχολείου	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΛΙΜΝΗΣ	52
Κωδικοί QR σε μνημεία και προτομές	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ	59
ΓΕΛΕΥΕ – Με τη ματιά των μαθητών- ένα εργαστήριο έκφρασης, συμμετοχής και συμπερίληψης	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ	66
Μαθητικό Παρατηρητήριο Ποταμών Βόρειας Εύβοιας NORTH EVIA STUDENT RIVER OBSERVATORY	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΛΙΜΝΗΣ	74
Αναδεικνύοντας τον μεταλλευτικό πολιτισμό της Βόρειας Εύβοιας	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: ΜΟΥΣΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕ ΛΥΚΕΙΑΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ	81
Εισαγωγή της Σχολικής Διαμεσολάβησης σε ένα Μουσικό Σχολείο: δημιουργώντας κοινότητες διαλόγου και συνεργασίας	81

Πρόλογος

Η έκδοση του συλλογικού τόμου **«Σχολείο με όραμα: πρακτικές που διαμορφώνουν το σύγχρονο σχολείο στην Εύβοια»** αποτελεί το επιστέγασμα μιας συλλογικής προσπάθειας να αναδειχθεί η δυναμική, η καινοτομία και η δημοκρατική παιδεία που καλλιεργείται καθημερινά στις σχολικές μονάδες της περιοχής μας. Σε μια εποχή πολυδιάστατων προκλήσεων, τα σχολεία της **Εύβοιας** αποδεικνύουν στην πράξη ότι μπορούν να αποτελέσουν ζωντανές κοιτίδες γνώσης, συμπερίληψης και διαμόρφωσης ενεργών πολιτών.

Μέσα από τις σελίδες αυτού του τόμου, ξεδιπλώνεται ένα πλούσιο μωσαϊκό δράσεων που θέτουν τους μαθητές στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, δίνοντάς τους φωνή και χώρο να συνδημιουργήσουν. Η συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες συναντά την ψηφιακή εποχή μέσα από τις ηλεκτρονικές εκλογές μαθητικών συμβουλίων που οργάνωσε το 2^ο Γυμνάσιο Χαλκίδας. Η ελεύθερη έκφραση και η συμπερίληψη βρίσκουν διέξοδο στο ΓΕ.Λ. Βασιλικού, όπου η ψηφιακή εφημερίδα «ΓΕLeye» μετατρέπει τους μαθητές σε δημιουργικούς ερευνητές της κοινωνικής πραγματικότητας. Την ίδια στιγμή, οι διαπολιτισμικές δεξιότητες και οι ευρωπαϊκές συνεργασίες αναδεικνύονται μέσα από το έργο eTwinning «Mix it up!» του Εσπερινού Γυμνασίου Χαλκίδας, αποδεικνύοντας πώς η μάθηση γεφυρώνει διαφορετικές αφετηρίες και ενισχύει την ένταξη ευάλωτων ή ενηλίκων μαθητών.

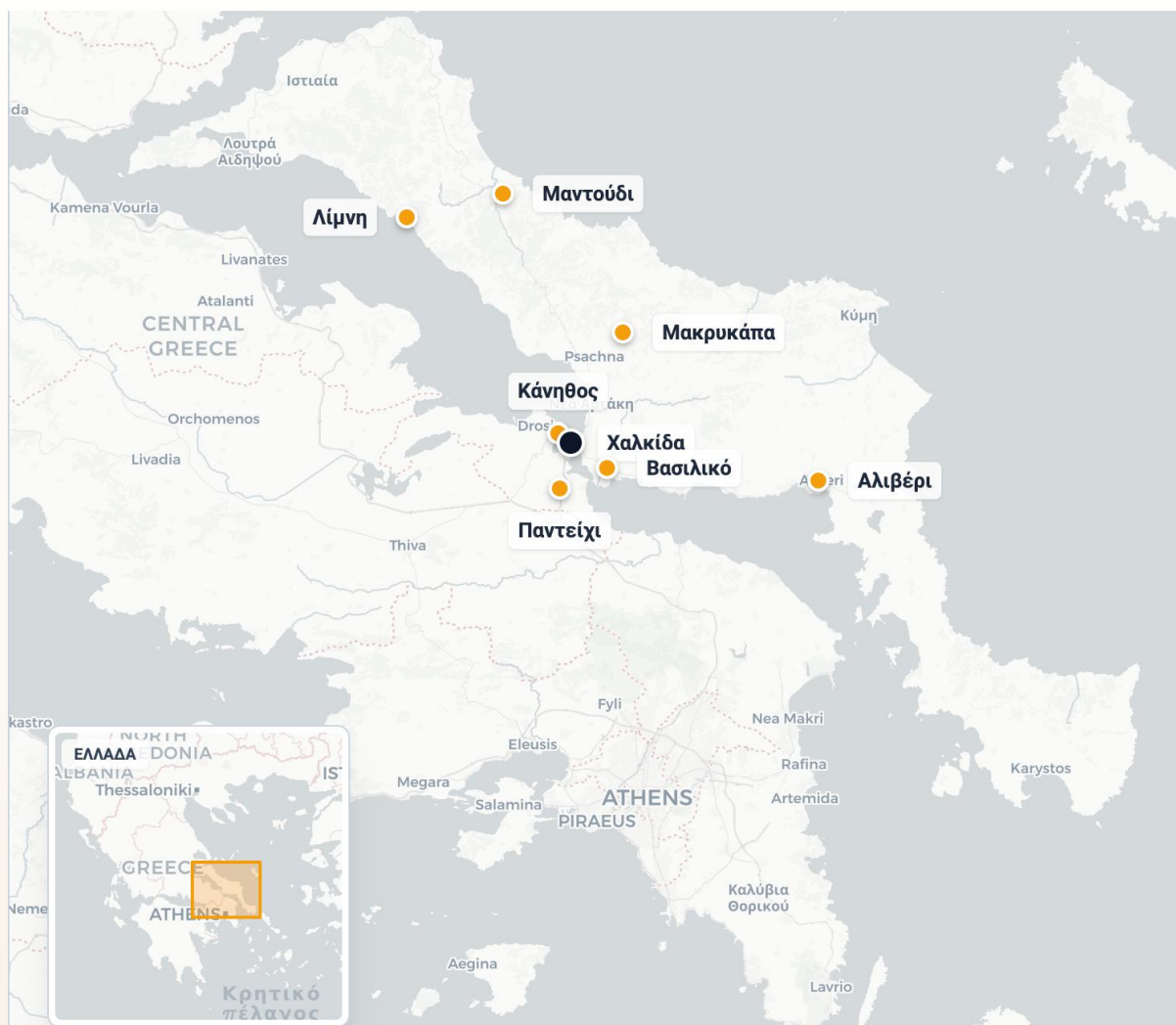
Ο χώρος, το φυσικό και υλικό περιβάλλον του σχολείου, αντιμετωπίζεται πλέον ως πεδίο μάθησης και μετασχηματισμού. Το ΓΕ.Λ. Κανήθου μας παρουσιάζει ένα πρότυπο μοντέλο ριζικής αναβάθμισης της υλικοτεχνικής υποδομής, δημιουργώντας ένα περιβάλλον εκπαίδευσης που υπερβαίνει κατά πολύ τον ελληνικό μέσο όρο και ανταποκρίνεται στις υψηλότερες διεθνείς προδιαγραφές, δείχνοντας τον δρόμο για το σχολείο του μέλλοντος. Στην ίδια λογική της αναβάθμισης του σχολικού χώρου, το 1^ο ΓΕ.Λ. Αλιβερίου μετατρέπει την παλιά κιμωλία σε καμβά δημιουργίας, αφήνοντας τους μαθητές να επαναπροσδιορίσουν την αισθητική και τη μνήμη των σχολικών τους χώρων.

Η περιβαλλοντική συνείδηση και η ανθεκτικότητα, έννοιες άρρηκτα δεμένες με την πρόσφατη ιστορία του τόπου μας, έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Το ΓΕ.Λ. Μαντουδίου συγκροτεί το καινοτόμο «Μαθητικό Παρατηρητήριο Ποταμών Βόρειας Εύβοιας», εμπλέκοντας τους μαθητές στην έρευνα πεδίου και την προστασία των τοπικών οικοσυστημάτων, ενώ το Γυμνάσιο Μακρυκάπας αξιοποιεί την εμπειρία του Erasmus+ για να ενισχύσει την παρατήρηση, την πρόληψη απέναντι στην κλιματική κρίση και τη σχολική ανθεκτικότητα. Παράλληλα, η ιστορία της Εύβοιας ψηφιοποιείται και διασώζεται: το Γυμνάσιο Λίμνης συνδέει την τεχνολογία με την τοπική μνήμη τοποθετώντας κωδικούς QR σε μνημεία και προτομές, και το ΓΕ.Λ. Λίμνης φέρνει στο φως τον πλούσιο μεταλλευτικό πολιτισμό της Βόρειας Εύβοιας.

Τέλος, οι ανθρώπινες σχέσεις, η ενσυναίσθηση και η ειρηνική επίλυση των διαφορών αναδεικνύονται μέσα από το εξαιρετικό παράδειγμα του Μουσικού Σχολείου Χαλκίδας. Εισάγοντας τον θεσμό της Σχολικής Διαμεσολάβησης, αξιοποιεί την αρμονία, την ενεργητική ακρόαση και τον

συγχρονισμό, βασικές έννοιες της μουσικής παιδαγωγικής, για να χτίσει γέφυρες επικοινωνίας και κοινότητες ουσιαστικού διαλόγου μεταξύ των μαθητών.

Περιοχές σχολείων που συμμετέχουν στον τόμο

Η συλλογή αυτών των καλών πρακτικών δεν αποτελεί έναν απλό απολογισμό πεπραγμένων. Συνιστά έναν πολύτιμο οδηγό διάχυσης και μεταφερσιμότητας, σχεδιασμένο να εμπνεύσει τους εκπαιδευτικούς μας να πειραματιστούν, να συνεργαστούν και να οραματιστούν. Είναι η έμπρακτη απόδειξη πως, όταν υπάρχει παιδαγωγική στόχευση, το δημόσιο σχολείο μπορεί να αλλάξει και, μέσα από αυτό, να αλλάξει και ο κόσμος γύρω του.

Καλή ανάγνωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: 1^ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ

Από την κιμωλία στη δημιουργία: όταν οι μαθητές μεταμορφώνουν τη σχολική μνήμη

Γεώργιος Μεγαρίτης [ΠΕ04.04], Ελένη Αταμπασίδη [ΠΕ04.04], Στυλιανός Λεβέντης [ΠΕ03],
Δημήτριος Αντωνιάδης [ΠΕ02], Ελένη Πιλάτη [ΠΕ02], Σταύρος Μπαϊρακτάρης [ΠΕ01]

Εισαγωγή

Η παρούσα πρακτική υλοποιήθηκε στο 1ο Γενικό Λύκειο Αλιβερίου στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης για τη βελτίωση των υποδομών και της λειτουργίας της σχολικής μονάδας. Βασική επιδίωξη ήταν η αναβάθμιση του σχολικού περιβάλλοντος μέσα από την ενεργό συμμετοχή των μαθητών στη διαμόρφωση της καθημερινής σχολικής ζωής.

Η δράση στηρίχθηκε στην παραδοχή ότι το σχολείο δεν αποτελεί αποκλειστικά χώρο διδασκαλίας, αλλά και πεδίο κοινωνικοποίησης, δημιουργίας, έκφρασης και ανάπτυξης της προσωπικότητας των μαθητών. Ο τρόπος με τον οποίο οι μαθητές βιώνουν τους χώρους του σχολείου επηρεάζει ουσιαστικά τη σχέση τους με τη μάθηση, τους συμμαθητές τους και τη σχολική κοινότητα συνολικά. Το «άψυχο» σχολικό συγκρότημα δεν αποτελεί ουδέτερο υπόβαθρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας· μεταφέρει αξίες, διαμορφώνει συμπεριφορές και επηρεάζει το αίσθημα του «ανήκειν».

Στο σχολείο μας υπήρχαν για χρόνια χώροι αναξιοποίητοι ή υποβαθμισμένοι, καθώς και υλικά που είχαν εγκαταλειφθεί λόγω παλαιότητας ή αλλαγής χρήσης. Παράλληλα, διαπιστωνόταν η ανάγκη δημιουργίας περισσότερων ευκαιριών για δημιουργική αξιοποίηση του χρόνου των μαθητών κατά τα διαλείμματα και τις ελεύθερες ώρες τους. Οι διαπιστώσεις αυτές οδήγησαν στη διαμόρφωση ενός ευρύτερου οράματος: τη σταδιακή μετατροπή του σχολείου σε έναν χώρο που θα φέρει εμφανώς το αποτύπωμα της μαθητικής συμμετοχής.

Η φιλοσοφία της δράσης συνοψίζεται στην ιδέα ότι οι μαθητές δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως απλοί χρήστες του σχολικού χώρου, αλλά ως συνδημιουργοί του. Με αυτό το σκεπτικό σχεδιάστηκαν παρεμβάσεις σε εξωτερικούς και εσωτερικούς χώρους της σχολικής μονάδας, οι οποίες κορυφώθηκαν με την επαναξιοποίηση παλαιών σχολικών πινάκων κιμωλίας και τη μετατροπή τους σε έργα τέχνης από μαθήτριες του σχολείου. Μέσα από αυτή τη διαδικασία η σχολική μνήμη συνδέθηκε δημιουργικά με τη σύγχρονη μαθητική έκφραση, αναδεικνύοντας έναν διαφορετικό τρόπο προσέγγισης της σχολικής κληρονομιάς.

Η σταδιακή μεταμόρφωση του σχολικού περιβάλλοντος

Η δράση αναπτύχθηκε σταδιακά κατά τη διάρκεια των τελευταίων σχολικών ετών μέσα από παρεμβάσεις διαφορετικής κλίμακας, οι οποίες όμως υπηρετούσαν έναν κοινό στόχο: τη δημιουργία ενός σχολείου περισσότερο φιλικού, δημιουργικού και συμμετοχικού.

Αναβάθμιση του εξωτερικού σχολικού χώρου

Η πρώτη φάση επικεντρώθηκε στην αισθητική και περιβαλλοντική αναβάθμιση της αυλής. Περισσότεροι από πενήντα μαθητές συμμετείχαν σε εργασίες καθαρισμού, διαμόρφωσης παρτεριών, απομάκρυνσης ξερών φυτών και φύτευσης λουλουδιών και καλλωπιστικών φυτών.

Οι εργασίες πραγματοποιήθηκαν κυρίως με ίδιους πόρους της σχολικής μονάδας, ενώ σημαντική υπήρξε η υποστήριξη του Δήμου με την προμήθεια νεαρών φυτών. Οι μαθητές συμμετείχαν σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, από την προετοιμασία του εδάφους έως τη φύτευση, ενώ οι εκπαιδευτικοί της Ομάδας Δράσης ανέλαβαν τη συστηματική παρακολούθηση και φροντίδα των νέων φυτεύσεων.

Εικόνα 1. Μεταμόρφωση των παρτεριών της αυλής

Εικόνα 2. Έναν χρόνο μετά τη φύτευση

Η παρέμβαση αυτή δεν αποσκοπούσε μόνο στη βελτίωση της αισθητικής εικόνας του σχολείου. Αποτέλεσε ταυτόχρονα μια ευκαιρία ανάπτυξης περιβαλλοντικής συνείδησης και συλλογικής ευθύνης απέναντι στους κοινόχρηστους χώρους. Οι μαθητές κλήθηκαν να φροντίσουν ένα έργο που οι ίδιοι δημιούργησαν, γεγονός που ενίσχυσε το αίσθημα συμμετοχής και υπευθυνότητας.

Δημιουργία θεματικών χώρων μαθητικής έκφρασης

Η δεύτερη φάση αφορούσε την αξιοποίηση σχολικών αιθουσών που παρέμεναν ανενεργές ή υποχρησιμοποιούνταν.

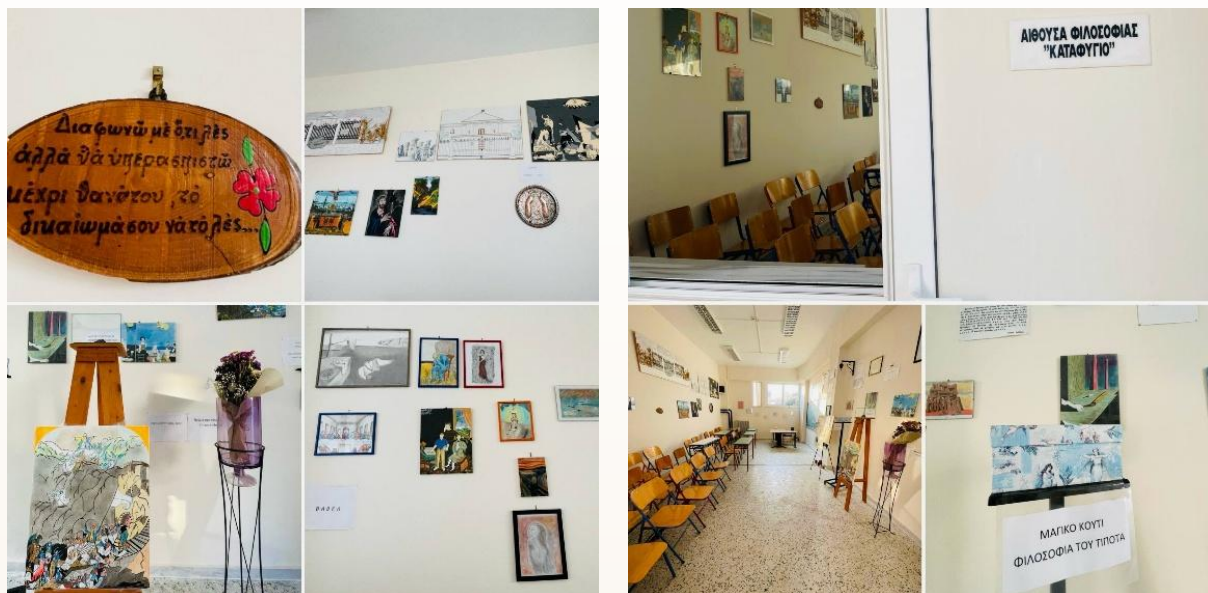
Μία από αυτές μετατράπηκε σε Αίθουσα Δημιουργικής Απασχόλησης, η οποία εξοπλίστηκε με σκάκι, επιτραπέζια παιχνίδια και υλικά πολλαπλών δραστηριοτήτων. Ο χώρος άρχισε να λειτουργεί ως σημείο συνάντησης και δημιουργικής αξιοποίησης του χρόνου των μαθητών κατά τα διαλείμματα και τις ελεύθερες ώρες τους.

Εικόνα 3. Η Αίθουσα Δημιουργικής Απασχόλησης.

Παράλληλα δημιουργήθηκε το «Φιλοσοφικό Καταφύγιο», ένας χώρος αφιερωμένος στον διάλογο, τον προβληματισμό και την αισθητική καλλιέργεια. Στους τοίχους του εκτέθηκαν έργα μαθητών και μαθητριών, ενώ ο χώρος αξιοποιείται για συζητήσεις, παρουσιάσεις και δράσεις που προάγουν την ελεύθερη έκφραση.

Εικόνα 4. Το «Φιλοσοφικό Καταφύγιο» και έργα μαθητών του σχολείου.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και των δύο χώρων είναι ότι τα έργα που τους κοσμούν δημιουργήθηκαν από μαθητές και μαθήτριες της σχολικής μονάδας. Με τον τρόπο αυτό οι χώροι δεν αποτελούν απλώς ανακαινισμένες αίθουσες, αλλά περιβάλλοντα που φέρουν έντονα το αποτύπωμα της μαθητικής δημιουργίας.

Από την κιμωλία στη δημιουργία: επαναξιοποίηση της σχολικής μνήμης

Η τρίτη και σημαντικότερη φάση της δράσης υλοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2025–2026 με τη δημιουργία του «Green Room».

Ο χώρος που επιλέχθηκε ήταν μια εγκαταλελειμμένη αίθουσα, η οποία παρουσίαζε έντονα σημάδια φθοράς, υγρασίας και πολυετούς εγκατάλειψης. Για χρόνια χρησιμοποιούνταν ως αποθηκευτικός χώρος και δεν αποτελούσε μέρος της καθημερινής σχολικής ζωής.

Περίπου τριάντα μαθητές, με τη συνεισφορά και των εκπαιδευτικών της ομάδας δράσης, συμμετείχαν στις εργασίες καθαρισμού, αποκατάστασης και χρωματισμού της αίθουσας. Οι παρεμβάσεις περιλάμβαναν απομάκρυνση παλαιού εξοπλισμού, προετοιμασία των επιφανειών, βάψιμο των τοίχων και διαμόρφωση του εσωτερικού χώρου.

Εικόνα 5. Η αίθουσα πριν και μετά τη μετατροπή της σε «Green Room».

Σήμερα το «Green Room» λειτουργεί ως χώρος συνάντησης, χαλάρωσης και δημιουργικής απασχόλησης. Είναι ανοικτό σε όλα τα διαλείμματα και στις ώρες κατά τις οποίες οι μαθητές δεν έχουν μάθημα, ενώ αξιοποιείται και για συνεδριάσεις μαθητικών συμβουλίων και συνεργατικές δραστηριότητες.

Κατά τη διάρκεια των εργασιών εντοπίστηκαν σε αποθηκευτικό χώρο του σχολείου παλαιοί πίνακες κιμωλίας, οι οποίοι είχαν αποσυρθεί από τη χρήση πριν από πολλά χρόνια. Η αρχική σκέψη ήταν η απομάκρυνσή τους. Ωστόσο, η ιδέα μιας εκπαιδευτικού της ομάδας δράσης οδήγησε σε ένα διαφορετικό ερώτημα: θα μπορούσαν αντικείμενα που υπηρέτησαν τη μαθησιακή διαδικασία προηγούμενων γενεών να αποκτήσουν έναν νέο ρόλο στο σύγχρονο σχολείο; Θα ήταν εφικτό να αναβαθμίσουν σχολικούς χώρους και να κοσμήσουν και πάλι τις σχολικές αίθουσες ως μαθητικά έργα τέχνης;

Η καταφατική απάντηση δόθηκε από μαθήτριες της κοινότητάς μας που εκδήλωσαν άμεσα το ενδιαφέρον τους για τη συμμετοχή τους στο πλάνο εικαστικών παρεμβάσεων. Αφού συζητήθηκαν διαφορετικές θεματικές προσεγγίσεις, οι ίδιες επέλεξαν τα έργα ζωγραφικής που θεωρούσαν ότι εκφράζουν καλύτερα τον χαρακτήρα των νέων χώρων. Και το σημαντικότερο; Ανέλαβαν τον σχεδιασμό και την άμεση υλοποίηση των παλιών πινάκων κιμωλίας σε πίνακες ζωγραφικής.

Ο πρώτος πίνακας μετατράπηκε σε εικαστική σύνθεση που τοποθετήθηκε στο «Green Room» και αποτελεί πλέον το κεντρικό σημείο αναφοράς του χώρου. Παράλληλα, δύο ακόμη παλαιοί πίνακες κιμωλίας μεταμορφώθηκαν σε έργα τέχνης, τα οποία και πρόκειται να τοποθετηθούν σε αντίστοιχους χώρους της σχολικής μονάδας.

Εικόνα 6. Οι τρεις παλαιοί πίνακες κιμωλίας μετά την εικαστική τους μεταμόρφωση.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασε η ίδια η διαδικασία δημιουργίας των έργων. Οι μαθήτριες δεν λειτούργησαν ως εκτελέστριες μιας προκαθορισμένης ιδέας, αλλά ως δημιουργοί με ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση του τελικού αποτελέσματος. Η διαδικασία αυτή ενίσχυσε το αίσθημα δημιουργικής ευθύνης και ανέδειξε δεξιότητες που σπάνια αναδεικνύονται στο πλαίσιο της τυπικής σχολικής διαδικασίας.

Η συγκεκριμένη παρέμβαση αποτέλεσε το πιο συμβολικό στοιχείο της δράσης. Αντικείμενα συνδεδεμένα με τη σχολική μνήμη απέκτησαν νέα ζωή μέσα από τη δημιουργικότητα του σημερινού μαθητικού δυναμικού. Παράλληλα, η παλαιότητα δεν αντιμετωπίστηκε ως λόγος απόρριψης, αλλά ως αφορμή δημιουργίας. Με αυτόν τον τρόπο η δράση συνδύασε στοιχεία βιωσιμότητας, πολιτισμικής μνήμης και καλλιτεχνικής έκφρασης, αναδεικνύοντας ότι ακόμη και αντικείμενα που φαίνεται να έχουν ολοκληρώσει τον κύκλο ζωής τους μπορούν να αποκτήσουν νέο παιδαγωγικό και συμβολικό περιεχόμενο.

Αντίκτυπος της δράσης

Η επίδραση της δράσης έγινε ορατή τόσο στο φυσικό περιβάλλον του σχολείου όσο και στις σχέσεις που αναπτύσσονται στο εσωτερικό της σχολικής κοινότητας.

Οι νέοι χώροι εντάχθηκαν οργανικά στην καθημερινότητα των μαθητών και αξιοποιούνται συστηματικά από μεγάλο μέρος του μαθητικού δυναμικού. Το «Green Room», η Αίθουσα Δημιουργικής Απασχόλησης και το Φιλοσοφικό Καταφύγιο δεν λειτούργησαν περιστασιακά, αλλά εξελίχθηκαν σε ζωντανά σημεία συνάντησης, δημιουργικής απασχόλησης και κοινωνικής αλληλεπίδρασης.

Η συνεχής χρήση τους επιβεβαίωσε ότι οι παρεμβάσεις ανταποκρίθηκαν σε πραγματικές ανάγκες της σχολικής κοινότητας. Παράλληλα, οι μαθητές ανέπτυξαν ισχυρότερο αίσθημα ευθύνης απέναντι στους χώρους που οι ίδιοι συνέβαλαν να δημιουργηθούν. Η προστασία των εγκαταστάσεων, η φροντίδα των ανθόκηπων και η διατήρηση της αισθητικής ποιότητας των χώρων αποτελούν ενδείξεις αυτής της αλλαγής στάσης. Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε η ανάδειξη δεξιοτήτων που συχνά παραμένουν αόρατες στο πλαίσιο της τυπικής εκπαιδευτικής διαδικασίας. Μαθητές και μαθήτριες ανέλαβαν πρωτοβουλίες, συνεργάστηκαν, σχεδίασαν, καλλιέργησαν, δημιούργησαν και είδαν το αποτέλεσμα της προσπάθειάς τους να αποκτήσει μόνιμη θέση στο σχολικό περιβάλλον. Εξίσου σημαντική ήταν η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ μαθητών διαφορετικών τάξεων και ενδιαφερόντων. Η υλοποίηση των παρεμβάσεων δημιούργησε ευκαιρίες αλληλεπίδρασης που υπερέβησαν τα συνηθισμένα όρια της σχολικής καθημερινότητας και συνέβαλαν στη διαμόρφωση θετικότερου σχολικού κλίματος.

Η συμμετοχή στη διαμόρφωση του σχολείου λειτούργησε τελικά ως διαδικασία ενδυνάμωσης. Οι μαθητές δεν αντιμετώπισαν το σχολείο ως έναν χώρο που απλώς χρησιμοποιούν καθημερινά, αλλά ως μια κοινότητα στην οποία μπορούν να συμβάλουν ενεργά και να αφήσουν το δικό τους δημιουργικό αποτύπωμα.

Συμπεράσματα

Η εμπειρία της συγκεκριμένης πρακτικής ανέδειξε ότι ακόμη και παρεμβάσεις περιορισμένης οικονομικής κλίμακας μπορούν να λειτουργήσουν πολλαπλασιαστικά όταν σχεδιάζονται με επίκεντρο τη συμμετοχή των μαθητών. Η δημιουργία χώρων που φέρουν το αποτύπωμα της μαθητικής κοινότητας δεν συμβάλλει μόνο στη βελτίωση των υποδομών αλλά και στη διαμόρφωση μιας διαφορετικής κουλτούρας σχολικής ζωής.

Η πρακτική μπορεί να εφαρμοστεί εύκολα και σε άλλες σχολικές μονάδες ανεξάρτητα από το μέγεθος ή τους διαθέσιμους οικονομικούς πόρους. Βασικές προϋποθέσεις αποτελούν η ενεργός συμμετοχή των μαθητών από το στάδιο του σχεδιασμού, η αξιοποίηση υπάρχοντων χώρων και υλικών, η συνεργασία εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων και η σύνδεση των παρεμβάσεων με την ιστορία και την ταυτότητα κάθε σχολείου.

Το σημαντικότερο συμπέρασμα που προέκυψε από τη δράση είναι ότι όταν οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να συνδιαμορφώσουν το σχολείο τους, παύουν να το αντιμετωπίζουν ως έναν χώρο που απλώς χρησιμοποιούν. Το αντιλαμβάνονται ως κοινότητα στην οποία συμμετέχουν ενεργά και στην οποία μπορούν να αφήσουν το δικό τους δημιουργικό αποτύπωμα. Η μετατροπή των παλιών πινάκων κιμωλίας

σε έργα τέχνης αποτελεί ίσως το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της μετάβασης: από τη μνήμη στη δημιουργία και από την παθητική παρουσία στην ενεργό συμμετοχή.

Παράρτημα

Υπερσύνδεσμοι για το ιστολόγιο του 1^{ου} Γενικού Λυκείου Αλιβερίου:

Εικόνες 1 και 2: [Αισθητική αναβάθμιση αύλειου χώρου](#)

Εικόνα 3: [Αίθουσα «Δημιουργικής Απασχόλησης»](#)

Εικόνα 4: [Αίθουσα Φιλοσοφίας «Καταφύγιο»](#)

Εικόνες 5 και 6: [Από την κιμωλία στη δημιουργία: όταν οι μαθητές μεταμορφώνουν τη σχολική μνήμη](#)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΝΗΘΟΥ

Η αισθητική και υλικοτεχνική αναβάθμιση των χώρων του σχολείου, ως άξονας ενδυνάμωσης μαθησιακών αποτελεσμάτων και κοινωνικής αγωγής

Καπεντζώνης Ανδρέας, Φυσικής Αγωγής [ΠΕ11], Μπακατσέλος Πέτρος [ΠΕ86]

Περίληψη

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει την προσπάθεια της Διοίκησης του Γ.Ε.Λ. Κανήθου (Διευθυντής – Υποδιευθυντής), για την ποιοτική αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής αλλά και της γενικότερης αισθητικής του Λυκείου, κινούμενοι σε συγκεκριμένο Άξονα Δράσης, μέσα από ένα μακροπρόθεσμο επιχειρησιακό σχέδιο λειτουργίας, κατανεμημένο και οργανωμένο σε επιμέρους αυτοτελείς τομείς. Στην παρούσα εισήγηση μας, καταθέτουμε την εφαρμοσμένη άποψή μας σχετικά με το πώς η βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής και της αισθητικής του σχολικού χώρου, επιδρά καθοριστικά στην αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, την δημιουργία κουλτούρας σχολείου, την διαφοροποίηση στάσεων προς όφελος της κοινωνικής αγωγής και της γενικότερης προσπάθειας βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων έστω και σε μικρό βαθμό.

Η συνεχής εφαρμογή και αναπροσαρμογή της δράσης, η εμπλοκή επιμέρους προσώπων, η ενσωμάτωση των μαθητών στην εφαρμογή αυτής, τα απτά αποτελέσματα, αποδεικνύουν την αναγκαιότητά της, την παιδαγωγική αξία της και την δυνατότητα υλοποίησής της από άλλες σχολικές μονάδες, με τις κατάλληλες προϋποθέσεις

Εισαγωγή

Ο σχολικός χώρος σε όλες του τις μορφές και εκφράσεις, έχει αναγνωρισθεί ως ο ακρογωνιαίος λίθος των εκπαιδευτικών συστημάτων και θεμέλιο της εκάστοτε εκπαιδευτικής πραγματικότητας, κυρίως μεταπολεμικά. Στην σημερινή εποχή ο ρόλος του, η σημασία του και τα τυχόν αποτελέσματα του σε όλους όσους δραστηριοποιούνται εντός αυτού, ερμηνεύονται, αξιολογούνται και εκφράζονται ποικιλοτρόπως. Κανένας όμως δεν αμφισβητεί το γεγονός ότι ο κλειστός αυτός μικρόκοσμος που σχεδιάζεται, κτίζεται και λειτουργεί για τους μαθητές πρωτίστως, έχει επίδραση στη μάθηση.

Μελετώντας διάφορες εκπαιδευτικές έρευνες, όπως αυτή των Γκιζελή και Μακρίδη (2007) παρατηρούμε δυο διαφορετικές απόψεις. Η πρώτη αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στην βελτίωση και την αρτιότητα της υλικοτεχνικής υποδομής με έναν υψηλής ποιότητας, εξειδικευμένο τεχνολογικό εξοπλισμό, βάσει της οποίας έχουμε άμεσα αποτελέσματα στην επίτευξη μαθησιακών στόχων. Στον αντίποδα αυτής της θεώρησης, χωρίς όμως να αμφισβητείται το θετικό αποτέλεσμα

από την ύπαρξη μιας σύγχρονης υλικοτεχνικής υποδομής για το κτιριακό συγκρότημα (σε όλες της εκφράσεις της), υφίσταται η αντίληψη ότι μέσω της επάρκειας του σχολικού χώρου σε τεχνικά/τεχνολογικά δεδομένα και του σωστού λειτουργικού σχεδιασμού, αντανakλώνται οι αυθύπαρκτες ανθρωπιστικές και κοινωνικές αξίες του ατόμου, οι οποίες συμβάλλουν ενεργά στην ποιοτική του εκπαίδευση, στην ανθρωπιστική του παιδεία και στην ανάπτυξη της αισθητικής, διαμορφώνοντας χαρακτήρες και προάγοντας την κοινωνική αγωγή.

Οι κύριοι συντελεστές της προσπάθειας που συντελείται στο Λύκειο μας (Διευθυντής – Υποδιευθυντής), ασπάζόμενοι των συγκεκρισμά των δυο αυτών απόψεων και λαμβάνοντας υπόψη αυτό που αναφέρει χαρακτηριστικά και ο Khan (2009), ότι η εκπαίδευση απαιτεί συγκεκριμένους χώρους και εξοπλισμό, καθώς και την αρχιτεκτονική, που αφορά τους τρόπους για την δημιουργία και την διευθέτηση αυτών των χώρων, αποφάσισαν να προβούν σε εκτεταμένης χρονικής διάρκειας εργασίες για την εκ νέου διαρρύθμιση εργασιακών χώρων, την πλήρη ή μερική ανακατασκευή τους, τη δημιουργία νέων, την κάλυψη ελλείψεων και γενικότερα την υλικοτεχνική αναβάθμιση του Λυκείου μαζί με μια προσπάθεια για μια αισθητική αναβάθμιση.

Τα ανωτέρω φυσικά αποτελούν ένα μακροπρόθεσμο όραμα της Διοίκησης, για την υλοποίηση του οποίου θα απαιτηθεί τουλάχιστο μια διευθυντική θητεία (4 σχολικά έτη), και απαιτούν αγώνα στον οποίο θα πρέπει να πιστέψουν και να συμμετέχουν με όποιες δυνατότητες έχουν τόσο οι εκπαιδευτικοί, γονείς και εξωτερικοί φορείς (Σχολική Επιτροπή - Φορείς Δημοσίου/ιδιωτικού χώρου), αλλά πρωτίστως οι μαθητές μας, κινούμενοι από την πλευρά μας με την βασική παραδοχή, ότι όχι μόνο αυξάνεται η ποιότητα της παρεχόμενης διδασκαλίας με αυτή την αναβάθμιση, αλλά και το ότι η αναπροσαρμογή της αισθητικής του χώρου βοηθά τόσο στους καθηγητές, όσο και στους μαθητές στο να αποκτήσουν και να διαμορφώσουν στάσεις ζωής στο εγγύς και απώτερο μέλλον ως ενεργοί πολίτες. Το όραμα μας εστιάζει όχι απλά και μόνο στην ποιοτική αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής για την επίτευξη καλύτερων μαθησιακών αποτελεσμάτων (επιτυχίες σε διαγωνισμούς –Πανελλήνιες Εξετάσεις, κλπ.), αλλά και στην ολόπλευρη ανάπτυξη του ατόμου, ενισχύοντας τον σεβασμό στην δημιουργία και το “ωραίο”, ως συνειδητή επιλογή συμμόρφωσης σε ανάγκες και κανόνες, διδάσκοντας τι σημαίνει δημόσιος χώρος, δημόσιο αγαθό και κοινωνική συνείδηση.

Σχεδιασμός δράσεων

Η ιδέα σχετικά με την υλοποίηση ενός τόσο μεγάλου σχεδίου δράσης (σε όγκο εργασία, χρόνο και ποσά), ξεκίνησε να συζητιέται μεταξύ του Διευθυντή και του Α΄ Υποδιευθυντή το καλοκαίρι του 2023, μετά την ανάληψη της Διοίκησης του Γ.Ε.Λ. Κανήθου. Οι αρνητικές εικόνες από την πρώτη επίσημη επίσκεψη στο Λύκειο, ο “παιδαγωγικός περίπατος” του Διευθυντή στις εγκαταστάσεις του κτιρίου (εμφανείς και μη), η γενική και ειδική ενημέρωση επί της λειτουργίας του σχολείου, η μελέτη της καταγραφής του ιστορικού δράσεων της σχολικής μονάδας μέσω της

ΑΕΕ (Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου), οδήγησε τη Διοίκηση στη σκέψη της ανάληψης άμεσης δράσης, εξεύρεσης πόρων και υλοποίησης εργασιών ακόμα και με προσωπική συνεχή εργασία, καθώς και της ενεργοποίησης του υπόλοιπου εκπαιδευτικού (και μη) προσωπικού σε κοινό στόχο και όραμα.

Κατά την διάρκεια της θερινής περιόδου (2023) συζητήθηκαν και εκφράστηκαν σκέψεις και απόψεις σχετικά με το ποιες εργασίες θα έπρεπε να υλοποιηθούν άμεσα, τον τρόπο υλοποίησης, τα μέσα, τα πρόσωπα εμπλοκής και πρωτίστως την εξεύρεση οικονομικών πόρων. Τον Σεπτέμβριο και κατά την αρχική συνεδρίαση για τον Ετήσιο Προγραμματισμό του σχ. έτους 2023-2024, αλλά και κατά την αρχική συνεδρίαση για την ΑΕΕ, εκφράστηκαν στον Σύλλογο Διδασκόντων οι σκέψεις, οι προβληματισμοί καθώς και κάποια εμφανή αρνητικά στοιχεία ως προς την αισθητική και υλικοτεχνική υποδομή του Λυκείου.

Ο Σύλλογος προκειμένου να προβεί σε ενέργειες και δράσεις, αποφάσισε να υλοποιήσει αξιολόγηση του εσωτερικού και του εξωτερικού περιβάλλοντος (SWOT analysis) δηλαδή να εξετασθούν οι ακόλουθοι άξονες :

- **Strengths/Δυνατότητες:** τα χαρακτηριστικά ή οι συνθήκες του οργανισμού που συνεισφέρουν στην εκπλήρωση της αποστολής του.
- **Weaknesses/Αδυναμίες:** τα χαρακτηριστικά ή οι συνθήκες που περιορίζουν ή ακόμα και εμποδίζουν την ικανότητα του οργανισμού να επιτελέσει την αποστολή του ή επηρεάζουν την απόδοσή του.
- **Opportunities/Ευκαιρίες:** εξωτερικοί παράγοντες ή καταστάσεις τις οποίες ο οργανισμός μπορεί να εκμεταλλευτεί για να εκπληρώσει καλύτερα την αποστολή του.
- **Threats/Απειλές ή προκλήσεις:** εξωτερικοί παράγοντες ή καταστάσεις οι οποίες επηρεάζουν τον οργανισμό με αρνητικό τρόπο κάνοντας πιο δύσκολη την εκπλήρωση της αποστολής του.

Μέσα σε 15 ημέρες αναλύθηκαν τα αποτελέσματα της επισκόπησης σε συνδυασμό με τους εννέα (9) Άξονες που αφορούν την ΑΕΕ. Σε άλλη συνεδρίαση στην έναρξη της σχολικής χρονιάς 2023-2024, οι εκπαιδευτικοί του σχολείου ανέπτυξαν μέσω της Επισκόπησης SWOT τα δεδομένα που αφορούν τους εννέα (9) Άξονες για την ΑΕΕ, με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εγκυρότητα και ακρίβεια. Από όλους αυτούς τους άξονες η Διοίκηση του Λυκείου αποφάσισε να αναλάβει τον Άξονα 6 Ηγεσία - Οργάνωση και Διοίκηση της σχολικής μονάδας, ο οποίος υπάγεται στη Διοικητική Λειτουργία της ΑΕΕ. Οι κύριοι εκπρόσωποι και συντελεστές εφαρμογής και υλοποίησης της Δράσης ήταν ο Διευθυντής Καπεντζώνης Α. και ο Α΄ Υποδιευθυντής Μπακατσέλος Π. Στο τέλος της κάθε σχολικής χρονιάς λάμβανε χώρα Απολογιστική Συνεδρίαση συνδυασμένη με την Τελική Ετήσια Συνεδρίαση για την ΑΕΕ. Τα ανωτέρω έλαβαν χώρα και τα επόμενα δυο σχολικά έτη, καθώς το όλο εγχείρημα κατανεμήθηκε σε τρεις (3) μεγάλες χρονικές ενότητες, ίση η κάθε μία με ένα σχολικό έτος, με την τέταρτη χρονική ενότητα να αφιερώνεται σε πλήρη ολοκλήρωση των

δράσεων, την ολική αξιολόγηση, την εφαρμογή πιθανών διαμορφωτικών πράξεων και την τελική αποτίμηση του συνολικού παραχθέντος έργου.

Σύνοψη δράσεων

Αμέσως μετά την ανάληψη Δράσης στον Άξονα 6 (Οκτώβριος 2023), οι δυο επιβλέποντες (Διευθυντής – Υποδιευθυντής), προχώρησαν στην καταγραφή των διορθωτικών ενεργειών στην κατεύθυνση που ήδη είχαν προ πολλού διαγνωσθεί και οι οποίες περιελάμβαναν τους τομείς: *λειτουργικότητα διδασκαλίας και εποπτικά μέσα, λειτουργικότητα και αισθητική κοινόχρηστων χώρων, καθώς και ασφάλεια εγκαταστάσεων.*

Οι εργασίες που αναλήφθηκαν αφορούσαν τα εξής:

1. Έλεγχο και ανακατασκευή χώρων του κεντρικού λέβητα-καυστήρα καθώς και συντήρηση της κεντρικής δεξαμενής πετρελαίου
2. Πλήρη εγκατάσταση πυροπροστασία σε όλους τους χώρους του σχολείου
3. Έλεγχο και από ειδικό συνεργείο των κύριων ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων στον υπόγειο χώρο, αλλά και των ηλεκτρολογικών πινάκων στους ορόφους
4. Αποσυμφόρηση των υπόγειων εγκαταστάσεων (αποθηκών) από άχρηστα υλικά
5. Διαφοροποίηση –ολική ανακατασκευή- χώρων γραφείων Διευθυντή και Υποδιευθυντών
6. Δημιουργία χώρου Γραμματείας
7. Δημιουργία χώρου τραπεζαρίας των αθλητών-μαθητών του σχολείου
8. Ολική ανακατασκευή στις τουαλέτες των εκπαιδευτικών
9. Ανακατασκευή του μικρού γραφείου εκπαιδευτικών
10. Δημιουργία γραφείου 15μελούς Μαθητικού Συμβουλίου
11. Επισκευή-βάψιμο εσωτερικών κιγκλιδωμάτων του 1 ^{ου} ορόφου και κατασκευή ιστών για σημαίες
12. Ανακατασκευή αίθουσας διδασκαλίας σε αίθουσα Προβολών-Παρουσιάσεων
13. Αναμόρφωση της ιστοσελίδας του Λυκείου
14. Ολική ανακατασκευή και συντήρηση-αντικατάσταση των ηλεκτρονικών υπολογιστών του εργαστηρίου Πληροφορικής
15. Ολική ανακατασκευή στις τουαλέτες των μαθητών και των μαθητριών
16. Πλήρη ανακατασκευή γραφείων, φωτιστικών και δαπέδου του κύριου γραφείου των εκπαιδευτικών
17. Ανακατασκευή, συντήρηση και εξοπλισμό της Αίθουσας Εκδηλώσεων

Προβλήματα υλοποίησης

Τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίσαμε και εξακολουθούμε να αντιμετωπίζουμε στην προσπάθεια υλοποίησης όλων των ανωτέρων που σχεδιάσαμε είναι:

- η εξεύρεση των αναγκαίων οικονομικών πόρων για την υλοποίηση του σχεδιασμού
- η ύπαρξη επαρκούς χρόνου για προσωπική εργασία
- η παρακίνηση για συμμετοχική δράση εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων
- διάφοροι προσωπικοί και υπηρεσιακοί αστάθμητοι παράγοντες (ενδογενείς και εξωγενείς) που αποτελούν τροχοπέδη στην εξέλιξη των δράσεων

Αναλυτική παρουσίαση δράσεων

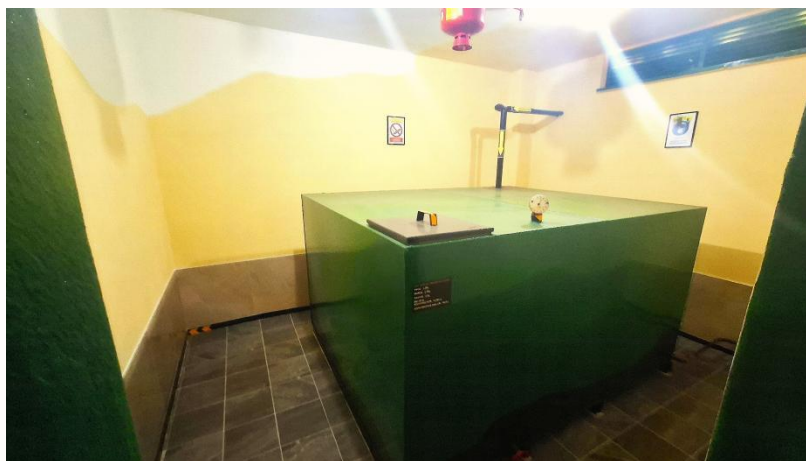
Εργασία #1: ανακατασκευή λεβητοστασίου και εγκαταστάσεων θέρμανσης

Από τους ελέγχους που έγιναν στις υπόγειες εγκαταστάσεις του Λεβητοστασίου (αφού πρώτα έγινε εφικτή η απρόσκοπτη προσπέλαση), διαπιστώθηκε η αναγκαιότητα ανακατασκευής, καθώς υπήρχε μικρός λέβητας ο οποίος, αν και ήταν τοποθετημένος για τον χώρο του ΕΚΦΕ, ήταν χρόνια ανενεργός και σε αχρηστία, καθώς οι υπόγειες σωληνώσεις εντός του εδάφους δεν ήταν σε χρήση και σε κάποια σημεία είχαν σαπίσει. Έτσι, για ένα διάστημα τριών μηνών υλοποιήθηκε ολική ανακατασκευή στο Λεβητοστάσιο από ειδικό τεχνίτη και το Λύκειο, στη συνέχεια, με δικούς του πόρους (χρήματα, εργασία, βάψιμο, πλακάκια) προχώρησε σε αισθητική αναβάθμιση των εγκαταστάσεων του Λεβητοστασίου. Επίσης, εργασίες έγιναν από τον Διευθυντή και από εργάτη στον διπλανό χώρο της κεντρικής δεξαμενής πετρελαίου (συντήρηση, φωτιστικά, πυρασφάλεια, βάψιμο, πλακάκια δαπέδου και τοίχου).

Εικόνα 1. Λεβητοστάσιο

Εικόνα 2. Δεξαμενή πετρελαίου

Εργασία #2: εγκατάσταση πυροπροστασίας

Για την πυροπροστασία του Λυκείου σε συνεργασία με την Σχολική Επιτροπή και με επιτόπιο έλεγχο σε όλο το κτιριακό συγκρότημα, τοποθετήθηκαν πυροσβεστήρες οροφής, φορητοί δαπέδου και τοίχου και ειδικοί εργαστηρίων, και έγινε μια παρουσίαση χρήσης στους εκπαιδευτικούς. Στον ανακατασκευασμένο διάδρομο των γραφείων και στην ειδική αίθουσα προβολών, με μέριμνα του Διευθυντή ύστερα από δωρεά συναφούς εταιρείας, τοποθετήθηκαν ειδικές εύχρηστες θήκες πυροσβεστήρων καλαίσθητου σχεδιασμού.

Εικόνα 3. Μέσα πυρόσβεσης εγκαταστάσεων

Εργασία #3: έλεγχος ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων

Καθώς παρουσιάστηκαν κάποιες ηλεκτρικές αστοχίες, αλλά και κάποια δυσάρεστα περιστατικά σε άλλα σχολεία εκείνη την περίοδο, σε συνεργασία με την Σχολική Επιτροπή έγινε

ειδικός έλεγχος από εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο χορήγησε και σχετικές βεβαιώσεις-πιστοποιητικά ασφαλών ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων.

Εργασία #4: αποσυμφόρηση υπόγειων εγκαταστάσεων (αποθηκών)

Κατά τον αρχικό έλεγχο των εγκαταστάσεων που διενεργήθηκε, διαπιστώθηκε ότι όλος ο υπόγειος χώρος ήταν καλυμμένος από διάφορα άχρηστα υλικά (σπασμένα θρανία, καρέκλες, έδρες εκπαιδευτικών, κατεστραμμένο εποπτικό υλικό, σκουριασμένες μεταλλικές ντουλάπες και παλαιοί ηλεκτρονικοί υπολογιστές) που, αν και είχαν διαγραφεί από τα μητρώα του σχολείου, εν τούτοις βρίσκονταν ακόμα εκεί. Για αυτόν τον λόγο, με φόρμα εργασίας, Διευθυντής, Υποδιευθυντής και κάποιοι εκπαιδευτικοί, απομάκρυναν σταδιακά όλα αυτά τα υλικά, και με μέριμνα του Δήμου, ο οποίος διέθεσε κατ' επανάληψη μικρό φορτηγό. Η ενέργεια αυτή είχε αποτέλεσμα να έχουμε άνετη πρόσβαση στις υπόγειες αποθήκες (και στο Λεβητοστάσιο) και να κατασκευάσουμε ράφια τύπου dexion για την δημιουργία χώρου αποθήκευσης βιβλίων, ώστε να μπορούμε να αναπληρώσουμε τυχόν απώλειες από μαθητές. Επίσης, έγινε αισθητό και αποδεκτό από τους μαθητές ότι πρέπει να αναμορφώσουν το σχολείο, προς όφελος αυτών πρωτίστως, λαμβάνοντας εθελοντικά μέρος στην διαδικασία, διδασκόμενοι βέβαια πρώτα από την Διεύθυνση του σχολείου, δια του παραδείγματος.

Εικόνα 4. Εκκαθάριση αποθηκών

Εργασία #5: ανακατασκευή γραφείων Διευθυντή και Υποδιευθυντών

Η αυτοψία του συνολικού χώρου των γραφείων πριν την επίσημη διαδικασία έναρξης οποιασδήποτε ενέργειας ανέδειξε το μειονέκτημα της συνεργασίας των δύο Υποδιευθυντών μεταξύ τους, πρωτίστως, και με τον Διευθυντή, εν συνεχεία. Και αυτό, γιατί τα γραφεία των Υποδιευθυντών απείχαν μεταξύ τους τουλάχιστον 15 μέτρα και επιπλέον 5 μέτρα από το γραφείο του Διευθυντή. Επιπλέον, το γραφείο του Διευθυντή περιείχε όλες τις ντουλάπες με τους υπηρεσιακούς φακέλους, δύο φωτοτυπικά μηχανήματα που χρησιμοποιούσαν όλοι οι εκπαιδευτικοί, ενώ δεν υπήρχε καμία ενδοεπικοινωνία μεταξύ των γραφείων. Η δυσλειτουργία έγινε αισθητή, καθώς την πρώτη σχολική χρονιά (2023-2024) δεν έγινε καμία βελτίωση ή αλλαγή στον γενικότερο χώρο των γραφείων, αφενός μεν για να διαπιστώσουμε ποια είναι πραγματικά τα

αρνητικά δεδομένα κατά τον συγκεκριμένο τρόπο λειτουργίας, αλλά και γιατί είχαμε επιδοθεί σε ένα κυνήγι εξεύρεσης χρημάτων.

Εικόνα 5. Γραφείο Α΄ Υποδιευθυντή πριν την ανακατασκευή

Επίσης, κρίναμε ότι έπρεπε να αρχίσουμε από τη βάση (υπόγειες εγκαταστάσεις και ασφάλεια αυτών) με έργα υποδομής και όχι με κριτήριο την ατομική μας άνεση.

Εικόνα 6. Ανακατασκευασμένο γραφείο Διευθυντή

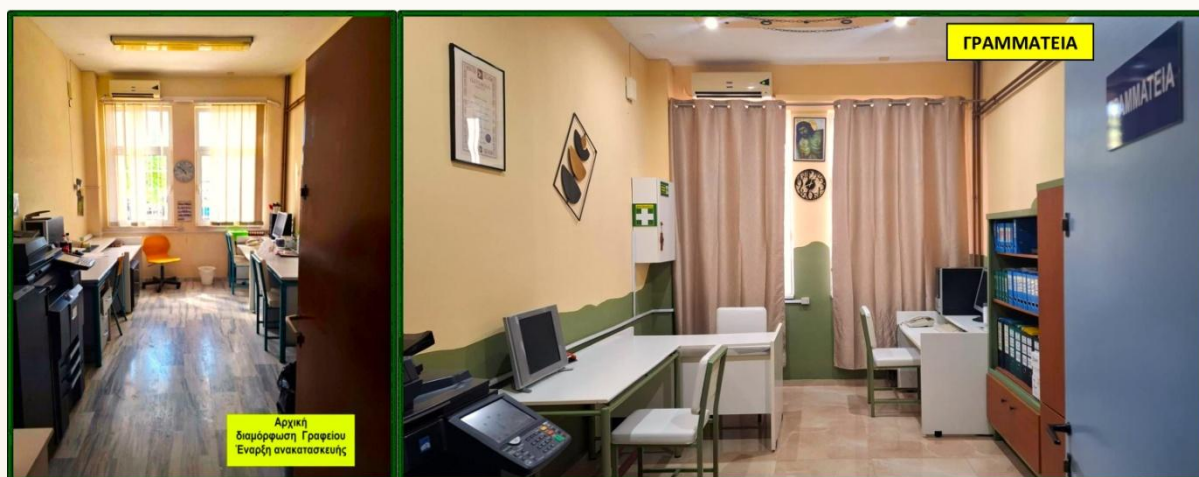
Συνεπώς, αποφασίσθηκε η μεταφορά των δύο Υποδιευθυντών στο παλιό γραφείο του Διευθυντή (για καλύτερη συνεργασία και συντονισμό) και η αλλαγή γραφείου για τον Διευθυντή (μικρότερος χώρος), ακριβώς δίπλα στο γραφείο των Υποδιευθυντών, έχοντας μάλιστα και ενδοεπικοινωνία. Η όλη εργασία (εκτός από την προσθήκη γρανίτη στο πάτωμα και μιας ειδικής κατασκευής στον τοίχο στο γραφείο του Διευθυντή), έγινε με προσωπική εργασία του Διευθυντή και του Υποδιευθυντή κατά την καλοκαιρινή περίοδο του 2024. Επίσης, και στα δύο γραφεία μεταλλικές ντουλάπες κατασκευής 1995 και 2000, αφού υπέστησαν σχετική επεξεργασία

(ξεσάπισμα και βάψιμο), συνδυάστηκαν και επενδύθηκαν με ξύλινες μετώπες στα σχέδια των γραφείων από ξυλουργούς, σε ένα σχεδιασμό μετάλλου-ξύλου. Όλα αυτά συμπληρώθηκαν από κουρτίνες, χειροποίητα φωτιστικά και δερμάτινα καθίσματα και καναπέδες από δωρεές εταιρειών.

Εργασία #6: δημιουργία χώρου Γραμματείας

Πριν από την κατασκευή των γραφείων της Διοίκησης επιτεύχθηκε η αναμόρφωση ενός χώρου για χρήση από τους εκπαιδευτικούς. Έτσι, εκτός από τον σχεδιασμό (γρανίτες, έδρες, νέα καθίσματα με δέρμα, ντουλάπες ανακατασκευασμένες σε design μετάλλου-ξύλου, διακοσμητικά κάδρα και ομοιότυπες κουρτίνες), λειτουργικά τοποθετήθηκαν δύο υπολογιστές και μεγάλο φωτοτυπικό μηχάνημα για χρήση αποκλειστικά από τους εκπαιδευτικούς, ώστε η διδασκαλία και η μαθησιακή διαδικασία να γίνεται πιο άνετη και λειτουργική.

Εικόνα 7. Ανακατασκευή γραφείου σε Γραμματεία

Εργασία #7: Δημιουργία χώρου τραπεζαρίας αθλητών-μαθητών

Ένα πρόβλημα το οποίο ο Διευθυντής είχε αντιμετωπίσει παλιότερα (2010-2017) στο 4^ο Γυμνάσιο Χαλκίδας και παρουσιάστηκε με την ανάληψη των καθηκόντων του στο ΓΕ.Λ. Κανήθου, ήταν η σίτιση των αθλητών-μαθητών (κυρίως κολυμβητών) σε κάποια συγκεκριμένα διαλείμματα, ώστε να μπορούν να προπονηθούν στο κολυμβητήριο αμέσως μετά τα μαθήματα. Οι γονείς αυτών είχαν θίξει το πρόβλημα αυτό, το οποίο, όπως ανέφεραν, “διαιωνιζόταν” από το Γυμνάσιο. Και εκεί και στο Λύκειο μας, οι μαθητές αυτοί έτρωγαν όπου μπορούσαν: εντός των διαδρόμων, όπου υπήρχε λιγότερος κόσμος ή στο προαύλιο αν ο καιρός ήταν καλός.

Εικόνα 8. Η Αποθήκη παλαιού υλικού σε διαμόρφωση Τραπεζαρίας Αθλητών

Το αίτημα να ευρεθεί ένας χώρος αποκλειστικά για αυτούς ήταν, όντως, αρκετά λογικό. Έτσι, κατά το πρώτο χρόνο θητείας της Διοίκησης (2023-2024) εκείνο που κατορθώθηκε, ήταν να εκκενωθεί μια μικρή αίθουσα από όλα τα άχρηστα υλικά (ήταν σε χρήση ως αποθήκη), να καθαρισθεί και να μπουν κάποιες έδρες παλιές, αλλά καλές και καθαρές, ώστε ένας εκ των αθλητών-μαθητών να λαμβάνει κάθε ημέρα το κλειδί από το γραφείο του ενός Υποδιευθυντή, οι αθλητές να γευματίζουν με ηρεμία και να έχουν στοιχειώδεις συνθήκες υγιεινής.

Εικόνα 9. Η Τραπεζαρία των αθλητών, ολοκληρωμένη

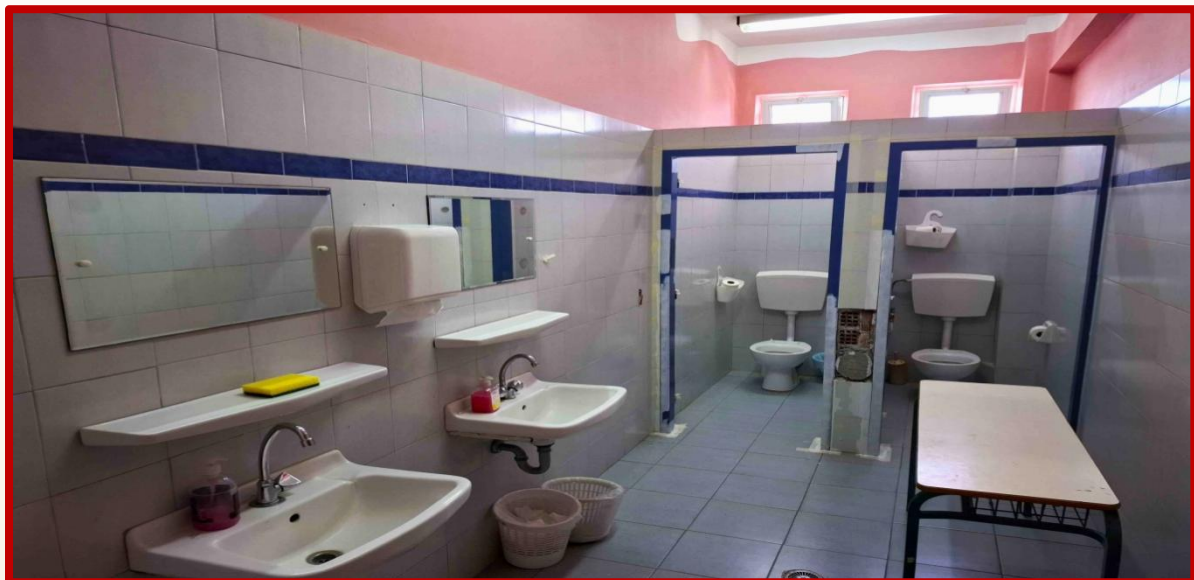
Στη συνέχεια, εντός του γενικού σχεδιασμού, βρέθηκε ένας χώρος στον κεντρικό ιστό των γραφείων, ο οποίος ήταν και αυτός αποθήκη. Αυτός καθαρίστηκε και βάφτηκε, ο ηλεκτρολογικός πίνακας επισκευάστηκε, τοποθετήθηκαν νέα χειροποίητα φωτιστικά, ντουλάπια κουζίνας, γρανίτες δαπέδου και αδιαφανείς κουρτίνες που χώρισαν κατά $\frac{1}{3}$ - $\frac{2}{3}$ τον χώρο, τοποθετήθηκε νέο μεγάλο γραφείο τριών μέτρων και καθίσματα με λευκό δέρμα ως τραπεζαρία, εστάλησαν δε τεχνίτες από τον Δήμο και συνέδεσαν τον πάγκο με νεροχύτη-βρύση και μεγάλο ψυγείο που είχαμε

αγοράσει ως σύλλογος εκπαιδευτικών. Ο συγκεκριμένος χώρος τέθηκε σε λειτουργία τον Σεπτέμβριο του 2024 για τους αθλητές-μαθητές μας και είμαστε πολύ περήφανοι γι' αυτό που τους προσφέρουμε, καθώς φέτος (σχ. έτος 2025-2026) πέτυχαν πολλές πρώτες νίκες στους Πανελλήνιους Αγώνες του Υπουργείου Παιδείας με προκρίσεις σε Διεθνείς Αγώνες στο Ρίο Ντε Τζανέιρο.

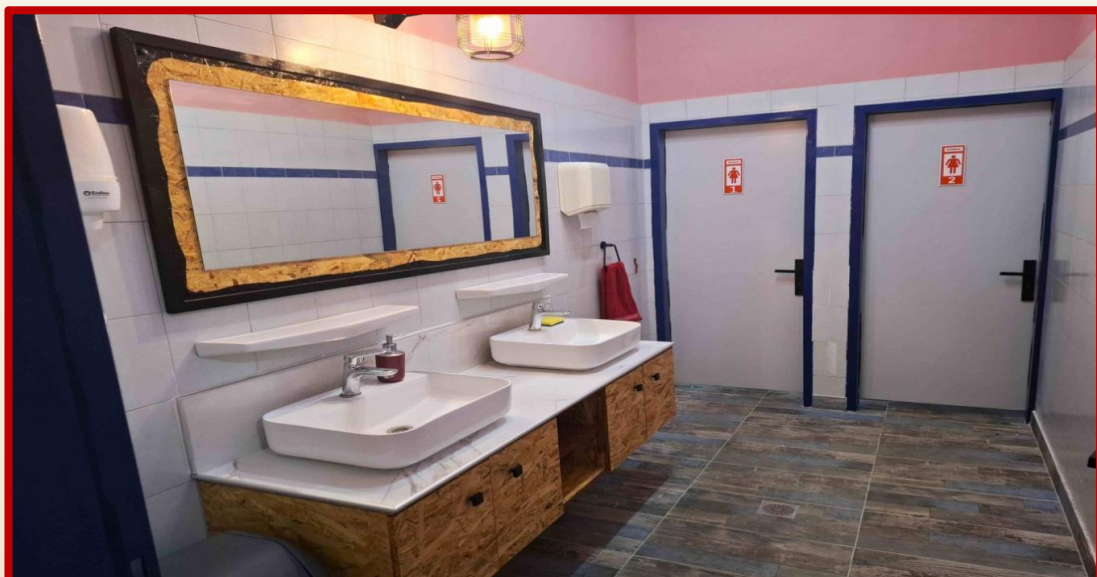
Εργασία #8: ανακατασκευή στις τουαλέτες των εκπαιδευτικών

Στον γενικότερο άξονα λειτουργικότητας και ασφάλειας εγκαταστάσεων, κρίθηκε επιβεβλημένη η ολική ανακατασκευή στις τουαλέτες των εκπαιδευτικών, καθώς όλα τα είδη υγιεινής και τα πλακάκια δαπέδου ήταν σε χρήση από το 1998 χωρίς καμία αλλαγή.

Εικόνα 10. Αρχική μορφή WC γυναικών

Εικόνα 11. Ανακατασκευή WC γυναικών

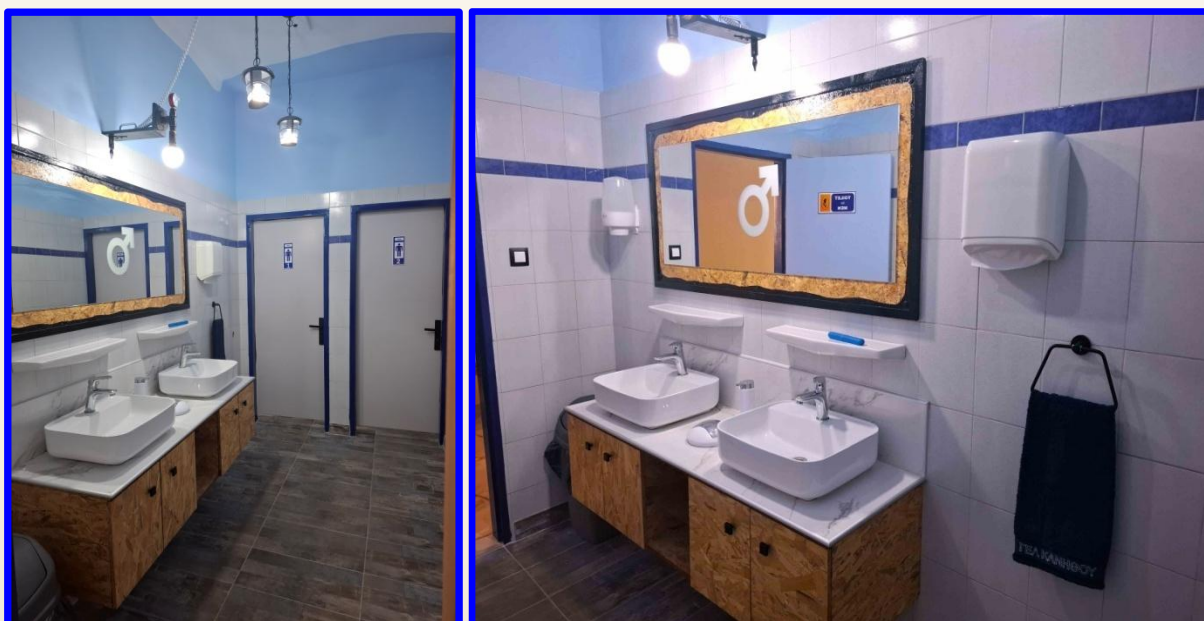

Στην αρχή τοποθετήθηκε χώρισμα ανάμεσα στις τουαλέτες και στον χώρο του νιπτήρα, τόσο στις ανδρικές όσο και στις γυναικείες. Πιθανότητα, η απουσία του είχε να κάνει με κακοτεχνία ή με κατασκευή που θα ανέβαζε το κόστος του σχολικού συγκροτήματος. Τώρα τοποθετήθηκε γυψοσανίδα διπλής όψης με μόνωση ενδιάμεσα.

Εικόνα 12. Αρχική μορφή WC ανδρών

Εικόνα 13. Ανακατασκευή WC ανδρών

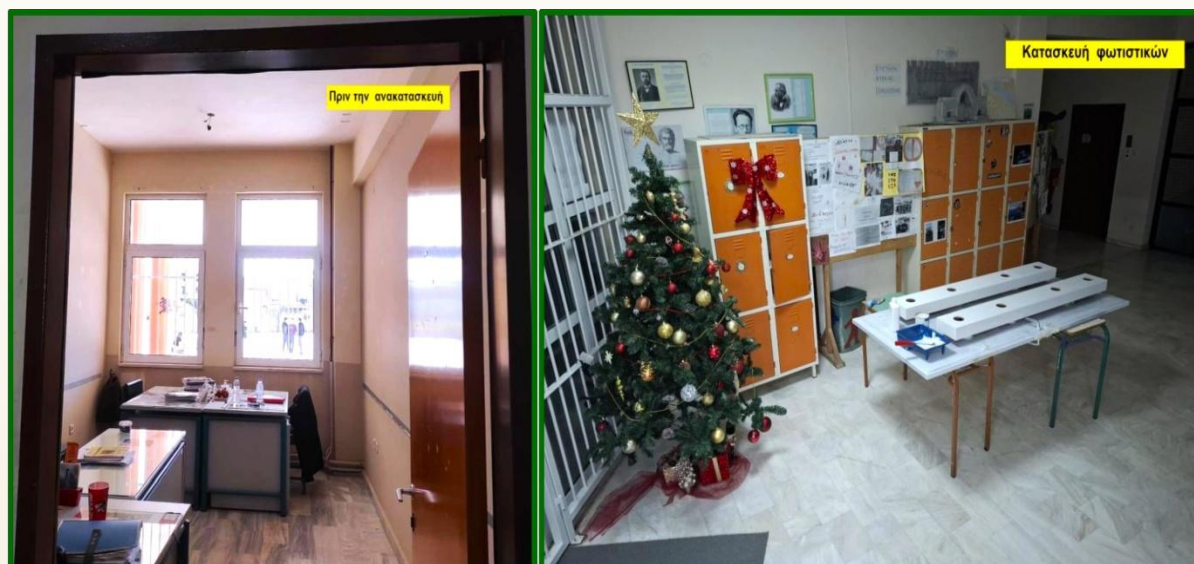

Επίσης, τοποθετήθηκαν νέα πλακάκια (αντιολισθητικοί γρανίτες), νέα είδη υγιεινής, καθώς και χειροποίητα έπιπλα μπάνιου και καθρέφτες. Εκτός από χρήματα εκπαιδευτικών, τα υπόλοιπα αποτελούν δωρεές εργαστηρίων και εταιρειών ειδών υγιεινής, κλπ. Επίσης, η προσωπική εργασία της Διεύθυνσης συνέβαλε καταλυτικά στο αποτέλεσμα.

Εργασία #9: ανακατασκευή μικρού γραφείου εκπαιδευτικών

Εντός του κεντρικού ιστού των γραφείων, υπήρχε ένας μικρός βοηθητικός χώρος, όπου είχαν τα γραφεία τους τέσσερις εκπαιδευτικοί, καθώς στο κύριο γραφείο των εκπαιδευτικών δεν υπήρχε χώρος για περισσότερες έδρες. Καθώς αυτή η ανακατασκευή κρίθηκε πιο αναγκαία από την δημιουργία των γραφείων της Διοίκησης, σε συνεννόηση με τους εκπαιδευτικούς, καθορίστηκε το είδος και το σχέδιο στα πλακάκια που θα αγορασθούν, ο χρωματισμός των τοίχων, κλπ.

Εικόνα 14. Αρχική διαμόρφωση μικρού γραφείου εκπαιδευτικών – εργασίες

Ο Διευθυντής αγόρασε νέες κουρτίνες, κατασκεύασε νέα ξύλινα φωτιστικά, ανακατασκεύασε τις καρέκλες με δέρμα και τοποθέτησε ανακατασκευασμένη ντουλάπα (μέταλλο-ξύλο-κρύσταλλα) στα χρώματα του γραφείου. Το αποτέλεσμα εντυπωσίασε το σύνολο των συναδέλφων και ανέβασε την ψυχολογία όσων είχαν τα γραφεία τους εκεί, καθώς οι συνθήκες εργασίας ξεπερνούσαν κατά πολύ τα συνήθη στάνταρ δημόσιας υπηρεσίας.

Εικόνα 15. Ολοκλήρωση εργασιών γραφείου εκπαιδευτικών

Εργασία #10: δημιουργία γραφείου 15μελούς Μαθητικού Συμβουλίου

Καθώς δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι τα Μαθητικά Συμβούλια των Τμημάτων, αλλά και το 15μελές Μαθητικό Συμβούλιο του σχολείου είναι όργανα θεσμοθετημένα με σαφείς κανόνες λειτουργίας και υποχρεώσεις, πρέπει να τους κάνουμε σαφές, ότι δεν είναι κάτι το άυλο και το απρόσωπο, αλλά αποτελούν συγκεκριμένη οντότητα της σχολικής κοινότητας. Και ένας από τους τρόπους είναι η δημιουργία για το 15μελές δικού του γραφείου, όπου θα συνεδριάζει όποτε απαιτείται.

Εικόνα 16. Γραφείο 15μελούς Μαθητικού Συμβουλίου

ΠΡΩΗΝ ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΤΗ Β΄

ΓΡΑΦΕΙΟ 15ΜΕΛΟΥΣ ΜΑΘ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Ο Διευθυντής, έχοντας πράξει το ίδιο στο 4^ο Γυμνάσιο Χαλκίδας το 2010, μετά την εκκένωση του απομακρυσμένου γραφείου του ενός Υποδιευθυντή, εισηγήθηκε όπως αυτός ο χώρος, που βρίσκεται εντός ελεγχόμενης ζώνης, να χρησιμοποιηθεί ως γραφείο του 15μελούς. Μετά από έγκριση της εισήγησης, ο χώρος καθαρίστηκε και βάφτηκε, τοποθετήθηκαν γρανίτες-πλακάκια στο χρώμα των ξύλινων γραφείων συνεδριάσεων, τοποθετήθηκαν νέα ξύλινα καθίσματα με μαξιλαράκια, κουρτίνες, χειροποίητα φωτιστικά και πίνακες ζωγραφικής. Στην δημιουργία του χώρου συνέβαλαν οικονομικά με ένα μεγάλο ποσό τα 15μελή Συμβούλια δύο σχολικών χρόνων. Επίσης, υπήρξε προσωπική εργασία από την Διοίκηση, αλλά και δωρεές σε είδη (κόλλες πλακιδίων, κουρτίνες) από επιχειρήσεις. Η ύπαρξη του γραφείου και οι συνεδριάσεις του 15μελούς Συμβουλίου σε αυτό, αναβάθμισαν κάθετα τον ρόλο και το κύρος του Συμβουλίου και αύξησε τη συμμετοχική συνεισφορά των μαθητών στην ημερήσια λειτουργία του σχολείου.

Εργασία #11: Επισκευή κιγκλιδωμάτων και κατασκευή ιστών για σημαίες

Από την ημέρα της ανάληψης της διοίκησης του Λυκείου από τον Διευθυντή, διαπιστώθηκε ότι δεν υφίσταται ιστός για την ανάρτηση της Σημαίας. Από πληροφόρηση του Υποδιευθυντή, έγινε γνωστό ότι ένας ιστός υπήρχε μεν, αλλά είχε σπάσει η συγκόλληση με τα κάγκελα (εσωτερικά του 1^{ου} ορόφου), λόγω παλαιότητας, δύο χρόνια νωρίτερα, αλλά δεν είχε αποκατασταθεί. Έτσι, σε συνεργασία με τον Δήμο ζητήθηκαν επιπλέον δύο ιστοί και η επισκευή του υπάρχοντος το συντομότερο δυνατό. Αυτό έγινε εφικτό το καλοκαίρι του 2025. Η αίτηση για τρεις ιστούς, έναν μεγάλο κεντρικό και δύο μικρότερους, οφειλόταν στο. σχεδιασμό μας για ανάρτηση της Ελληνικής Σημαίας στον κεντρικό, μεγάλο ιστό και, εκατέρωθεν αυτού, της σημαίας της ΕΕ και της σημαία με το έμβλημα του Λυκείου.

Εικόνα 17. Αρχική διάρθρωση κιγκλιδωμάτων 1^{ου} ορόφου

Η τοποθέτηση των βάσεων των ιστών έγινε άμεσα, αλλά οικονομικές δυσχέρειες στην Σχολική Επιτροπή και το υψηλό κόστος που απαιτούσαν τα συνεργεία για το βάψιμο των κιγκλιδωμάτων του ορόφου, μας ανάγκασαν τις ώρες που δεν υπήρχε ήλιος (πολύ πρωί και αργά

το βράδυ με φώτα), να προβούμε εμείς στην συντήρηση (ξεσάπισμα, αστάρωμα, βάψιμο) των κιγκλιδωμάτων και των ιστών που είχαμε ήδη κατασκευάσει λαμβάνοντας υλικά μέσω δωρεάς. Οι συγκεκριμένες κατασκευές ήταν απολύτως αναγκαίες, καθώς τα κάγκελα είχαν να βαφτούν από την κατασκευή του Λυκείου (1998) και η εργασία έπρεπε να γίνει με οποιοδήποτε κόστος, οικονομικό ή και σωματικό καθώς η έπαρση της Σημαίας αποτελεί ύψιστη εθνική υποχρέωση.

Εικόνα 18. Ιστοί σημαίων – επισκευή κιγκλιδωμάτων 1^{ου} ορόφου

Εργασία #12: ανακατασκευή αίθουσας διδασκαλίας σε αίθουσα Προβολών-Παρουσιάσεων

Η δημιουργία μιας αίθουσας όπου θα μπορούσε ένας εκπαιδευτικός να προβάλλει με αξιώσεις μια ταινία, να κάνει μια παρουσίαση με άνετη θέαση από οποιοδήποτε σημείο της αίθουσας, να υλοποιηθεί μια παρουσίαση από κάποιον εξωτερικό συνεργάτη, από οποιοδήποτε Σύμβουλο Εκπαίδευσης, να χρησιμοποιηθεί για Ενδοσχολική επιμόρφωση, μας απασχόλησε από το πρώτο έτος της παρουσίας μας στο Λύκειο. Η προσπάθεια να ενώσουμε δυο διαδοχικές αίθουσες με την πτώση του ενδιάμεσου τοίχου, για να δημιουργηθεί ένας ενιαίος χώρος που θα μπορούσε να φιλοξενήσει τουλάχιστον 75 καθημένους, δε στέφθηκε με επιτυχία, καθώς μεν οι Τεχνικές Υπηρεσίες, αν και μετά από γραπτό αίτημά μας προέβησαν σε αυτοψία και έδωσαν την προφορική τους έγκριση, δε διέθεσαν εργάτες, ενώ δε το σχετικό κόστος ήταν απαγορευτικά υψηλό.

Εικόνα 19. Ανακατασκευή αίθουσας σε διαμόρφωση προβολών-παρουσιάσεων

Εικόνα 20. Ολοκλήρωση εργασιών στην Αίθουσα Προβολών

Μη έχοντας άλλη λύση από το να λειτουργήσουμε εκ των έσω, με τις δικές μας δυνάμεις, μετατρέψαμε μια αίθουσα διδασκαλίας σε Αίθουσα Προβολών-Παρουσιάσεων, με όσο το δυνατό πιο δυναμικό design, απολύτως λειτουργική για προβολή ταινιών και παρουσιάσεων και με χωρητικότητα (πυκνής διάταξης) 56 ατόμων. Κάνοντας και πάλι χρήση γνωριμιών για αγορές με μειωμένο κόστος, της βοήθειας από γονείς στην τοποθέτηση πλακιδίων στους τοίχους και στο δάπεδο, της δωρεάς και τοποθέτησης οθόνης προβολής διαστάσεων 3,15μ. X 2,85μ. από λευκή ματ μελαμίνη, τοποθετήσαμε λευκό πίνακα μαρκαδόρου για σημειώσεις, αγοράσαμε έναν ακριβό προτζέκτορα μεγάλης ευκρίνειας, τοποθετήσαμε περιφερειακό σύστημα ήχου (5:1) για ταινίες, βελούδινες κουρτίνες “black out” για συσκότιση και ακουστική, δημιουργώντας τελικά μια αίθουσα, αντίστοιχη της οποίας, πιθανότατα, δεν υπάρχει σε κανένα άλλο σχολείο της Εύβοιας. Η αίθουσα έχει χρησιμοποιηθεί ως τώρα αρκετές φορές για προβολή ταινιών από τα Ξενογλωσσα τμήματα (Αγγλικών, Γαλλικών και Γερμανικών), από εκπαιδευτικούς που προέβησαν σε άλλες παρουσιάσεις, από εξωτερικούς συνεργάτες που κλήθηκαν για ειδικές παρουσιάσεις στους μαθητές, από Συμβούλους Εκπαίδευσης για επιμορφωτικές δράσεις και ημερίδες (π.χ. από τον

Σύμβουλο Εκπαίδευσης Αγγλικής Γλώσσας σε ημερίδα διάχυσης καλών εκπαιδευτικών πρακτικών), από τον Διευθυντή του σχολείου στο πλαίσιο της εγκυκλίου για το Ολοκαύτωμα, καθώς και για την υλοποίηση διαφόρων συνεργατικών project, με χρήση των ατομικών συσκευών tablet από τους μαθητές. Με τις ανωτέρω χρήσεις της συγκεκριμένης αίθουσας, πιστεύουμε ότι, όντως, έχουμε πετύχει βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, ενώ και οι μαθητές λαμβάνουν ισχυρά ερεθίσματα μέσα από τις προβολές ταινιών, συνεργατικά project, αλλά και από τις παρουσιάσεις που έχουν παρακολουθήσει όλο τον χρόνο, σε μια προσπάθεια να ανοίξουν οι ορίζοντες της σκέψης τους.

Εργασία #13: αναμόρφωση της ιστοσελίδας

Η επίσημη ιστοσελίδα του Γ.Ε.Λ. Κανήθου είναι σε πολλές περιπτώσεις ο συνδεδετικός κρίκος του σχολείου με τους μαθητές και τους γονείς/κηδεμόνες, μέσω των ανακοινώσεων που αναρτώνται. Με την ανάληψη των καθηκόντων της παρούσας Διοίκησης, και υπό την επίβλεψη του Α' Υποδιευθυντή, που τυγχάνει εκπαιδευτικός Πληροφορικής, αναπροσαρμόσαμε την ιστοσελίδα, ώστε να γίνει όσο το δυνατό πιο απλή, λειτουργική και φιλική προς τον χρήστη (<https://blogs.sch.gr/lykkanit/grafeio-dieythyniti/>) .

Εικόνα 21. Από την ιστοσελίδα του σχολείου

Εργασία #14: Ανακατασκευή, συντήρηση και αντικατάσταση στο Εργαστήριο Πληροφορικής

Το Εργαστήριο Πληροφορικής απαιτούσε και απαιτεί ολική αντικατάσταση του υλικού του (PC, οθόνες, πληκτρολόγια, διαδραστικός πίνακας). Ο Α' Υποδιευθυντής ύστερα από προσωπική προσπάθεια κατάφερε στην αρχή να εξασφαλίσει ένα ακριβό και πολύ δυνατό PC για Server και έθεσε τα στάνταρ για την ολική αντικατάσταση του υπόλοιπου εξοπλισμού (τμηματικά), με την οικονομική στήριξη των γονέων (ΔΣ Συλλόγου Γονέων/Κηδεμόνων) για το επόμενο σχολικό έτος (2026-2027).

Εργασία #15: Ολική ανακατασκευή στις τουαλέτες των μαθητών και των μαθητριών

Σε ό,τι αφορά τις τουαλέτες αγοριών και κοριτσιών, αν και είναι λειτουργικές με μεγάλη προσπάθεια, λόγω επισκευών από πρότερους βανδαλισμούς και παλαιότητα υλικού, η αισθητική κατάσταση είναι άκρως απογοητευτική. Όραμα μας και στόχος μας, είναι η ολική αποκατάσταση αυτών στο ίδιο επίπεδο με αυτές των εκπαιδευτικών (καμία διάκριση), με μεταγενέστερη μέριμνα

και ευθύνη επιστασίας από τα μέλη του 15μελούς Μαθητικού Συμβουλίου, το οποίο και έχει ήδη προσκομίσει στον Διευθυντή ένα ποσό για τις εργασίες. Σκοπός μας η ενσυνείδητη πειθαρχία, η διαμόρφωση χαρακτήρων και η καθοδήγηση προς απόκτηση θετικής κοινωνικής αγωγής. Και σε αυτή την περίπτωση, όμως, υπήρξε καθυστέρηση, καθώς δεν εστάλησαν εργάτες από τον Δήμο, αν και ζητήθηκε γραπτώς από την αρχή της τρέχουσας σχολικής χρονιάς (2025-2026), για την έναρξη των εργασιών (αποξήλωση πλακιδίων, σοβάτισμα, κλπ.)

Εργασία #16: Ανακατασκευή του κύριου γραφείου των εκπαιδευτικών

Καθώς υπήρξε δυσκολία στην υλοποίηση των αρχικών εργασιών εκ μέρους του Διευθυντή και του Α' Υποδιευθυντή, λόγω θεμάτων υγείας, το κύριο γραφείο των εκπαιδευτικών δεν ανακατασκευάστηκε πλήρως ως τώρα.

Εικόνα 22. Αποκατάσταση εσωτερικής εισόδου γραφείων

Ωστόσο, έχει ήδη ολοκληρωθεί η τοποθέτηση νέου δαπέδου στον γενικότερο χώρο των γραφείων (κεντρικός διάδρομος) και αναμένεται η ολοκλήρωση του ίδιου έργου στα γραφεία των συναδέλφων.

Εικόνα 23. Αποκατάσταση διαδρόμου γραφείων και εσωτερικής εισόδου

Εικόνα 24. Αποκατάσταση διαδρόμου γραφείων και εξωτερικής εισόδου

Επίσης, θα υπάρξει πλήρης ανακατασκευή του χώρου, προς όφελος της λειτουργικότητας, με σκοπό οι συνάδελφοι -ευρισκόμενοι σε ένα ευχάριστο περιβάλλον, να μπορούν να διδάξουν αμέριμνοι από καθημερινά υλικοτεχνικά προβλήματα και τεχνολογικές αστοχίες.

Εργασία #17: Ανακατασκευή της Αίθουσας Εκδηλώσεων

Η Αίθουσα Εκδηλώσεων απαιτεί αρκετό χρόνο προς αποκατάστασή της και αρκετά χρήματα για την προστασία της (συναγερμός, κάγκελα στα παράθυρα) από βανδαλισμούς, κλοπές,

κλπ. Υφίσταται ήδη σχεδιασμός και ομάδα εργασίας εκπαιδευτικών, καθώς επιζητούμε να αποτελέσει έναν χώρο κόσμημα και κέντρο για διάφορες παιδαγωγικές εκδηλώσεις, τόσο σε ενδοσχολικό επίπεδο, όσο και σε συνεργασία με άλλα σχολεία και φορείς, αναπτύσσοντας την εξωστρέφεια του Λυκείου.

Αντίκτυπος της δράσης στην σχολική κοινότητα

Ο αντίκτυπος των δράσεων αποτυπώνεται κατά κύριο λόγο ποιοτικά, καθώς κάθε προσπάθεια αποσκοπούσε και αποσκοπεί στην βελτίωση του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου. Όλες οι ανωτέρω εργασίες κατά κύριο λόγο υλοποιήθηκαν εκτός ωραρίου λειτουργίας, τα Σαββατοκύριακα, κατά τις θερινές περιόδους, σε αργίες, κλπ. Αν και υπήρξε μια έντονη εσωτερική πίεση, για το κατά πόσο θα είμαστε συνεπείς σε όσα είχαμε σχεδιάσει, καθώς και σωματική κούραση από την πολύωρη καθημερινή εργασία, κρίνουμε ότι το αποτέλεσμα μας δικαιώνει. Το ΓΕ.Λ. Κανήθου επισκέπτονται πολλοί συνάδελφοι εκπαιδευτικοί άλλων σχολείων ως Επιτηρητές Πανελληνίων Εξετάσεων και διαφόρων Ειδικών Εξετάσεων (π.χ. Ιθαγένειας), ή σε εκδηλώσεις που γίνονται σε συνεργασία με άλλα σχολεία, καθώς και γονείς και εξωτερικοί συνεργάτες, οι οποίοι και εκφράζουν τον θαυμασμό τους για την συγκεκριμένη πρωτοβουλία ολικής αναβάθμισης των χώρων του σχολείου και για τη βελτίωση του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου.

Ωστόσο, μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα η άποψη όσων ζουν και εργάζονται καθημερινά στον χώρο, καθώς ως εσωτερικοί παρατηρητές μπορούν να έχουν πλήρη άποψη για το αποτέλεσμα της υλικοτεχνικής αναβάθμισης, συγκρίνοντας την οργάνωση και την λειτουργία του σχολείου πριν και μετά τις εργασίες. Για παράδειγμα, η συνεχής χρήση τόσο του Εργαστηρίου Πληροφορικής, όσο της Αίθουσας Προβολών-Παρουσιάσεων από εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων, αποτελεί απόδειξη της αποδοχής εκ μέρους τους του παιδαγωγικού ρόλου που διαδραματίζουν οι παρεμβάσεις στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία.

Την ίδια στάση μοιράζεται, βέβαια, και το μαθητικό δυναμικό του σχολείου μας, το οποίο έκανε κτήμα του το σκεπτικό και το όραμα της Διεύθυνσης και συμμετείχε εθελοντικά σε διάφορες εργασίες, καταφέροντας, μάλιστα, να συγκεντρώσει και ικανό χρηματικό ποσό για την κατασκευή του γραφείου του Μαθητικού Συμβουλίου και τη σχεδιαζόμενη ανακατασκευή των κοινόχρηστων χώρων, όπως οι τουαλέτες. Παράλληλα, προσέφερε και εποπτεία των χώρων του σχολείου, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις των μαθητικών κοινοτήτων, συμβάλλοντας με όλα αυτά στη δημιουργία θετικής κουλτούρας και κοινωνικής αγωγής στο δημόσιο σχολείο.

Συμπεράσματα

Κάνοντας στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς μια τελική -για το έτος, αλλά και μια ενδιάμεση, διορθωτική αξιολόγηση του παραχθέντος έργου, αφού το όλο εγχείρημα απαιτεί τετραετή εργασία (κατανεμημένη σε επιμέρους ενότητες), παρατηρούμε ότι όλη η προσπάθεια είναι εφικτό να

προσαρμοσθεί και να υλοποιηθεί και από άλλες σχολικές μονάδες, αρκεί να πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις. Μία τέτοια προϋπόθεση είναι η αρχική αποδοχή του οράματος της Διεύθυνσης από την υπόλοιπη σχολική κοινότητα, με το απαραίτητο σθένος αυτή να εργασθεί για την εφαρμογή του. Όμως, ακόμα και αν αυτό επιτευχθεί, η εξεύρεση οικονομικών πόρων αποτελεί το μόνιμο αγκάθι σε κάθε σχεδιασμό. Πάντως, ακόμα και αν υπάρχει οικονομικό απόθεμα, πολλές φορές υφίσταται η θεώρηση ότι οτιδήποτε κατασκεύασε το κράτος είναι σωστά δομημένο, άρα δε χρειάζεται βελτίωση, κάτι που αποδεικνύει και τη στείρα -πολλές φορές- σκέψη των φορέων του Δημοσίου.

Στο σχολείο μας, για να γίνει εφικτό σε μεγάλο βαθμό το όραμα του σχολείου, συνέβαλαν οικονομικά με μεγάλα ποσά η Διοίκηση (Διευθυντής – Υποδιευθυντής), εκπαιδευτικοί, μαθητές, μεμονωμένοι γονείς/κηδεμόνες, ο Σύλλογος Γονέων συλλογικά, καθώς και εταιρείες (μονοπρόσωπες και ΑΕ). Επίσης, η εμπειρία μας κατέδειξε την έλλειψη συντονισμού μεταξύ των διαχειριστών των σχολικών κτιρίων και αυτών που δραστηριοποιούνται σε αυτά καθημερινά, αποδεικνύοντας έτσι την ανικανότητα ορθολογιστικής οργάνωσης, σχεδιασμού και συντονισμού εκ μέρους της πολιτείας. Κρίνεται δε επιβεβλημένη η ανάγκη για ένα νέο, συμμετοχικό μοντέλο διοίκησης από τη βάση προς την κορυφή (bottom-up), όπου η σχολική μονάδα αποκτά αυτονομία και αναλαμβάνει ενεργό δράση.

Τέλος, δεν πρέπει δε να ξεχνάμε ότι ο σχολικός χώρος δεν έχει απλώς υλικοτεχνική διάσταση, αλλά αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο μιας ευρείας εκπαιδευτικής διαδικασίας, που συμβάλλει ενεργά στην ανθρωπιστική παιδεία και στην θετική κοινωνικοποίηση του ατόμου.

Βιβλιογραφία

Γκιζελή, Β. Δ., Μακρίδης, Γ. κ.ά. (2007). Υλικοτεχνική Υποδομή. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 13, σελ. 99-112.

Δουκάκη, Μ., Παπαδημητρίου, Γ. (2018). *Η αισθητική του σχολικού χώρου ως παιδαγωγικό εργαλείο: Εικαστικές δράσεις με κάθε ευκαιρία*.

Khan, M. (2009). *Creating Learning Space for children within and around School Building*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΧΑΛΚΙΔΑΣ

Από το όραμα στην πράξη: η εφαρμογή του έργου eTwinning *Mix it up!*

Μάρκου Παρασκευή (ΠΕ02)

Περίληψη

Το eTwinning αποτελεί ευρωπαϊκή δράση συνεργασίας σχολείων μέσω ψηφιακών εργαλείων και συνεργατικών έργων μάθησης. Στα εσπερινά σχολεία, όπου παρατηρείται μεγάλη ετερογένεια αναφορικά με τον μαθητικό πληθυσμό, η αξιοποίησή του μπορεί να ενισχύσει σημαντικά τη συμμετοχή, τα κίνητρα μάθησης, τις ψηφιακές δεξιότητες και τη συνεργατική εκπαίδευση. Μέσα από μελέτη περίπτωσης με αξιοποίηση ποιοτικών δεδομένων και στοιχείων αποτίμησης, διερευνήθηκε η συμμετοχή του Εσπερινού Γυμνασίου Χαλκίδας στο ευρωπαϊκό έργο *Mix it up!*, αναδεικνύοντας τη θετική συμβολή της δράσης στους εμπλεκόμενους μαθητές αλλά και ευρύτερα στη σχολική κοινότητα, συμβολή που συνάδει με το όραμα του σχολείου και τις ανάγκες του.

Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας μελέτης περίπτωσης είναι η διερεύνηση της συμβολής της συμμετοχής του Εσπερινού Γυμνασίου Χαλκίδας στο έργο eTwinning *Mix it up!*. Το eTwinning επιλέχθηκε ως παιδαγωγικό εργαλείο υποστήριξης της συνεργατικής μάθησης, της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης. Η αξιοποίησή του εντάσσεται στη στρατηγική του σχολείου για την προώθηση καινοτόμων εκπαιδευτικών πρακτικών και ευθυγραμμίζεται με το παιδαγωγικό του όραμα, το οποίο δίνει έμφαση στην παροχή ίσων ευκαιριών μάθησης, στην ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων και στην εφαρμογή σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας.

Το όραμα του Εσπερινού Γυμνασίου Χαλκίδας

Το Εσπερινό Γυμνάσιο Χαλκίδας αποτελεί μια σχολική μονάδα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και αυξημένες εκπαιδευτικές προκλήσεις. Ο μαθητικός πληθυσμός χαρακτηρίζεται από έντονη ετερογένεια, καθώς περιλαμβάνει εργαζόμενους ενήλικες, ανήλικους μαθητές, μαθητές Ρομά, μετανάστες και πρόσφυγες, καθώς και άτομα που διέκοψαν τη φοίτησή τους και επέστρεψαν στην εκπαίδευση σε μεταγενέστερο στάδιο της ζωής τους. Η γενική εικόνα των μαθητών αναδεικνύει δυσκολίες κοινωνικής και εκπαιδευτικής ένταξης.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η διατήρηση του ενδιαφέροντος για τη μάθηση, η ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και η ενεργός συμμετοχή στη σχολική ζωή αποτελούν διαρκείς προκλήσεις για τη σχολική κοινότητα. Για τον λόγο αυτόν, το όραμα του σχολείου δεν περιορίζεται στην παροχή γνωστικών εφοδίων, αλλά εστιάζει στη δημιουργία ενός ανοιχτού, δημοκρατικού και συμπεριληπτικού περιβάλλοντος μάθησης, στο οποίο κάθε μαθητής αισθάνεται ότι ανήκει, μπορεί να εκφραστεί και να αναπτύξει τις δυνατότητές του.

Η σύνδεση των μαθητών με τη σύγχρονη ψηφιακή και ευρωπαϊκή πραγματικότητα αποτελεί βασική διάσταση του οράματος αυτού, καθώς πολλοί μαθητές διαθέτουν περιορισμένες ευκαιρίες συμμετοχής σε αντίστοιχες δράσεις εκτός σχολείου. Υπό το πρίσμα αυτό, η συμμετοχή σε έργο eTwinning λειτούργησε ως ουσιαστικό μέσο υλοποίησης του οράματος του σχολείου, δίνοντας στους μαθητές τη δυνατότητα να παρουσιάσουν στοιχεία της ταυτότητας και του πολιτισμού τους, να επικοινωνήσουν με συνομηλίκους από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα και να αισθανθούν μέλη μιας ευρύτερης ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής κοινότητας.

Η πρακτική Mix it up!: Από το όραμα στην πράξη

Κατά το αρχικό στάδιο πραγματοποιήθηκε ενημέρωση των μαθητών σχετικά με το πρόγραμμα eTwinning και τους στόχους της συμμετοχής. Στη δράση συμμετείχαν έντεκα μαθητές και μαθήτριες της Γ' τάξης, εκ των οποίων πέντε ενήλικες εργαζόμενοι και έξι ανήλικοι, με διαφορετικές πολιτισμικές και γλωσσικές εμπειρίες, στοιχείο που αποτέλεσε ευκαιρία για την ανάπτυξη μιας αυθεντικά πολυπολιτισμικής μαθησιακής κοινότητας. Η υπεύθυνη εκπαιδευτικός, αφού σχεδίασε ένα ευρωπαϊκό έργο με επίσημη γλώσσα την Αγγλική και τίτλο *Mix it up!*, προχώρησε στην ανεύρεση εταίρων. Κατόπιν, οι εκπαιδευτικοί των συνεργαζόμενων σχολείων σχεδίασαν δραστηριότητες προσαρμοσμένες στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών τους, δίνοντας έμφαση στη βιωματική μάθηση και στη χρήση ψηφιακών εργαλείων (Cohen et al., 2018). Δημιουργήθηκε έτσι ένα κανάλι συνεργασίας μέσω της πλατφόρμας eTwinning (<https://school-education.ec.europa.eu/en>) και οργανώθηκαν κοινές δραστηριότητες επικοινωνίας και ανταλλαγής στοιχείων. Στα συνεργαζόμενα σχολεία συγκαταλέγονται το Γενικό Λύκειο Μώλου Φθιώτιδας (Ελλάδα), το Πρότυπο Λύκειο Θετικών Επιστημών της Μανίσας και το Ανατόλιο Λύκειο «Τζεμίλ Μερίτς» του Ντούζτζε (Τουρκία), το Ινστιτούτο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Μπελέν - Μάλαγα (Ισπανία) και το Πολυκλαδικό Λύκειο Μαξιμιλιανός Περρέ (Γαλλία).

Υλοποίηση των δραστηριοτήτων

Οι μαθητές ακολούθως εργάστηκαν σε ομάδες και συμμετείχαν σε δραστηριότητες όπως:

- δημιουργία ψηφιακών παρουσιάσεων: Book exchange
- ανταλλαγή πολιτισμικών στοιχείων των συμμετεχόντων: Our diversity corner
- δημιουργία αφισών και βίντεο: Logo creation

- επικοινωνία με μαθητές άλλων χωρών: Self-presentation

Εικόνα 1. Οι συμμετέχοντες

Αξιοποίηση εργαλείων Web 2.0 και της πλατφόρμας TwinSpace:

- Netiquette Podquiz
- Guess the country quiz
- Let's exchange wishes for the new year...

Οι δραστηριότητες υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο των μαθημάτων αλλά και μέσω εξ αποστάσεως συνεργασίας (πλατφόρμα TwinSpace, κοινωνικά δίκτυα Viber, Whatsapp), επιτρέποντας στους μαθητές να συμμετέχουν ενεργά και δημιουργικά στη μαθησιακή διαδικασία (Μονέφτση κ.ά., 2016; Cohen et al., 2018).

Αντίκτυπος και αποτελέσματα

Η αποτίμηση της δράσης βασίστηκε στην παρατήρηση της συμμετοχής των μαθητών, σε σύντομες συνεντεύξεις και σε ερωτηματολόγια αναστοχασμού που συμπληρώθηκαν μετά την ολοκλήρωση του έργου και ανέδειξαν τη θετική στάση των μαθητών απέναντι στο έργο.

Οι περισσότεροι μαθητές δήλωσαν ότι η συμμετοχή στο έργο αποτέλεσε μια πρωτόγνωρη εμπειρία, καθώς τους έδωσε τη δυνατότητα να συνεργαστούν με μαθητές από άλλες χώρες και να χρησιμοποιήσουν ψηφιακά εργαλεία τα οποία δεν γνώριζαν προηγουμένως. Χαρακτηριστικά, ένας ενήλικος μαθητής ανέφερε ότι «για πρώτη φορά ένιωσα ότι συμμετέχω σε κάτι που ξεπερνά τα όρια του σχολείου μας», ενώ μία μαθήτρια σημείωσε ότι «μου άρεσε που γνώρισα μαθητές από άλλες χώρες και είδα πόσα κοινά έχουμε».

Κατά την έναρξη του έργου αρκετοί μαθητές εμφανίζονταν επιφυλακτικοί ως προς τη χρήση της αγγλικής γλώσσας και των ψηφιακών εργαλείων. Σταδιακά, όμως, ανέλαβαν πιο ενεργό

ρόλο στις δραστηριότητες, συμμετείχαν όλο και περισσότερο στη δημιουργία ψηφιακού υλικού και παρουσίασαν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στην επικοινωνία τους με τους εταίρους του έργου.

Ωστόσο, όπως αποτυπώνεται και στις απαντήσεις των ερωτηματολογίων αποτίμησης, υπήρξαν δυσκολίες που σχετίζονταν κυρίως με τον περιορισμένο διαθέσιμο χρόνο λόγω εργασιακών υποχρεώσεων, τη διαφορετική εξοικείωση με τα ψηφιακά εργαλεία και τις απαιτήσεις επικοινωνίας στην αγγλική γλώσσα. Παρά ταύτα, η δράση ολοκληρώθηκε επιτυχώς και συνέβαλε ουσιαστικά στη βελτίωση της εκπαιδευτικής εμπειρίας. Μάλιστα, το σύνολο των συμμετεχόντων δήλωσε ότι αισθάνεται ικανοποιημένο από τη συμμετοχή του στο έργο Mix it up!.

Σχήματα 1 και 2: Ικανοποίηση και δυσκολίες συμμετοχής στο έργο

Συνολικά, η δράση είχε θετικό αντίκτυπο στη σχολική μονάδα, καθώς συνέβαλε στην ενίσχυση της συμμετοχής των μαθητών, στη βελτίωση των ψηφιακών και γλωσσικών δεξιοτήτων τους, στην ανάπτυξη συνεργατικών πρακτικών και στη δημιουργία θετικού σχολικού κλίματος.

Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι τα παραπάνω αποτελέσματα επιτεύχθηκαν σε ένα εσπερινό σχολείο, όπου οι μαθητές συχνά καλούνται να συνδυάσουν τη φοίτηση με επαγγελματικές και οικογενειακές υποχρεώσεις. Παρά τις δυσκολίες αυτές, διατήρησαν σταθερή συμμετοχή στις δραστηριότητες και ολοκλήρωσαν με επιτυχία το έργο, γεγονός που καταδεικνύει τη δυναμική των συνεργατικών ευρωπαϊκών προγραμμάτων σε απαιτητικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Επιπλέον, η δράση ενίσχυσε σημαντικά την εξωστρέφεια της σχολικής μονάδας, καθώς το σχολείο απέκτησε ενεργό παρουσία στην ευρωπαϊκή εκπαιδευτική κοινότητα και ανέδειξε το έργο και τις δυνατότητες των μαθητών του πέρα από τα τοπικά όρια.

Αναστοχασμός

Διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές ανταποκρίθηκαν με ιδιαίτερο ενθουσιασμό στις δραστηριότητες που τους έδιναν τη δυνατότητα να παρουσιάσουν τον εαυτό τους, τον πολιτισμό τους και την καθημερινότητά τους σε μαθητές από άλλες χώρες. Σε μελλοντική υλοποίηση του

έργου θα επιδιώκαμε την ενίσχυση των σύγχρονων διαδικτυακών συναντήσεων μεταξύ των εταίρων αλλά και την παροχή πρόσθετης υποστήριξης στους μαθητές με περιορισμένη εξοικείωση στα ψηφιακά εργαλεία.

Παράλληλα, η υλοποίηση του έργου ανέδειξε τη σημασία της προσαρμογής των δραστηριοτήτων στις ιδιαίτερες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά του μαθητικού πληθυσμού του εσπερινού μας σχολείου. Η ευελιξία στον σχεδιασμό, η αξιοποίηση συνεργατικών πρακτικών και η συνεχής υποστήριξη των μαθητών αποδείχθηκαν καθοριστικοί παράγοντες για την επιτυχή υλοποίηση της δράσης.

Συμπεράσματα

Η συμμετοχή του Εσπερινού Γυμνασίου Χαλκίδας στο έργο Mix it up! αναδεικνύει τις δυνατότητες των ευρωπαϊκών συνεργατικών προγραμμάτων να λειτουργήσουν ως μοχλοί εκπαιδευτικής καινοτομίας σε σχολικά περιβάλλοντα με αυξημένες προκλήσεις.

Παράλληλα, η εμπειρία από την υλοποίηση του έργου επιβεβαιώνει ότι η δημιουργία αυθεντικών συνθηκών επικοινωνίας και συνεργασίας μπορεί να ενισχύσει το ενδιαφέρον των μαθητών για τη μαθησιακή διαδικασία και να καλλιεργήσει θετικές στάσεις απέναντι στο σχολείο, ακόμη και σε πλαίσια όπου οι επαγγελματικές, κοινωνικές ή οικογενειακές υποχρεώσεις δυσχεραίνουν τη συστηματική συμμετοχή.

Η μεταφερσιμότητα της δράσης κρίνεται ιδιαίτερα υψηλή, καθώς μπορεί να εφαρμοστεί τόσο σε Εσπερινά Γυμνάσια όσο και σε άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης, χωρίς σημαντικές οικονομικές ή τεχνολογικές απαιτήσεις. Η ευελιξία του eTwinning και η δυνατότητα προσαρμογής του στις ανάγκες διαφορετικών μαθητικών ομάδων καθιστούν τη συγκεκριμένη πρακτική αξιοποιήσιμη σε ποικίλα εκπαιδευτικά πλαίσια.

Ειδικότερα, μπορεί να ενσωματωθεί σε μαθήματα Γλώσσας, Πληροφορικής και Ξένων Γλωσσών, σε διαθεματικά σχέδια εργασίας, σε προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων και ευρωπαϊκών συνεργασιών, καθώς και σε δράσεις ανάπτυξης ψηφιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων ενηλίκων μαθητών.

Τέλος, η διάχυση της εμπειρίας μέσω παιδαγωγικών συναντήσεων, επιμορφωτικών δράσεων, δικτύων σχολείων eTwinning και εκπαιδευτικών αποθετηρίων θα μπορούσε να συμβάλει στην αξιοποίηση και προσαρμογή αντίστοιχων πρακτικών από άλλες σχολικές μονάδες, ενισχύοντας τη συνεργασία και την καινοτομία στην εκπαιδευτική κοινότητα.

Βιβλιογραφία

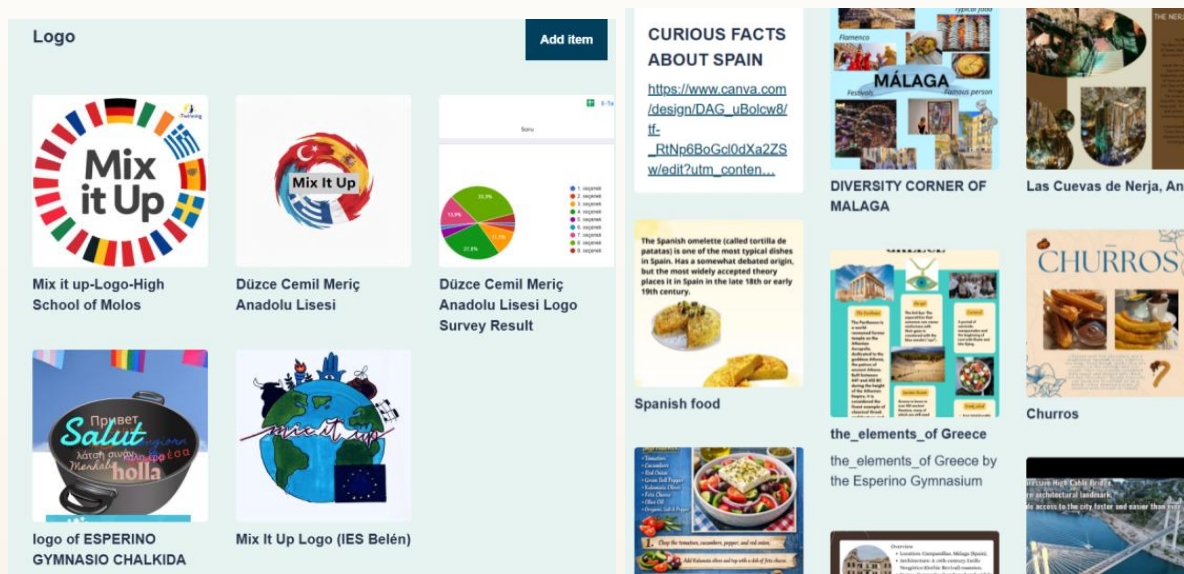
Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). Routledge.
Doi: <https://doi.org/10.4324/9781315456539>

European School Education Platform: <https://school-education.ec.europa.eu/en>

Μονέφτση, Α., Μαυροειδής, Η., & Γεωργιάδης, Μ. (2016). *Η ενσωμάτωση μεθόδων συνεργατικής εξ αποστάσεως μάθησης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση: Μελέτη περίπτωσης μιας συνεργασίας eTwinning*. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 8. Doi: <https://doi.org/10.12681/icodl.543>

Παράρτημα

Εικόνες 2 και 3: Δραστηριότητες "Logo creation" και "Diversity corner"

Ερωτηματολόγια αποτίμησης

[Για τους μαθητές του Εσπερινού Γυμνασίου Χαλκίδας](#)

[Για όλους τους συμμετέχοντες](#)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΑΚΡΥΚΑΠΑΣ

Our Life with Nature: Περιβαλλοντική παρατήρηση, πρόληψη και σχολική ανθεκτικότητα

Γεώργιος-Ραφαήλ Σίδερης [ΠΕ01]

Περίληψη

Η παρούσα πρακτική παρουσιάζει την αξιοποίηση της εκπαιδευτικής κινητικότητας Erasmus+ του Γυμνασίου Μακρυκάπας Ευβοίας στο Liceo Scientifico Statale N. Copernico της Brescia της Ιταλίας, στο πλαίσιο του έργου «Our Life with Nature – Η ζωή μας μαζί με τη φύση». Κεντρικός στόχος ήταν η μετατροπή μιας ευρωπαϊκής μετακίνησης σε ολοκληρωμένη παιδαγωγική πρακτική περιβαλλοντικής παρατήρησης, πρόληψης φυσικών καταστροφών και σχολικής ανθεκτικότητας. Οι μαθητές εργάστηκαν σε διακρατικές ομάδες, παρουσίασαν την Εύβοια και τις περιβαλλοντικές της προκλήσεις, συνέκριναν δεδομένα και εμπειρίες με τους μαθητές του Liceo Scientifico Statale N. Copernico της Brescia και αξιοποίησαν GIS, ψηφιακούς χάρτες, φωτογραφική τεκμηρίωση, εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης και περιβαλλοντικές μετρήσεις. Η δράση ενίσχυσε την εξωστρέφεια του σχολείου, τον περιβαλλοντικό και ψηφιακό γραμματισμό, την ευρωπαϊκή ταυτότητα των μαθητών και τη σύνδεση της σχολικής γνώσης με ζητήματα κλιματικής κρίσης, πρόληψης και ενεργού πολιτειότητας.

Εισαγωγή: πλαίσιο, ταυτότητα και όραμα της δράσης

Η δράση εντάσσεται στο ευρύτερο όραμα του Γυμνασίου Μακρυκάπας για ένα σχολείο ανοικτό στην κοινωνία, ικανό να συνδέει τη γνώση με τα πραγματικά προβλήματα του τόπου και να καλλιεργεί μαθητές που παρατηρούν, συνεργάζονται και δρουν υπεύθυνα. Η αφετηρία της πρακτικής ήταν το ίδιο το περιβαλλοντικό βίωμα των μαθητών του Γυμνασίου Μακρυκάπας Ευβοίας: ένας τόπος με δάση, ακτές, ποτάμια, φαράγγια και πλούσια βιοποικιλότητα, αλλά και με έντονες εμπειρίες από πυρκαγιές, πλημμύρες, διάβρωση εδαφών και πίεση στα οικοσυστήματα.

Η αρχική επιδίωξη δεν ήταν να πραγματοποιηθεί απλώς μια εκπαιδευτική επίσκεψη στο εξωτερικό. Η κινητικότητα στο Liceo Scientifico Statale N. Copernico στην πόλη Brescia της Ιταλίας σχεδιάστηκε ως μαθησιακή διαδρομή που θα συνέδεε το τοπικό με το ευρωπαϊκό: την περιβαλλοντική καταστροφή και την κλιματική αλλαγή στην Εύβοια με αντίστοιχες προκλήσεις της Λομβαρδίας. Έτσι, οι μαθητές δεν λειτούργησαν ως επισκέπτες, αλλά ως ερευνητές του τόπου τους και συνομιλητές μιας ευρωπαϊκής σχολικής κοινότητας.

Η υπέρβαση της δράσης στηρίχθηκε σε τρεις άξονες: α) περιβαλλοντική παρατήρηση, β) πρόληψη και γ) σχολική ανθεκτικότητα. Η παρατήρηση σήμαινε εργασία με δεδομένα, εικόνες, χάρτες και πραγματικά φαινόμενα. Η πρόληψη σήμαινε μελέτη των φυσικών κινδύνων όχι μόνο ως προς τις

συνέπειες, αλλά και ως προς την ετοιμότητα, την ενημέρωση και τη συνεργασία φορέων. Η σχολική ανθεκτικότητα σήμαινε ότι η κοινότητα του σχολείου μαθαίνει να μετατρέπει μια περιβαλλοντική απειλή σε ευκαιρία μάθησης, ευαισθητοποίησης και συλλογικής δράσης.

Περιγραφή και ανάλυση της υλοποίησης

Η υλοποίηση οργανώθηκε σε διαδοχικά στάδια. Πριν από την κινητικότητα, οι μαθητές συγκέντρωσαν και επεξεργάστηκαν υλικό για τη γεωγραφία, τα οικοσυστήματα και τις περιβαλλοντικές προκλήσεις της Εύβοιας. Εστίασαν στις δασικές πυρκαγιές, στις επακόλουθες πλημμύρες, στη βιοποικιλότητα, στο έδαφος και στις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Η προετοιμασία αυτή οδήγησε στη δημιουργία παρουσιάσεων και ψηφιακού υλικού, αλλά κυρίως βοήθησε τους μαθητές να δουν τον τόπο τους ως πεδίο διερεύνησης και όχι μόνο ως χώρο καθημερινής ζωής.

Κατά την άφιξη στο Liceo Scientifico Statale N. Copernico της Brescia, οι μαθητές παρουσίασαν το Γυμνάσιο Μακρυκάπας και την Εύβοια, γνώρισαν το εκπαιδευτικό πλαίσιο του Liceo Scientifico Statale N. Copernico και εντάχθηκαν σε μικτές ομάδες. Η συνεργασία σε διακρατικές ομάδες αποτέλεσε κρίσιμο στοιχείο της πρακτικής, επειδή μετέφερε τη μάθηση από την ατομική παρουσίαση στη συλλογική παραγωγή γνώσης. Οι μαθητές αντάλλαξαν εμπειρίες, συνέκριναν περιβαλλοντικές πραγματικότητες και ανέλυσαν μια φυσική καταστροφή ως φαινόμενο με περιβαλλοντική, κοινωνική, οικονομική, γεωγραφική και προσωπική διάσταση.

Παρουσίαση του Γυμνασίου Μακρυκάπας και της Εύβοιας στο Liceo Scientifico Statale N. Copernico.

Στη συνέχεια, η δράση εστίασε στη συγκριτική μελέτη Εύβοιας και Λομβαρδίας. Οι μαθητές παρουσίασαν τις δασικές πυρκαγιές και τις πλημμύρες της Εύβοιας, ενώ γνώρισαν περιβαλλοντικά ζητήματα της Brescia και της ευρύτερης περιοχής. Ιδιαίτερη σημασία είχε η γνωριμία με τον σχολικό σταθμό μέτρησης περιβαλλοντικών παραμέτρων, μέσω του οποίου οι μαθητές είδαν πώς ένα σχολείο μπορεί να συλλέγει, να παρακολουθεί και να ερμηνεύει δεδομένα για την ατμόσφαιρα και την περιβαλλοντική ποιότητα.

Έτσι, η κλιματική αλλαγή και η ρύπανση έπαψαν να είναι αφηρημένες έννοιες και συνδέθηκαν με μετρήσιμα δεδομένα.

Παράλληλα αξιοποιήθηκαν ψηφιακοί χάρτες, GIS, φωτογραφική τεκμηρίωση και εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης. Οι μαθητές χρησιμοποίησαν χωρικά εργαλεία για να συνδέσουν φυσικά φαινόμενα με συγκεκριμένους τόπους, να παρατηρήσουν σχέσεις ανάμεσα στο έδαφος, τη βλάστηση, το νερό, το

κλίμα και την ανθρώπινη δραστηριότητα, και να δημιουργήσουν ψηφιακές αναπαραστάσεις φυσικών περιβαλλόντων πριν και μετά από περιβαλλοντικές καταστροφές. Η τεχνολογία λειτούργησε ως εργαλείο διερεύνησης και τεκμηρίωσης, όχι ως απλή διακοσμητική προσθήκη.

Εργασία μαθητών με ψηφιακούς χάρτες, GIS και φωτογραφική τεκμηρίωση.

Σημαντικό μέρος της υλοποίησης αποτέλεσαν οι δραστηριότητες για το έδαφος και το πρόγραμμα WORMEX, που ανέδειξαν τη σημασία του εδάφους ως ζωντανού οικοσυστήματος. Οι μαθητές συνέδεσαν την υγεία του εδάφους με τη βλάστηση, τη βιοποικιλότητα, την απορρόφηση του νερού και την πρόληψη πλημμυρικών φαινομένων. Για την Εύβοια, όπου οι πυρκαγιές αυξάνουν τον κίνδυνο διάβρωσης και πλημμυρών, η σύνδεση αυτή είχε

ιδιαίτερη παιδαγωγική αξία. Η ξενάγηση στο «Wild garden» του ιταλικού σχολείου έδειξε επίσης πώς ένας σχολικός χώρος μπορεί να λειτουργήσει ως μικρο-οικοσύστημα μάθησης και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.

Περιβαλλοντικές δραστηριότητες στο σχολικό περιβάλλον: WORMEX, σταθμός μετρήσεων ή «Wild garden».

Η πρακτική εμπλουτίστηκε με δράσεις πρόληψης και πολιτικής προστασίας. Οι μαθητές μελέτησαν στοιχεία για τις δασικές πυρκαγιές, συζήτησαν τον ρόλο της κλιματικής αλλαγής και γνώρισαν ψηφιακά εργαλεία παρακολούθησης και πρόληψης, όπως συστήματα δασικής επιτήρησης και το European Forest Fire Information System. Η επαφή με την Πυροσβεστική και το σύστημα Πολιτικής Προστασίας συνέδεσε τη σχολική γνώση με πραγματικές διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου: ενημέρωση, ετοιμότητα, συνεργασία υπηρεσιών,

έγκαιρη προειδοποίηση και υπεύθυνη στάση των πολιτών.

Δράσεις πρόληψης και πολιτικής προστασίας για φυσικές καταστροφές.

Τέλος, οι επισκέψεις πεδίου στο Μιλάνο και στη Βενετία πρόσθεσαν αστική, πολιτισμική και διαπολιτισμική διάσταση στη δράση. Οι μαθητές παρατήρησαν περιβαλλοντικές πιέσεις και σημάδια ανάκαμψης στο αστικό τοπίο, ενώ η Βενετία λειτούργησε ως μελέτη περίπτωσης για την κλιματική

αλλαγή, τις πλημμύρες και την ευαλωτότητα ιστορικών πόλεων. Με αυτόν τον τρόπο, η περιβαλλοντική εκπαίδευση συνδέθηκε με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ευρωπαϊκή μνήμη.

Αντίκτυπος: τι άλλαξε στη σχολική μονάδα

Ο αντίκτυπος της δράσης ήταν πολυεπίπεδος. Πρώτα, ενισχύθηκε η εξωστρέφεια του Γυμνασίου Μακρυκάπας, καθώς οι μαθητές εκπροσώπησαν τον τόπο και το σχολείο τους σε αυθεντικό ευρωπαϊκό πλαίσιο. Παρουσίασαν την Εύβοια, χρησιμοποίησαν την αγγλική γλώσσα για ουσιαστική επικοινωνία και απέκτησαν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στη δημόσια παρουσίαση και στη συνεργασία με συνομηλίκους άλλης χώρας.

Δεύτερον, ενισχύθηκε ο περιβαλλοντικός γραμματισμός. Οι μαθητές κατανόησαν ότι πυρκαγιές, πλημμύρες, ρύπανση, υποβάθμιση εδάφους και απώλεια βιοποικιλότητας συνδέονται μεταξύ τους και απαιτούν συστηματική παρατήρηση, πρόληψη και συλλογική ευθύνη. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση αναδείχθηκε ως κεντρικό πεδίο καλλιέργειας ενεργών και ενημερωμένων πολιτών.

Τρίτον, καλλιεργήθηκαν ψηφιακές και συνεργατικές δεξιότητες. Οι μαθητές εργάστηκαν με χάρτες, GIS, φωτογραφικό υλικό, εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης και ψηφιακές δημιουργίες. Δεν χρησιμοποίησαν την τεχνολογία μόνο για να παρουσιάσουν πληροφορίες, αλλά για να παρατηρήσουν, να αναλύσουν, να τεκμηριώσουν και να επικοινωνήσουν περιβαλλοντικά ζητήματα. Παράλληλα, η εργασία σε διακρατικές ομάδες ενίσχυσε τη διαπολιτισμική επικοινωνία, την ευρωπαϊκή ταυτότητα και την κοινωνική μάθηση.

Τέταρτον, δημιουργήθηκε υλικό διάχυσης για πυρκαγιές, πλημμύρες, κλιματική αλλαγή, πρόληψη και ανθεκτικότητα, αξιοποιήσιμο σε περιβαλλοντικά προγράμματα, παρουσιάσεις, σχολικές δράσεις και μελλοντικές συνεργασίες. Η ανάρτηση και η προβολή της δράσης στην ιστοσελίδα του σχολείου κατέστησαν ορατό το αποτέλεσμα σε γονείς, μαθητές, εκπαιδευτικούς και τοπική κοινωνία.

Πέμπτον, ενισχύθηκε η παιδαγωγική ταυτότητα του σχολείου ως οργανισμού που μαθαίνει από την εμπειρία του. Η κινητικότητα δεν αντιμετωπίστηκε ως απομονωμένο γεγονός, αλλά ως αφετηρία για συνέχεια: αξιοποίηση του υλικού σε μαθήματα, συζήτηση για δράσεις πρόληψης στο σχολείο, σύνδεση με μελλοντικά περιβαλλοντικά προγράμματα και ενδυνάμωση της συνεργασίας ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς

διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων. Με αυτόν τον τρόπο, το αποτέλεσμα παρέμεινε στη σχολική μονάδα και δεν εξαντλήθηκε στη διάρκεια του ταξιδιού.

Συμπεράσματα: μεταφερσιμότητα και διάχυση της πρακτικής

Η πρακτική μπορεί να εφαρμοστεί και από άλλες σχολικές μονάδες, ακόμη και χωρίς συμμετοχή σε ευρωπαϊκή κινητικότητα. Βασική προϋπόθεση είναι η επιλογή ενός πραγματικού περιβαλλοντικού ζητήματος της περιοχής: πυρκαγιά, πλημμύρα, ρύπανση, λειψυδρία, απώλεια πρασίνου, υποβάθμιση ακτών ή απώλεια βιοποικιλότητας. Όταν το θέμα συνδέεται με τη ζωή των μαθητών, αποκτά νόημα και παράγει αυθεντική μάθηση.

Η εφαρμογή μπορεί να οργανωθεί σε πέντε πρακτικά βήματα: επιλογή ζητήματος, τεκμηρίωση με φωτογραφίες, χάρτες, μαρτυρίες και δεδομένα, ομαδική επεξεργασία, συνεργασία με φορείς όπως δήμος, Πυροσβεστική, Πολιτική Προστασία ή περιβαλλοντικές οργανώσεις, και τελική διάχυση στην κοινότητα. Η διάχυση μπορεί να γίνει με παρουσιάσεις, αφίσες, ψηφιακούς χάρτες, βίντεο, αναρτήσεις στην ιστοσελίδα του σχολείου, ημερίδες ή συνεργασίες με άλλα σχολεία.

Η αξία της πρακτικής βρίσκεται ακριβώς στη μεταφερσιμότητά της. Κάθε σχολείο μπορεί να παρατηρήσει τον τόπο του, να αναγνωρίσει ένα πρόβλημα, να συλλέξει τεκμήρια, να συνεργαστεί με την κοινότητα και να δημιουργήσει υλικό ευαισθητοποίησης. Έτσι, το σχολείο δεν περιορίζεται στη μετάδοση γνώσεων, αλλά λειτουργεί ως κοινότητα έρευνας, πρόληψης και υπεύθυνης δράσης. Αυτή είναι και η ουσία ενός σχολείου με όραμα: να καλλιεργεί μαθητές ικανούς να κατανοούν τον κόσμο, να συνεργάζονται και να συμβάλλουν στη βελτίωσή του.

Βιβλιογραφία

Γυμνάσιο Μακρυκάπας.(2026). *Erasmus+: Our Life with Nature – Η ζωή μας μαζί με τη φύση* (2025 1-EL01-KA122-SCH-000310663). https://gym-makryk-new.eyv.sch.gr/?page_id=2621

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: 2^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΧΑΛΚΙΔΑΣ

Ηλεκτρονικές εκλογές 15μελούς μαθητικού συμβουλίου: η δημοκρατία στην ψηφιακή εποχή του σχολείου

Αλεξίου Ιωάννης [ΠΕ03], Αυγεριάδη Δέσποινα [ΠΕ78], Βασιλείου Ευαγγελία [ΠΕ02], Βερτζώνη Ελένη [ΠΕ11], Γεωργιάδης Δημήτριος [ΠΕ03], Γκαργκαβάνης Γεώργιος [ΠΕ03.50], Γριβοκωστοπούλου Βασιλική [ΠΕ02], Ηλία Μαρία [ΠΕ02], Καλαϊτζόγλου Αθανάσιος [ΠΕ83], Καραγκούνη Ελένη [ΠΕ04.01], Καταροπούλου Ευφροσύνη [ΠΕ06], Κουσερής Αθανάσιος [ΠΕ04.04], Μαλάμου Ιωάννα [ΠΕ82], Μαρσαρίδου Ευανθία [ΠΕ02], Μπούτρου Ελένη [ΠΕ02], Παπαμανώλης Ανδρέας [ΠΕ03], Σαμίου Μαρία [ΠΕ02], Σπηλιώτης Νικόλαος [ΠΕ76], Τριανταφυλλίδου Γεωργία [ΠΕ02.50], Τσατσαρώνη Άννα [ΠΕ02], Τσίλη Μαρία-Ελένη [ΠΕ05], Τσομώκου Χριστίνα [ΠΕ86]

Περίληψη

Η παρούσα δράση αφορά την οργάνωση και υλοποίηση των εκλογών του 15μελούς μαθητικού συμβουλίου του 2ου Γυμνασίου Χαλκίδας με αποκλειστικά ηλεκτρονικό τρόπο, μέσω συνεργατικών υπολογιστικών φύλλων. Οι μαθητές καταχώρισαν την ψήφο τους σε συνεργατικό υπολογιστικό φύλλο του τμήματός τους, ενώ τα αποτελέσματα συγκεντρώνονταν αυτόματα στο φύλλο συνολικών αποτελεσμάτων μέσω συναρτήσεων και αλγεβρικών τύπων. Η διαδικασία σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από μαθητές της εφορευτικής επιτροπής, αξιοποιώντας γνώσεις που αποκτήθηκαν στο μάθημα Πληροφορικής της Β' Γυμνασίου. Η δράση συνδύασε τη βιωματική εκπαίδευση στη δημοκρατική συμμετοχή με την άμεση εφαρμογή ψηφιακών δεξιοτήτων σε αυθεντικές συνθήκες σχολικής ζωής. Παράλληλα, προώθησε οικολογικές πρακτικές καθώς δεν χρησιμοποιήθηκε έντυπο υλικό με αποτέλεσμα τη μείωση της σπατάλης πόρων και τη σημαντική επιτάχυνση της εκλογικής διαδικασίας. Η καινοτομία της δράσης έγκειται στη σύνδεση της διδασκαλίας των νέων τεχνολογιών με μια πραγματική κοινωνική διαδικασία, προωθώντας ταυτόχρονα τη συμμετοχικότητα, τη συνεργασία, τον ψηφιακό γραμματισμό και την ενεργό πολιτειότητα των μαθητών.

Το όραμα της δράσης

Η σχολική ζωή αποτελεί έναν βασικό χώρο διαμόρφωσης δημοκρατικής συνείδησης και ενεργού πολιτειότητας. Οι μαθητικές εκλογές δεν είναι απλώς μια τυπική διαδικασία ανάδειξης εκπροσώπων· αποτελούν μια αυθεντική εμπειρία συμμετοχής, ευθύνης και συλλογικής λήψης αποφάσεων. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις η διαδικασία διεξάγεται με παραδοσιακό τρόπο, χωρίς σύνδεση με τις ψηφιακές δεξιότητες που οι μαθητές διδάσκονται και αναπτύσσουν στο σχολείο.

Η συγκεκριμένη δράση γεννήθηκε από την ανάγκη να αποκτήσει η διδασκαλία της Πληροφορικής ουσιαστικό νόημα και άμεση εφαρμογή στην καθημερινότητα των μαθητών. Στόχος ήταν οι μαθητές να μη

χρησιμοποιούν απλώς λογισμικά στο πλαίσιο ασκήσεων, αλλά να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους σε μια πραγματική κοινωνική και δημοκρατική διαδικασία.

Παράλληλα, η δράση επιδίωξε να αναδείξει τη δυναμική του ψηφιακού μετασχηματισμού του σχολείου μέσα από πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον, χωρίς κατανάλωση χαρτιού, με άμεση καταμέτρηση αποτελεσμάτων και ενεργό συμμετοχή των μαθητών στη διαχείριση της διαδικασίας.

Υλοποίηση της δράσης

Οι εκλογές για την ανάδειξη του 15μελούς μαθητικού συμβουλίου πραγματοποιήθηκαν την Παρασκευή 24.10.2025, κατά το τελευταίο 3-ωρο του ωρολογίου προγράμματος. Εννεαμελής εφορευτική επιτροπή μαθητών και μαθητριών με την εποπτεία των εκπαιδευτικών οργάνωσαν και υλοποίησαν τις ηλεκτρονικές εκλογές. Αναλυτικά, η δράση οργανώθηκε σε τρία βασικά στάδια:

Διδασκαλία των απαραίτητων ψηφιακών δεξιοτήτων

Στο πλαίσιο του μαθήματος Πληροφορικής της Β' Γυμνασίου, οι μαθητές διδάχθηκαν τη χρήση συνεργατικών υπολογιστικών φύλλων στο περιβάλλον *grafis*, την εισαγωγή δεδομένων, τη χρήση συναρτήσεων και βασικών αλγεβρικών τύπων. Η διδασκαλία δεν περιορίστηκε σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά συνδέθηκε εξ αρχής με την προοπτική πραγματικής εφαρμογής στις μαθητικές εκλογές. Ειδικότερα, οι μαθητές εξοικειώθηκαν με:

- τη δημιουργία και διαχείριση υπολογιστικών φύλλων,
- τη συνεργατική επεξεργασία αρχείων,
- τη χρήση τύπων και συναρτήσεων για έλεγχο υπέρβασης ψήφων,
- τη χρήση τύπων και συναρτήσεων για αυτόματη καταμέτρηση και
- την οργάνωση και παρουσίαση αποτελεσμάτων.
- Οργάνωση της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας

Η εφορευτική επιτροπή δημιούργησε αρχείο με υπολογιστικό φύλλο για κάθε τμήμα και επόπτευε τη διαδικασία ώστε κάθε μαθητής και μαθήτρια να καταγράφει ηλεκτρονικά την ψήφο του (Εικόνα 1) και να αποκρύπτει την καταγραφή για να ακολουθήσει ο επόμενος. Στη διαδικασία της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας οι εκπαιδευτικοί επικουρούσαν τόσο την εφορευτική επιτροπή στον ρόλο της όσο και τους υπόλοιπους μαθητές, ώστε να ψηφίσουν απρόσκοπτα.

Ταυτόχρονα κάθε καταγραφή ψήφου και μετά τον έλεγχο μη υπέρβασης ψήφων (Εικόνα 1), μέσω συναρτήσεων και αλγεβρικών τύπων, ενημέρωνε το σύνολο των ψήφων του αντιστοίχου υποψηφίου κάθε τμήματος. Οι ψήφοι αθροίζονταν αυτόματα σε κεντρικό φύλλο συνολικής καταμέτρησης (Εικόνα 2). Έτσι, με την ολοκλήρωση της ψηφοφορίας το κεντρικό φύλλο είχε καταγράψει τα αποτελέσματα των εκλογών χωρίς να απαιτείται επιπλέον επεξεργασία, παρά μόνο ταξινόμηση κατά φθίνουσα σειρά ψήφων. Η εφορευτική επιτροπή προέβη στην ταξινόμηση και ανέδειξε το νέο 15-μελές συμβούλιο που απαρτίζεται

από τους πρώτους 15 κατά σειρά ψήφων υποψηφίους (Εικόνα 3). Με τον τρόπο αυτό επιτεύχθηκε η άμεση εξαγωγή αποτελεσμάτων, η μείωση πιθανότητας ανθρώπινου λάθους, η διαφάνεια στη διαδικασία και η ταχύτητα στην ολοκλήρωση των εκλογών.

Αναστοχασμός και αποτίμηση

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας πραγματοποιήθηκε συζήτηση με τους μαθητές σχετικά με: τη σημασία της συμμετοχής στις δημοκρατικές διαδικασίες, τα πλεονεκτήματα των ψηφιακών εργαλείων, την αξία της συνεργασίας και της υπευθυνότητας, και τη σύνδεση σχολικής γνώσης και πραγματικής ζωής. Οι μαθητές εξέφρασαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και ενθουσιασμό, καθώς κατανόησαν ότι οι ψηφιακές δεξιότητες που απέκτησαν είχαν ουσιαστική χρησιμότητα στην καθημερινότητά τους. Επιπλέον, η συμμετοχή τους στις εκλογές έγινε περισσότερο ουσιαστική και ελκυστική, συνδέοντας τη δημοκρατία με τη συμμετοχή, τη διαφάνεια και τη συλλογική ευθύνη.

Αντίκτυπος στη σχολική μονάδα

Η δράση των ηλεκτρονικών εκλογών του 15μελούς μαθητικού συμβουλίου του σχολείου μας είχε τα εξής θετικά αποτελέσματα:

Ενίσχυση του ψηφιακού γραμματισμού

Οι ψηφιακές δεξιότητες αποτελούν βασική προϋπόθεση για τη συμμετοχή των πολιτών στην κοινωνία και στην εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα (European Commission, 2020) και η δράση αυτή έδωσε στους/στις μαθητές τη δυνατότητα να εφαρμόσουν στην πράξη δεξιότητες χρήσης ψηφιακών εργαλείων, συνεργατικής εργασίας και διαχείρισης δεδομένων. Χρησιμοποίησαν στην πράξη εργαλεία συνεργασίας, επεξεργασίας δεδομένων και αυτοματοποιημένης οργάνωσης πληροφοριών, οπότε η γνώση απέκτησε λειτουργικό χαρακτήρα και συνδέθηκε με πραγματικές ανάγκες (Παπαδόπουλος, 2019· Jonassen, 2000).

Ανάπτυξη δημοκρατικής συνείδησης

Οι ψηφιακές δεξιότητες είναι απαραίτητες για τη συμμετοχή στην κοινωνία ως ενεργοί πολίτες και για την άσκηση βασικών δικαιωμάτων (European Commission, 2020), οπότε οι μαθητές καλλιέργησαν μέσω της «πρακτικής» σημαντικές αειφορικές δεξιότητες και ιδιαίτερα την ενεργό πολιτειότητά τους γιατί μετέχοντας στην οργάνωση και υλοποίηση της διαδικασίας ενεργούν στο παρόν και αναλαμβάνουν ρόλο ουσιαστικό που τους δίνει την ευκαιρία να κατανοούν την έννοια του πολίτη και τις συνιστώσες των δημοκρατικών διαδικασιών (Φλογαΐτη, 2011).

Καλλιέργεια συνεργατικών δεξιοτήτων

Η συνεργασία για την οργάνωση και υλοποίηση μιας αυθεντικής σχολικής διαδικασίας ενίσχυσε την επικοινωνία, τη συλλογική λήψη αποφάσεων και την αμοιβαία υποστήριξη μεταξύ των μαθητών,

στοιχεία που αποτελούν βασικές δεξιότητες της μάθησης στον 21ο αιώνα (Voogt et al., 2013). Παράλληλα, η χρήση συνεργατικών ψηφιακών εργαλείων καλλιέργησε την υπευθυνότητα κάθε μέλους απέναντι στην ομάδα και ανέδειξε τη σημασία της αποτελεσματικής συνεργασίας για την επίτευξη ενός κοινού στόχου (Jonassen, 2000). Η δράση απαιτούσε συνεργασία μεταξύ μαθητών, συντονισμό και καταμερισμό ρόλων. Οι μαθητές της εφορευτικής επιτροπής ανέλαβαν πρωτοβουλίες και λειτούργησαν με υπευθυνότητα.

Ενίσχυση της σύνδεσης σχολείου και πραγματικής ζωής

Η εφαρμογή των γνώσεων της Πληροφορικής σε μια πραγματική διαδικασία ενίσχυσε το ενδιαφέρον των μαθητών για το μάθημα και ανέδειξε τη χρησιμότητα των ψηφιακών δεξιοτήτων στην καθημερινότητα. Οι μαθητές διαπίστωσαν ότι οι γνώσεις που αποκτούν στο μάθημα μπορούν να αξιοποιηθούν για την επίλυση πραγματικών προβλημάτων και την υποστήριξη της λειτουργίας της σχολικής κοινότητας, γεγονός που αυξάνει τα κίνητρα για μάθηση (Kolb, 1984). Η σύνδεση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με αυθεντικές κοινωνικές εμπειρίες ενισχύει τη συμμετοχή των μαθητών και συμβάλλει στην ουσιαστικότερη κατανόηση της δημοκρατικής ζωής και της ενεργού πολιτειότητας (Dewey, 1916).

Δημιουργία κουλτούρας καινοτομίας

Η επιτυχία της δράσης λειτούργησε ως παράδειγμα δημιουργικής αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών και υποστήριξε το θετικό κλίμα για μελλοντικές καινοτόμες πρακτικές στο σχολείο. Η συγκεκριμένη πρακτική ανέδειξε ότι η παιδαγωγικά τεκμηριωμένη αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός ανανέωσης της σχολικής ζωής και να ενθαρρύνει την ανάπτυξη νέων δημιουργικών πρωτοβουλιών (Redecker, 2017). Η επιτυχής εφαρμογή της ενίσχυσε τη διάθεση εκπαιδευτικών και μαθητών να αναζητούν καινοτόμες λύσεις σε ζητήματα της καθημερινής λειτουργίας του σχολείου, συμβάλλοντας στον σταδιακό ψηφιακό μετασχηματισμό της σχολικής μονάδας (European Commission, 2020).

Δυνατότητα διάχυσης και εφαρμογής

Η «πρακτική» των ηλεκτρονικών εκλογών του 15μελούς μαθητικού συμβουλίου μπορεί εύκολα να εφαρμοστεί και από άλλες σχολικές μονάδες, καθώς:

- δεν απαιτεί εξειδικευμένο εξοπλισμό,
- βασίζεται σε δωρεάν ψηφιακά εργαλεία,
- αξιοποιεί γνώσεις που προβλέπονται στο πρόγραμμα σπουδών των μαθητών/τριών και
- ενισχύει ταυτόχρονα ψηφιακές και κοινωνικές δεξιότητες.

Η μεταφορά και η πιθανή γενίκευση της «πρακτικής» σε άλλα σχολεία θεωρείται εφικτή και αξιοποιήσιμη με δεδομένο ότι μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στον ψηφιακό μετασχηματισμό της σχολικής ζωής και στην καλλιέργεια ενεργών και υπεύθυνων πολιτών.

Βιβλιογραφία

Dewey, J. (1916). *Democracy and education*. Macmillan.

European Commission. (2020). *Digital Education Action Plan 2021–2027: Resetting education and training for the digital age*. European Union. Διαθέσιμο στο: <https://www.europeansources.info/record/digital-education-action-plan-2021-2027-resetting-education-and-training-for-the-digital-age/>

Jonassen, D. H. (2000). *Computers as mindtools for schools: Engaging critical thinking* (2nd ed.). Merrill/Prentice Hall.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Redecker, C. (2017). *European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu*. Publications Office of the European Union.

Voogt, J., Erstad, O., Dede, C., & Mishra, P. (2013). Challenges to learning and schooling in the digital networked world of the 21st century. *Journal of Computer Assisted Learning*, 29(5), 403–413. <https://doi.org/10.1111/jcal.12029>

Φλογαΐτη, Ε. (2011). *Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία*. Πεδίο.

Παπαδόπουλος, Ι. (2019). Ψηφιακές δεξιότητες και σύγχρονο σχολείο. *Νέα Παιδεία*, 170, 45–53.

Παράρτημα: ψηφοδέλτιο Τμήματος, φύλλο καταμέτρησης και αποτελέσματα

		σύνολο ψηφών	7	7	8	
ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ 15μελούς Μ. Σ.		έλεγχος	ΟΚ	ΟΚ	SOS	
Α		Γ2				
Α		Γ1	1			
Α		Γ1			1	
Α		Α	Γ1	1		
Β		Α	Γ2	1		1
Β		Γ2		1		
Γ		Α3				

ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ 15μελούς Μ. Σ.		ΚΑΤΑΜΕΤΡΗΣΗ					
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ		ΤΜΗΜΑ	Α	Β	Γ	ΣΥΝΟΛΟ	
Α		Γ2	4	13	26	43	
Α		Γ1	2	6	22	30	
Α		Γ1	1	6	21	28	
Α		Α	Γ1	7	4	13	24
Β		Α	Γ2	14	5	21	40
Β		Γ2	8	11	10	29	
Γ		Α3	1	1	4	6	

Αποτελέσματα 15μελούς Μ. Σ.					
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ		ΤΜΗΜΑ	ΣΥΝΟΛΟ	Κατάταξη	
Μ		B2	87	1ος	
Κ		A3	82	2ος	
Κ		Γ1	64	3ος	
Κ		Γ2	64	4ος	
Χ		ΑΣ	Γ3	57	5ος
Τ		B3	54	6ος	
Π		Σ	Γ3	46	7ος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΛΙΜΝΗΣ

Κωδικοί QR σε μνημεία και προτομές

Παναγιώτα-Χριστίνα Ζοτού (ΠΕ33, ΠΕ80)

Εισαγωγή

Στα πλαίσια των δράσεων ενεργού πολιτειότητας και του προγράμματος για την Τοπική Ιστορία, το Γυμνάσιο Λίμνης θέλησε να προσφέρει ένα διαχρονικό έργο ανάδειξης της ιστορίας του τόπου και των προσωπικοτήτων της. Παράλληλα με την προσπάθεια σύνδεσης του σχολείου με την κοινωνία, βασικός στόχος που κατεύθυνε τις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν ήταν η ουσιαστική συνεισφορά του σχολείου στην κοινότητα, η ανάπτυξη και ενδυνάμωση των σχέσεων συνεργασίας μαζί της και τελικά η δημιουργία ενεργών πολιτών. Οι μαθητές και οι μαθήτριες δημιούργησαν κωδικούς QR για να τοποθετηθούν στις προτομές των ιστορικών προσωπικοτήτων της Λίμνης προκειμένου κάτοικοι και επισκέπτες να μπορούν εύκολα, μέσω του κινητού τους τηλεφώνου, να σαρώσουν τον κωδικό και να ακούν ηχογραφημένες πληροφορίες για τη ζωή και το έργο κάθε ιστορικής προσωπικότητας. Υπεύθυνη της δράσης ήταν η εκπαιδευτικός Παναγιώτα-Χριστίνα Ζοτού ΠΕ33 (ΜΙΘΕ) / ΠΕ80 (Οικονομολόγος) που διδάσκει Ιστορία και έχει αναλάβει τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων στη Γ' τάξη. Στην υλοποίηση συνέβαλλαν επίσης οι εκπαιδευτικοί Ειρήνη Θωμά ΠΕ86 (Πληροφορικής), Αικατερίνη Τουλούμη ΠΕ02.ΕΑΕ (Φιλολόγος) και η διευθύντρια Ολυμπία Φορτοτήρα ΠΕ80 (Οικονομολόγος).

Υλοποίηση της δράσης

Κατά τη διάρκεια των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων της Γ' τάξης Γυμνασίου και της διδασκαλίας του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής οι διδάσκουσες εκπαιδευτικοί ξεκίνησαν μια συζήτηση με τους μαθητές σχετικά με το τι σημαίνει να είναι κάποιος ενεργός πολίτης και πρόβαλλαν υλικό σχετικό με το πρόγραμμα για τις δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας. Οι μαθητές και οι μαθήτριες διερεύνθησαν δράσεις που θα μπορούσαν να ενισχύσουν την κοινότητα και να αναδείξουν την τοπική ιστορία και πολιτιστική κληρονομιά. Έγινε αναφορά στις προτομές των ιστορικών προσώπων της Λίμνης και επισημάνθηκε η σημασία ανάδειξης του έργου και της προσφοράς αυτών των ανθρώπων. Αρχικά οι εκπαιδευτικοί είχαν προσκαλέσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να αναζητήσουν πληροφορίες για τη ζωή και το έργο κάθε μιας από τις ιστορικές προσωπικότητες της Λίμνης για τις οποίες έχουν τοποθετηθεί προτομές σε κεντρικά σημεία της κωμόπολης προκειμένου αργότερα να διοργανώσουν έναν ιστορικό περίπατο. Τελικά, έπειτα από πρόταση της διευθύντριας του Γυμνασίου, αποφασίστηκε η δημιουργία κωδικών QR προς τοποθέτηση στις προτομές αυτές.

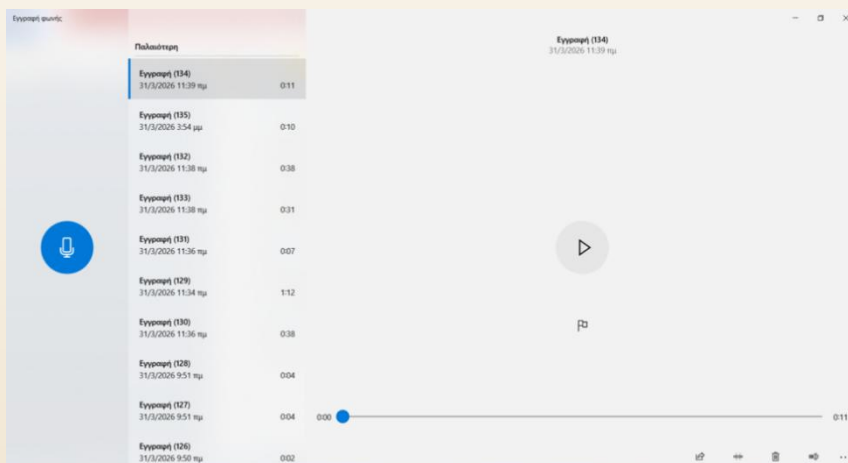
Η ενίσχυση της ενεργού πολιτειότητας προϋποθέτει και την ενίσχυση της συνεργασίας, γι' αυτό τις περισσότερες φορές οι μαθητές δούλεψαν ομαδικά. Χωρίστηκαν σε 6 ομάδες, όσες και τα πρόσωπα για τα οποία θα αναζητούσαν πληροφορίες, και κάθε μία άντλησε από ιστορικά βιβλία και έγκυρες διαδικτυακές

πηγές πληροφορίες για τη ζωή και το έργο της προσωπικότητας που είχε επιλέξει. Στη συνέχεια μελέτησαν τις πληροφορίες που είχαν συγκεντρώσει και τις ενσωμάτωσαν σε ένα σύντομο και περιεκτικό κείμενο που δημιούργησαν στο Word ή στο PowerPoint για τη ζωή και το έργο κάθε ιστορικής προσωπικότητας. Η διασταύρωση των πληροφοριών και η εγκυρότητα των πηγών ελέγχθηκαν από την υπεύθυνη εκπαιδευτικό η οποία με τη βοήθεια της Φιλολόγου διόρθωσε εκφραστικά και άλλα λάθη στα κείμενα των παιδιών και διαμόρφωσε τα τελικά προς ηχογράφηση κείμενα.

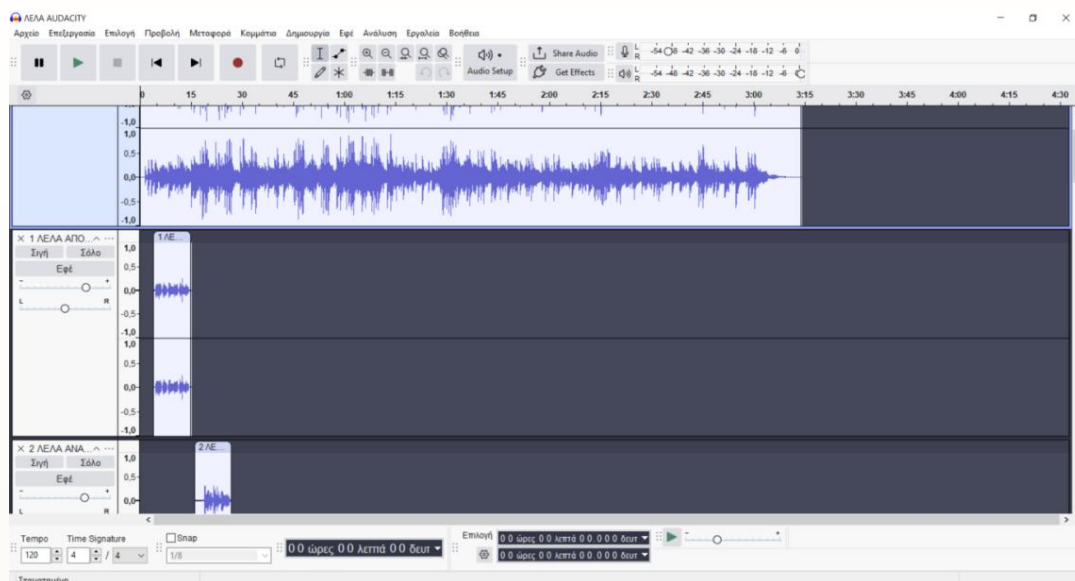
Η ηχογράφηση πραγματοποιήθηκε στον χώρο του σχολείου, συνήθως κατά τη διάρκεια διδακτικών κενών, σε ένα σχετικά απομονωμένο γραφείο, ώστε να μειωθούν στο ελάχιστο δυνατό οι περιφερειακοί ήχοι. Χρησιμοποιήθηκαν ένα laptop και ένα μικρόφωνο που συνδέθηκε σ' αυτό για πιο καθαρό ήχο και η εφαρμογή εγγραφής φωνής των Windows. Η υπεύθυνη εκπαιδευτικός χειριζόταν τον τεχνικό εξοπλισμό και οι μαθητές έκαναν ανάγνωση των κειμένων. Κάθε προσωπικότητα παρουσιάστηκε από 5 περίπου μαθητές και μαθήτριες, που καθένας και καθεμία διάβαζαν από μία παράγραφο, ώστε η εναλλαγή στις φωνές να κρατήσει το ενδιαφέρον του ακροατή και να μην κουραστεί από μία μονότονη αφήγηση. Για τον ίδιο λόγο και προκειμένου να προστεθεί ζωντάνια στην αφήγηση χρησιμοποιήθηκε ο ευθύς λόγος για την παράθεση λόγων των ίδιων των ηρώων.

Τα ηχητικά αρχεία που δημιουργήθηκαν ενσωματώθηκαν σε ένα για κάθε προσωπικότητα από την υπεύθυνη εκπαιδευτικό με τη χρήση του προγράμματος ψηφιακής επεξεργασίας ήχου Audacity και επενδύθηκαν με instrumental μουσικά κομμάτια ώστε να γίνει ακόμη πιο ευχάριστη και ελκυστική η ακρόαση. Με το Audacity αυξομειώθηκε η ένταση της φωνής κάθε μαθητή και μαθήτριας ώστε να παραμένει αυτή σχετικά σταθερή καθ' όλη την αφήγηση. Η μουσική επιλέχθηκε με βάση τη ζωή και το έργο κάθε προσωπικότητας, π.χ. για τους ήρωες της Εθνικής Αντίστασης και του 1821 επιλέχθηκε κλασσική επική μουσική, για τον Νίκο Τσιφόρο μια πιο ανάλαφρη κλασσική μουσική και για τον Όσιο Χριστόδουλο βυζαντινή μουσική. Για να μπορέσει να γίνει η επεξεργασία των αρχείων στο Audacity έγινε πρώτα η μετατροπή των "m4a" αρχείων σε αρχεία "wav" μέσω σχετικής ιστοσελίδας στο διαδίκτυο.

Εικόνα 1. Η εφαρμογή εγγραφής φωνής των Windows

Εικόνα 2. Το πρόγραμμα ψηφιακής επεξεργασίας ήχου Audacity

Η εκπαιδευτικός της Πληροφορικής ανέλαβε τη μετατροπή των τελικών ηχητικών αρχείων σε κωδικούς QR. Για τον σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκε το email του σχολείου, δημιουργήθηκε ένας σύνδεσμος για κάθε ένα από τα έξι ηχητικά αρχεία που αποθηκεύτηκε στο Google Drive και μετατράπηκε σε QR Code μέσω σχετικής ιστοσελίδας. Οι κωδικοί QR στη συνέχεια παραδόθηκαν σε επαγγελματίες που ανέλαβαν την εκτύπωση και την τοποθέτησή τους σε plexiglass, προκειμένου να αποφευχθούν οι υλικές φθορές. Δημιουργήθηκαν συνολικά δώδεκα πλακέτες με κωδικούς QR: έξι κράτησε το σχολείο και έξι αντίγραφα παραδόθηκαν στον Δήμαρχο προκειμένου να τοποθετηθούν στις προτομές των Αγγελή Γοβιού, Κώστα Καραγιώργη, Κώστα Γαμβέτα, Νίκου Τσιφόρου, Λέλας Καραγιάννη και στο σπήλαιο-ασκητήριο του Οσίου Χριστοδούλου.

Η παράδοση των πλακετών με τους κωδικούς QR στον Δήμαρχο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας έγινε από αντιπροσωπεία τεσσάρων μαθητών και μαθητριών της Γ' τάξης του Γυμνασίου Λίμνης που συμμετείχαν στη δράση και από τις τρεις εμπλεκόμενες εκπαιδευτικούς. Οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί παρουσίασαν στον Δήμαρχο και στην υπεύθυνη πολιτιστικών θεμάτων του Δήμου το έργο τους και συζήτησαν μαζί τους για τον σκοπό της δράσης, τον τρόπο υλοποίησής της, τον αντίκτυπο της στην κοινότητα και τους επισκέπτες και τα μελλοντικά σχέδιά τους. Στο τέλος επικυρώθηκε η συνεργασία σχολείου και δημοτικής αρχής στο παρόν και το μέλλον.

Εικόνα 3. Συζήτηση με τον Δήμαρχο για τη δράση

Εικόνα 4. Παράδοση των πλακετών με τους κωδικούς QR στον Δήμαρχο

Την επόμενη ημέρα πραγματοποιήθηκε ιστορικός περίπατος στη Λίμνη όπου παρουσιάστηκε το έργο των μαθητών και μαθητριών της Γ' τάξης στους υπόλοιπους μαθητές, στους εκπαιδευτικούς και στους γονείς και κηδεμόνες. Χρησιμοποιήθηκε φορητό ηχείο ώστε να μην χρειάζεται να γίνεται χρήση του κινητού από τον καθένα, αλλά από την υπεύθυνη της δράσης εκπαιδευτικό και την συνεργαζόμενη Φιλόλογο, οι οποίες σκάναραν τις πλακέτες με τους κωδικούς QR και έπειτα όλοι μαζί άκουγαν τις πληροφορίες για τη ζωή και το έργο κάθε ιστορικής προσωπικότητας. Μετά από κάθε ακρόαση ακολουθούσε συζήτηση για την προσφορά κάθε προσώπου και ο ιστορικός περίπατος ολοκληρώθηκε με μια γενικότερη συζήτηση σχετικά με τη σημασία της ιστορικής μνήμης, της τοπικής ταυτότητας και της ενεργού συμμετοχής των νέων στην κοινωνία.

Πέρα από την ουσιαστική προσφορά στην κοινότητα και τη λήψη της αντίστοιχης χαράς και ικανοποίησης, μέσα από την υλοποίηση της δράσης, οι συμμετέχοντες μαθητές και μαθήτριες απέκτησαν

γνώσεις στην Ιστορία και την Πληροφορική και ανέπτυξαν τις επικοινωνιακές και άλλες δεξιότητές τους. Το σχολείο συνδέθηκε με την κοινωνία και οι μαθητές των μικρότερων τάξεων εμπνεύστηκαν για τη δημιουργία αντίστοιχων έργων. Η ανάδειξη των ιστορικών προσώπων της Λίμνης ωφέλησε την ίδια την κοινότητα, προσφέροντας γνώση σε κατοίκους και επισκέπτες.

Εικόνα 5. Ιστορικός περίπατος και παρουσίαση του έργου

Εικόνα 6. Η πλακέτα με τον κωδικό QR στην προτομή του Κώστα Καραγιώργη

Εικόνα 7. Οι πλακέτες με τους κωδικούς QR.

Από αριστερά πάνω: Κώστας Γαμβέτας, Αγγελής Γοβιός, Κώστας Καραγιώργης

Από αριστερά κάτω: Λέλα Καραγιάννη, Νίκος Τσιφόρος, Όσιος Χριστόδουλος

Συμπεράσματα

Η δημιουργία πλακετών με κωδικούς QR για τοποθέτηση σε μνημεία και προτομές αποτελεί μια καινοτόμο πρακτική που μπορεί να εφαρμοστεί σχετικά εύκολα και με επιτυχία από όλες τις σχολικές μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Δεν απαιτεί ιδιαίτερες γνώσεις από τους μαθητές, παρά μόνο γνώσεις χειρισμού των εφαρμογών για τη δημιουργία και επεξεργασία των ηχητικών αρχείων και τη μετατροπή τους σε κωδικούς QR. Ιδιαίτερες συνθήκες και περισσότερο χρόνο απαιτεί η ηχογράφηση των κειμένων. Η ηχογράφηση είναι καλό να πραγματοποιείται τις ώρες λειτουργίας του σχολείου καθώς μπορεί να υπάρχουν μαθητές και μαθήτριες που να μη μπορούν να μεταβούν σ' αυτό άλλες ώρες¹. Η προσαρμογή του ύφους και τα λάθη κατά την ανάγνωση οδηγούν σε πολλαπλές ηχογραφήσεις ενώ είναι προτιμότερο στο χώρο ηχογράφησης να υπάρχουν μόνο ο αναγνώστης και ο χειριστής της σχετικής εφαρμογής.

Όπως κάθε δράση, έτσι και αυτή δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του σχολείου και ζητείται να δημοσιευτεί και στην ιστοσελίδα του Δήμου. Για περαιτέρω δημοσιοποίηση θα μπορούσαν να

¹ Στην περίπτωση του Γυμνασίου Λίμνης, περίπου οι μισοί μαθητές και μαθήτριες έρχονται στο σχολείο με λεωφορείο από τα γύρω χωριά.

πραγματοποιηθούν επαφές με δημοσιογράφους στον ηλεκτρονικό και έντυπο τύπο. Η διάχυση της πρακτικής στην εκπαιδευτική κοινότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί και μέσω των ίδιων των εκπαιδευτικών του σχολείου που την εφάρμοσαν, καθώς πολλοί από αυτούς έχουν προσωρινή τοποθέτηση είτε ως αναπληρωτές είτε ως μόνιμοι, οπότε και μεταφέρουν τις γνώσεις και εμπειρίες που απέκτησαν από προηγούμενα σχολεία στα νέα που τοποθετούνται. Ευρύτερη διάχυση μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της δημοσιοποίησης της πρακτικής από την ίδια τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

ΓΕΛeye – Με τη ματιά των μαθητών- ένα εργαστήριο έκφρασης, συμμετοχής και συμπερίληψης

Λέων Ιωάννα [ΠΕ85], Παπαφράγκα Αθανασία (ΠΕ02), Τζοβλά Γεωργία (ΠΕ02)

Περίληψη

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τη δημιουργία και λειτουργία της ψηφιακής σχολικής εφημερίδας «ΓΕΛeye – Με τη ματιά των μαθητών του ΓΕΛ Βασιλικού» στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού ομίλου σχολικής εφημερίδας, μιας παιδαγωγικής πρακτικής που αναπτύχθηκε στο ΓΕΛ Βασιλικού ως συμμετοχικό εργαστήριο μαθητικής έκφρασης, δημοσιογραφίας και ενεργού πολιτεϊότητας. Η καινοτομία της πρακτικής έγκειται στον μετασχηματισμό της σχολικής εφημερίδας από συμβατικό μέσο ενημέρωσης σε ένα μαθησιακό περιβάλλον, όπου οι μαθητές ως ερευνητές, δημοσιογράφοι και επιμελητές παράγουν πραγματικό δημόσιο λόγο. Η «ΓΕΛeye» λειτουργεί ως βιωματικό πλαίσιο συμμετοχικής δημοσιογραφίας, δημιουργίας και δημοκρατικής έκφρασης αλλάζοντας τη σχολική κουλτούρα, με ενίσχυση του ψηφιακού και γλωσσικού γραμματισμού, τη συμπερίληψη και τη σύνδεση σχολείου-κοινωνίας. Η διαρκής εξέλιξη της δράσης, η διεύρυνση της μαθητικής εμπλοκής, η συμμετοχή της σε πανελλήνια δίκτυα και διαγωνισμούς καθώς και η σταδιακή μετάβαση σε έντυπη μορφή αναδεικνύουν τη βιωσιμότητα της, την παιδαγωγική της αξία και τη δυνατότητα εφαρμογής της από άλλες σχολικές μονάδες.

Εισαγωγή

Κεντρικό στόχο του σύγχρονου σχολείου αποτελεί η ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών μέσα από την καλλιέργεια γνωστικών, κοινωνικών και μεταγνωστικών δεξιοτήτων που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής. Στο πλαίσιο αυτό η σχολική μονάδα καλείται να διαμορφώνει μαθησιακά περιβάλλοντα που ενισχύουν τη συμμετοχή, τη συνεργασία, την κριτική σκέψη και την κοινωνική υπευθυνότητα (OECD, 2019).

Όραμα του ΓΕΛ Βασιλικού είναι η διαμόρφωση ενός ανοιχτού, δημοκρατικού και εξωστρεφούς σχολείου, το οποίο καλλιεργεί την ενεργό συμμετοχή των μαθητών στη σχολική και κοινωνική ζωή. Έτσι, το σχολείο προσεγγίζει την εκπαίδευση ως μια διαδικασία που υπερβαίνει την κατάκτηση γνώσεων και στοχεύει στην καλλιέργεια δεξιοτήτων συμμετοχής, συνεργασίας, κριτικής σκέψης και κοινωνικής υπευθυνότητας. Παράλληλα, επιδιώκει να διαμορφώνει μαθησιακά περιβάλλοντα που ενθαρρύνουν την ανάληψη πρωτοβουλιών, τη δημιουργική έκφραση και τη σύνδεση της μάθησης με την πραγματική κοινωνική εμπειρία (OECD, 2019).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο αναδείχθηκε η ανάγκη δημιουργίας ενός σταθερού πεδίου μαθητικής έκφρασης και συμμετοχής, όπου οι μαθητές θα μπορούσαν να διατυπώνουν απόψεις, να αναλαμβάνουν

πρωτοβουλίες και να συνεργάζονται με τη σχολική και την ευρύτερη κοινότητα. Η ανάγκη αυτή οδήγησε στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της ψηφιακής σχολικής εφημερίδας «ΓΕΛeye», η οποία λειτούργησε στο πλαίσιο του Εκπαιδευτικού Ομίλου Σχολικής Εφημερίδας κατά τα σχολικά έτη 2024–2025 και 2025–2026.

Βασικοί στόχοι της δράσης ήταν η ενίσχυση της μαθητικής φωνής, η ανάπτυξη δεξιοτήτων δημοσιογραφικού και ψηφιακού γραμματισμού, η καλλιέργεια κριτικής σκέψης και επικοινωνίας, η ενδυνάμωση της συνεργασίας, η συμπερίληψη και η ενίσχυση της εξωστρέφειας του σχολείου μέσω της αλληλεπίδρασης με κοινωνικούς, πολιτιστικούς και επιστημονικούς φορείς. Η φιλοσοφία αυτή εδράστηκε σε παιδαγωγικές προσεγγίσεις που αντιλαμβάνονται τη μάθηση ως κοινωνική και συνεργατική διαδικασία (Vygotsky, 1978) και αναγνωρίζουν τον μαθητή ως ενεργό υποκείμενο παραγωγής γνώσης. Παράλληλα, η βιωματική συμμετοχή σε αυθεντικές δραστηριότητες διερεύνησης και επικοινωνίας είναι σύμφωνη με τις αρχές της εμπειρικής μάθησης και της δημοκρατικής εκπαίδευσης συνδέοντας τη σχολική γνώση με την πραγματική ζωή και ενισχύοντας την κοινωνική μάθηση και την καλλιέργεια της ενεργού πολιτειότητας (Dewey, 2018). Ταυτόχρονα, η ευελιξία στην ανάθεση ρόλων επιτρέπει την αξιοποίηση διαφορετικών δεξιοτήτων και την ανάπτυξη συνεργατικής μάθησης αποτελώντας παράδειγμα εφαρμογής των αρχών της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης στην πράξη (Ainscow, 2020).

Η καινοτομία της «ΓΕΛeye» εντοπίζεται κυρίως στον τρόπο λειτουργίας της. Η εφημερίδα μετασχηματίζεται σε ένα περιβάλλον συνεργασίας, δημιουργικότητας και συμμετοχής, όπου οι μαθητές παράγουν αυθεντικό δημόσιο λόγο, αναπτύσσουν δεξιότητες ψηφιακού και γλωσσικού γραμματισμού και συμβάλλουν ενεργά στη διαμόρφωση της σχολικής κουλτούρας.

Περιγραφή και ανάλυση της δράσης

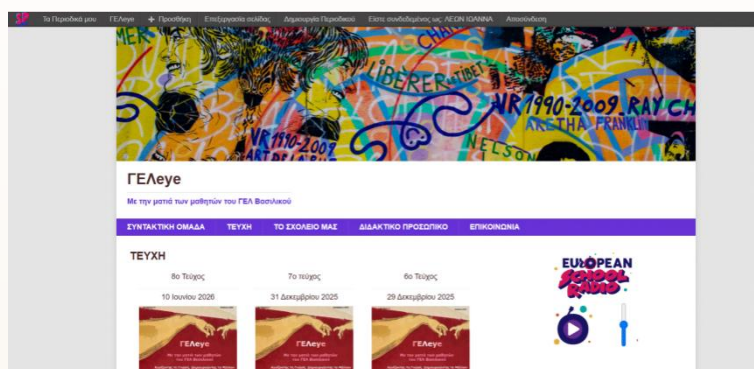
Η σχολική εφημερίδα «ΓΕΛeye» λειτουργεί ως μια οργανωμένη παιδαγωγική παρέμβαση με στόχο την ενίσχυση της μαθητικής φωνής, της ενεργού συμμετοχής και της ανάπτυξης δεξιοτήτων δημοσιογραφικού και ψηφιακού γραμματισμού.

Η λειτουργία της οργανώθηκε σε αλληλένδετα στάδια. Συγκεκριμένα, αρχικά καθορίστηκαν οι παιδαγωγικοί στόχοι του ομίλου, η συνεργατική και βιωματική μάθηση, καθώς και η παροχή πεδίου ελεύθερης μαθητικής δράσης και έκφρασης. Ο όμιλος λειτούργησε με εβδομαδιαίες συναντήσεις υπό την καθοδήγηση δύο εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων (ΠΕ02 και ΠΕ85), γεγονός που επέτρεψε τη συνδυαστική αξιοποίηση γλωσσικών, παιδαγωγικών και ψηφιακών προσεγγίσεων. Κατόπιν, οριστικοποιήθηκαν οι εμπλεκόμενοι μαθητές, η συμμετοχή των οποίων ήταν εθελοντική και κατόπιν πρόσκλησης ανοιχτή σε όλους τους μαθητές. Η συγκρότηση της ομάδας βασίστηκε στο ενδιαφέρον και τη διάθεση ενεργού συμμετοχής, χωρίς αποκλεισμούς ή ακαδημαϊκά κριτήρια επιλογής.

Σε επόμενο στάδιο ελήφθησαν συλλογικές αποφάσεις σχετικά με τη μορφή και την κυκλοφορία της εφημερίδας καθώς και για το πλαίσιο λειτουργίας της συντακτικής ομάδας. Αυτές αφορούσαν στον

τίτλο της σχολικής εφημερίδας, σε «ΓΕΛeye – με την ματιά των μαθητών του ΓΕΛ Βασιλικού», την επιλογή της ψηφιακής πλατφόρμας Schoolpress (<https://schoolpress.sch.gr/gelvasilikou/>) ως βασικού περιβάλλοντος δημοσίευσης της εφημερίδας, καθώς και τον ετήσιο προγραμματισμό των εκδόσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά τις πρώτες ετήσιες συναντήσεις της ομάδας επαναδιαμορφώνεται το πλαίσιο λειτουργίας της και επαναπροσδιορίζονται, λόγω ανανέωσης των μελών, οι βασικοί ρόλοι (αρθρογράφοι, φωτογράφοι, υπεύθυνοι συνεντεύξεων και επιμέλειας κειμένων) τους οποίους καλούνται οι μαθητές να αναλάβουν για τη διαμόρφωση εκάστου τεύχους ανάλογα με τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντα τους.

Εικόνα 1. Η ιστοσελίδα της εφημερίδας

Η λειτουργία της ομάδας οργανώθηκε σύμφωνα με επαγγελματικά δημοσιογραφικά πρότυπα, με στόχο την παραγωγή αυθεντικού περιεχομένου. Οι συναντήσεις συντελούνταν με δημοκρατικό και συμμετοχικό τρόπο, όπου οι μαθητές πρότειναν και αξιολογούσαν θέματα, συναποφάσιζαν τη θεματολογία κάθε τεύχους και αναλάμβαναν διακριτούς ρόλους (υπεύθυνοι συνεντεύξεων, φωτορεπόρτερ, επιμελητές κειμένων και υπεύθυνοι ψηφιακής έκδοσης) (βλ. Παράρτημα Α, Α1). Η διαδικασία περιελάμβανε έρευνα, συλλογή πληροφοριών, παραγωγή περιεχομένου, συνεργατική επιμέλεια και τελική δημοσίευση, προσομοιάζοντας με τη λειτουργία μιας πραγματικής δημοσιογραφικής ομάδας. Οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί του ομίλου είχαν συμβουλευτικό και υποστηρικτικό ρόλο ενθαρρύνοντας τη μαθητική αυτενέργεια. Τα άρθρα των μαθητών αποτέλεσαν αντικείμενο γλωσσικής επιμέλειας σε συνεργασία με τη Φιλόλογο εκπαιδευτικό, ώστε να διασφαλιστούν η σαφήνεια, η τεκμηρίωση και η γλωσσική αρτιότητα. Ακολουθούσαν η ψηφιακή επεξεργασία του συλλεχθέντος πολυτροπικού υλικού με τη συμμετοχή της έτερης εκπαιδευτικού (ΠΕ85) και η δημοσίευσή του στην πλατφόρμα Schoolpress.

Η επιλογή των θεμάτων γινόταν με βάση τους παιδαγωγικούς στόχους του ομίλου. Συγκεκριμένα, η θεματολογία διαμορφωνόταν δυναμικά και συνδύαζε τη σχολική επικαιρότητα με ζητήματα πολιτισμού, διαφορετικότητας, αθλητισμού, περιβάλλοντος, εθελοντισμού, ενεργού πολιτεϊότητας και δημοκρατικής συμμετοχής. Με αυτά τα κριτήρια οι μαθητές οργάνωσαν και πραγματοποίησαν συνεντεύξεις με πρόσωπα που σχετίζονταν με τα παραπάνω πεδία δράσης. Πιο συγκεκριμένα, συνδιαμόρφωναν τις ερωτήσεις και επέλεγαν τον τρόπο διεξαγωγής και καταγραφής των συνεντεύξεων – βιντεοσκόπηση, ηχογράφηση, δημοσιογραφικό μπλοκ. Ανάλογα με τις συνθήκες και τη διαθεσιμότητα των συνεντευξιζόμενων,

ορισμένες συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν διά ζώσης στους χώρους εργασίας τους (βλ. Παράρτημα Α, Α2), ενώ άλλες διεξήχθησαν στον χώρο του σχολείου (βλ. Παράρτημα Α, Α3).

Ακόμη, αξιολογήθηκε συλλογικά ως πρωταρχικής σημασίας η προώθηση πρόσθετων ενεργειών για την αναγνωρισιμότητα της δράσης και τη διεύρυνση των συνεργασιών της με στόχο τη βιωσιμότητά της και τη θεσμική της εδραίωση στη σχολική κουλτούρα. Έτσι, πέραν της διατήρησης του δικού της ιστολογίου στην πλατφόρμα Schoolpress, η εφημερίδα διατηρεί σταθερό χώρο στην ιστοσελίδα του σχολείου (<https://lyk-vasil.eyv.sch.gr/>), προβάλλεται μέσω των επίσημων λογαριασμών κοινωνικής δικτύωσης της σχολικής μονάδας (βλ. Παράρτημα Α, Α4), ενώ το όγδοο τεύχος αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Εύβοιας ([βλ. ιστοσελίδα ΔΔΕ](#)). Παράλληλα, δράσεις της προβλήθηκαν στον τοπικό τύπο (βλ. Παράρτημα Α, Α5), όπως η συνέντευξη στον σεβασμιότατο Μητροπολίτη στις 10/3/2025 ([βλ. ΓΕΛeye/τεύχος 5](#)). Τέλος, συμμετείχε στο Πανελλήνιο Δίκτυο Σχολικών Εφημερίδων e-Τύπος ([βλ. ιστοσελίδα e-τύπος](#)), στους διαγωνισμούς του οργανισμού «Ορίζοντες» το σχολικό έτος 2024 – 2025 και του «Bravo Schools» κατά το έτος 2025-2026 συνδέοντας τη δράση με τον Στόχο Βιώσιμης Ανάπτυξης 4 ([Bravo Schools](#)).

Εικόνα 2. Συμμετοχή σε μαθητικό διαγωνισμό

Αντίκτυπος της δράσης στη σχολική κοινότητα

Ο αντίκτυπος της δράσης αποτυπώνεται τόσο σε ποσοτικά όσο και σε ποιοτικά δεδομένα. Τα στοιχεία αυτά αφορούν στη συμμετοχή των μαθητών, την παραγωγή αυθεντικού δημόσιου λόγου, την ανάπτυξη συνεργασιών και τη διεύρυνση της παρουσίας του σχολείου στην ευρύτερη εκπαιδευτική και τοπική κοινότητα.

Στα ποσοτικά στοιχεία εντάσσεται η σταδιακή αύξηση της μαθητικής συμμετοχής. Η συντακτική ομάδα αριθμούσε δεκαοκτώ μαθητές κατά το πρώτο έτος λειτουργίας, της ενώ κατά το δεύτερο έτος τα μέλη αυξήθηκαν σε τριάντα, γεγονός που καταδεικνύει την αποδοχή της δράσης από τη μαθητική κοινότητα και τη δυνατότητά της να κινητοποιεί ολοένα περισσότερους μαθητές ([βλ. ΓΕΛeye/συντακτική](#)).

ομάδα). Παράλληλα, η σταθερή έκδοση τεσσάρων τευχών ανά σχολικό έτος και η δημοσίευση συνολικά οκτώ τευχών σε διάστημα δύο ετών, που εμπεριέχουν 119 άρθρα και 17 συνεντεύξεις, αποτελούν απτά ποσοτικά τεκμήρια συνέπειας, οργανωτικής επάρκειας και θεσμικής εδραίωσης της πρωτοβουλίας. Προς αυτή την κατεύθυνση αποφασίστηκε συλλογικά η μελλοντική δημοσίευση της εφημερίδας και σε έντυπη μορφή, ξεκινώντας πιλοτικά με το έβδομο τεύχος (βλ. Παράρτημα Α, Α6).

Σε επίπεδο μαθησιακών αποτελεσμάτων η συμμετοχή στη δημοσιογραφική διαδικασία ενίσχυσε δεξιότητες αναζήτησης, αξιολόγησης και επεξεργασίας πληροφοριών, παραγωγής γραπτού λόγου και αποτελεσματικής επικοινωνίας. Η ανάληψη αυθεντικών δημοσιογραφικών ρόλων – αρθρογράφου, φωτογράφου, ερευνητή, υπεύθυνου συνεντεύξεων ή επιμέλειας – καλλιέργησε την αυτονομία, την ικανότητα συνεργασίας και επέτρεψε τη συμμετοχή μαθητών με διαφορετικά μαθησιακά προφίλ. Ακόμη, η δημόσια δημοσίευση των κειμένων ενίσχυσε την αυτοπεποίθηση των εμπλεκομένων και την αίσθηση ότι η άποψή τους έχει αξία και μπορεί να συμβάλει στον δημόσιο διάλογο, ενισχύοντας το αίσθημα του «ανήκειν» και τη συλλογική ταυτότητα της ομάδας.

Παράλληλα, η δράση συνέβαλε καθοριστικά στην εξωστρέφεια του σχολείου. Μέσα από τις συνεντεύξεις με εκπροσώπους θεσμών (βλ. ΓΕΛeye/τεύχος 6), επιστήμονες (βλ. ΓΕΛeye/τεύχος 8), εκπαιδευτικούς (βλ. ΓΕΛeye/τεύχος 2), πολιτιστικούς φορείς (βλ. ΓΕΛeye/τεύχος 8) και πρόσωπα της τοπικής κοινωνίας (βλ. ΓΕΛeye/τεύχος 3), αναπτύχθηκαν διάυλοι επικοινωνίας που υπερέβησαν τα όρια της σχολικής τάξης.

Εικόνα 3. Από το άρθρο “Η συμπερίληψη στην τοπική κοινωνία”

Η σχολική εφημερίδα λειτούργησε ως γέφυρα μεταξύ σχολείου και κοινωνίας, επιτρέποντας στους μαθητές να αλληλεπιδράσουν με πραγματικούς φορείς γνώσης, πολιτισμού και κοινωνικής δράσης. Τέλος, ενίσχυσε τη σχολική ταυτότητα και ανέδειξε το ΓΕΛ Βασιλικού σε μια κοινότητα μάθησης με ενεργό παρουσία στον κοινωνικό και εκπαιδευτικό χώρο. Μέσα από τη συστηματική καταγραφή δράσεων, εκδηλώσεων, εμπειριών και προβληματισμών των μαθητών διαμορφώθηκε σταδιακά μια αναγνωρίσιμη μαθητική δημόσια φωνή.

Συμπεράσματα - οδηγός διάχυσης της πρακτικής

Η συγκεκριμένη δράση παρουσιάζει υψηλό βαθμό μεταφερισιμότητας, καθώς μπορεί να εφαρμοστεί σε διαφορετικά σχολικά περιβάλλοντα. Η υλοποίησή της απαιτεί μηδενικό κόστος καθώς βασίζεται κυρίως στην αξιοποίηση ελεύθερων ψηφιακών εργαλείων (Schoolpress), στον παιδαγωγικό σχεδιασμό, στο συνεργατικό κλίμα και στη διάθεση ενεργού εμπλοκής των μαθητών. Συγκεκριμένα, η μεταφορά της πρακτικής σε άλλα σχολεία μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από τη δημιουργία μιας συντακτικής ομάδας μαθητών, την ανάθεση διαφοροποιημένων ρόλων, την τακτική οργάνωση συναντήσεων, την αξιοποίηση τοπικών θεμάτων και τη σταδιακή ανάπτυξη συνεργασιών με φορείς της κοινότητας. Ιδιαίτερα σημαντικές είναι η διασφάλιση δημοκρατικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων και η δημιουργία ενός δημοκρατικού και συμπεριληπτικού περιβάλλοντος, στο οποίο κάθε μαθητής μπορεί να συμμετέχει ενεργά. Επίσης, η διάχυση της πρακτικής μπορεί να υποστηριχθεί μέσω της συμμετοχής σε δίκτυα και διαγωνισμούς, της ανάρτησης των παραγόμενων τευχών σε εκπαιδευτικές και άλλες ιστοσελίδες. Καταληκτικά, η υλοποίηση της πρακτικής καταδεικνύει ότι μία σχολική εφημερίδα μπορεί να λειτουργήσει ως ισχυρό παιδαγωγικό εργαλείο συμμετοχής, ενδυνάμωσης και δημοκρατικής αγωγής συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην ανάπτυξη δεξιοτήτων του 21^{ου} αιώνα, τη συμπερίληψη και τη σύνδεση του σχολείου με την κοινωνία.

Βιβλιογραφία

- Ainscow, M. (2020). Promoting inclusion and equity in education: Lessons from international experiences. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 6(1), 7–16. <https://doi.org/10.1080/20020317.2020.1729587>
- Dewey, J. (2018). *Democracy and education by John Dewey: With a critical introduction by Patricia H. Hinchey*.
- OECD. (2019). *Future of education and skills 2030*. OECD Publishing.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*.

Παράρτημα

A1 - Συνάντηση συντακτικής ομάδας

A2 - Συνέντευξη με βουλευτή στον αύλειο χώρο της Βουλής

A3 - Συνέντευξη με τις εκπαιδευτικούς όμορου Δημοτικού στη βιβλιοθήκη του σχολείου
<https://schoolpress.sch.gr/gelvasilikou/archive/s/1237>

A5: Προβολή στον τοπικό τύπο της συνέντευξης με τον σεβασμιότατο Μητροπολίτη

A4: Προβολή της ΓΕΛeye στα κοινωνικά δίκτυα του σχολείου

Φώτο Α6: Έντυπη μορφή 7^ο τεύχος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ

Μαθητικό Παρατηρητήριο Ποταμών Βόρειας Εύβοιας North Evia Student River Observatory

Γεώργιος Αλεξίου [ΠΕ03], Ειρήνη Παραπονιάρη [ΠΕ06]

Περίληψη

Το Μαθητικό Παρατηρητήριο Ποταμών Βόρειας Εύβοιας είναι διασχολική πρωτοβουλία του ΓΕ.Λ. Μαντουδίου, που αναπτύχθηκε το 2025–2026 στο πλαίσιο του EPAS (Σχολεία Πρέσβεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου), των δράσεων ενεργού πολίτη, του προγράμματος Erasmus+ («Ισότητα και συμπερίληψη σε ένα αειφόρο σχολείο» / 2024-1-EL01-KA122-SCH-000232558) και της σύνδεσης σχολείου–κοινότητας. Μαθητές του ΓΕ.Λ. Μαντουδίου και συνεργαζόμενων σχολείων παρατήρησαν τους ποταμούς Κηρέα, Νηλέα, Κυμασιώτη κ.ά., σε μια περιοχή που έχει επηρεαστεί έντονα από φυσικές καταστροφές και μεταβολές στα ποτάμια οικοσυστήματα. Συμπλήρωσαν πρωτόκολλα καταγραφής, αξιοποίησαν ψηφιακό χάρτη και ηλεκτρονικές φόρμες, συνέλεξαν φωτογραφικό υλικό και μαρτυρίες κατοίκων. Η δράση συνδέει την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, την Επιστήμη των Πολιτών και την ευρωπαϊκή πολιτειότητα, δημιουργώντας μεταφέρσιμη πρακτική μαθητικής παρατήρησης, συνεργασίας και τεκμηρίωσης.

Εισαγωγή

Το ΓΕ.Λ. Μαντουδίου λειτουργεί σε περιοχή όπου οι συνέπειες της περιβαλλοντικής κρίσης είναι άμεσα ορατές: οι πρόσφατες πυρκαγιές και πλημμύρες, οι μεταβολές στην κοίτη και τη ροή των ποταμών, καθώς και η υποβάθμιση του παρόχθιου οικοσυστήματος επηρεάζουν το φυσικό τοπίο και τη σχέση των κατοίκων με τον τόπο τους. Το όραμα του σχολείου είναι να λειτουργεί ως ανοιχτός εκπαιδευτικός οργανισμός, συνδέοντας τη γνώση με την πραγματική ζωή, τη μαθητική συμμετοχή με τις ανάγκες της κοινότητας και τη σχολική μάθηση με την υπεύθυνη στάση απέναντι στο περιβάλλον.

Το «Μαθητικό Παρατηρητήριο Ποταμών Βόρειας Εύβοιας – North Evia Student River Observatory» υλοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2025–2026 στο πλαίσιο του προγράμματος EPAS – Σχολεία Πρέσβεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Παράλληλα συνδέθηκε με τις δράσεις ενεργού πολίτη, την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων Erasmus+ που υλοποίησε το ΓΕ.Λ. Μαντουδίου το 2024-2025, το πρόγραμμα etwinning «Ripples of change: Every drop counts» και την εσωτερική αξιολόγηση της σχολικής μονάδας, ιδίως με τον άξονα «Σχολείο και κοινότητα» και το σχέδιο δράσης «Ο δάσκαλός μας, ο Κηρέας, το ποτάμι του τόπου μας». Στο ΓΕ.Λ. Μαντουδίου το EPAS συνδέθηκε με τη θεματική «Περιβάλλον και Κλιματική Κρίση», καθώς η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, η κλιματική ανθεκτικότητα και η πράσινη μετάβαση αποτελούν ευρωπαϊκές και τοπικές προτεραιότητες.

Κεντρικό πεδίο της δράσης αποτέλεσαν οι ποταμοί Κηρέας, Νηλέας και Κυμασιώτης. Η δράση εντάσσεται στην εκπαιδευτική προσέγγιση της δημοκρατικής πολιτειότητας και της εκπαίδευσης για την Αειφορία (UNESCO, 2020 Wals, 2011), ενώ αξιοποιεί στοιχεία της Επιστήμης των Πολιτών, καθώς οι μαθητές συμμετέχουν στη συλλογή δεδομένων για ένα πραγματικό περιβαλλοντικό ζήτημα (Bonney et al., 2014' Roche et al., 2020). Παράλληλα, η σύνδεση με το CLIMAAX, ένα τετραετές ευρωπαϊκό έργο Horizon Europe για την εκτίμηση κλιματικού κινδύνου και την προσαρμογή σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, αξιοποιήθηκε για τη διερεύνηση τοπικής τρωτότητας και των ζητημάτων διαχείρισης των υδάτινων οικοσυστημάτων. Στο πλαίσιο αυτό, ο ποταμός Κηρέας αποτέλεσε σημείο αναφοράς και για σχετικές δράσεις του Δήμου Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας.

Εικόνα 1. Από τον ιστότοπο CLIMAAX

Η ανάγκη δημιουργίας του Παρατηρητηρίου προέκυψε από τις παρατηρήσεις της σχολικής κοινότητας, τις συζητήσεις με μαθητές, κατοίκους και φορείς και την εμπειρία των πρόσφατων περιβαλλοντικών πιέσεων. Έτσι, η περιβαλλοντική ανησυχία μετασχηματίστηκε σε οργανωμένη εκπαιδευτική πρωτοβουλία, με στόχο οι μαθητές να παρατηρούν, να τεκμηριώνουν, να συνεργάζονται και να συνδέουν τη γνώση με την προστασία του τόπου τους.

Υλοποίηση

Η πρωτοβουλία ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2025 στο ΓΕ.Λ. Μαντουδίου. Συμμετείχαν οι μαθητές της ομάδας EPAS και ευρύτερα μαθητές του σχολείου με υποστήριξη των εκπαιδευτικών Γ. Αλεξίου, Ε. Παραπονιάρη, Β. Στέριου, Γ. Αλμπανίδη, Μ. Νίκα και Κ. Γκούρλη. Τον Μάρτιο του 2026 η δράση, μετά από πρόσκληση του ΓΕ.Λ. Μαντουδίου, διευρύνθηκε με τη συμμετοχή των Γυμνασίων Μαντουδίου και Προκοπίου, του Εσπερινού ΕΠΑ.Λ. Μαντουδίου και του Γυμνασίου με ΛΤ Αγίας Άννας.

Βασικό εργαλείο αποτέλεσε το Πρωτόκολλο Καταγραφής Πεδίου, που συντάχθηκε από τον Γ. Αλεξίου, σε συνεργασία με την ομάδα εκπαιδευτικών και με αξιοποίηση οδηγιών και επισημάνσεων από το Δασαρχείο Λίμνης. Το Πρωτόκολλο περιλαμβάνει στοιχεία ταυτότητας της παρατήρησης και πεδία για τη στάθμη, τη διαύγεια και τη ροή του νερού, τα φερτά υλικά, την κατάσταση των πλατανιών, τα σημάδια διάβρωσης, την πανίδα και χλωρίδα, τη ρύπανση και τις ανθρώπινες παρεμβάσεις (Παράρτημα, Εικόνα Π1). Παράλληλα δημιουργήθηκαν ηλεκτρονικές φόρμες, κοινόχρηστος ψηφιακός φάκελος, αρχείο για την αποθήκευση και επεξεργασία των στοιχείων και διαδραστικός χάρτης Google My Maps, ώστε το υλικό να συγκεντρώνεται ενιαία και να συγκρίνεται ανά σχολείο, σημείο και χρόνο (Παράρτημα, Εικόνες Π2–Π3). Στον κοινόχρηστο φάκελο παρατίθενται όλα τα στοιχεία αναλυτικά.

68

πλατανόδασος του Κηρέα και στην ασθένεια των πλατανιών εξετάζοντας πώς η ξήρανση ή απώλεια δέντρων επηρεάζει τη σκίαση, τη συγκράτηση των πρανών, τη μικροπανίδα και την εικόνα του τοπίου. Η ενημέρωση και καθοδήγηση του Δασαρχείου βοήθησε τους μαθητές να παρατηρούν τα σημάδια αυτά με μεγαλύτερη ακρίβεια.

Η παρατήρηση πεδίου συμπληρώθηκε με μαρτυρίες κατοίκων και συνεργασία με τοπικούς φορείς. Οι μαθητές συνομίλησαν με μεγαλύτερους κατοίκους που διαθέτουν προσωπική εμπειρία από την περιοχή, καταγράφοντας μνήμες, αλλαγές και προτάσεις. Στις 2.3.2026 σε ημερίδα στο σχολείο ο κ. Παλάντζας ενημέρωσε για τη σχέση της μεταλλευτικής δραστηριότητας με τα νερά, τα ποτάμια και το ευρύτερο περιβάλλον. Στις 13.3.2026 σε ημερίδα στη Λίμνη (Παράρτημα, Εικόνα Π4), οι μαθητές παρουσίασαν τις δράσεις τους με βίντεο και ομιλία για τα ποτάμια, διατύπωσαν ερωτήματα και συνέδεσαν τις παρατηρήσεις τους με ζητήματα διαχείρισης νερού και κλιματικής ανθεκτικότητας (CLIMAAX, n.d.). Στις 18.3.2026 το Δασαρχείο Λίμνης παρείχε επιστημονική ενημέρωση για τα πλημμυρικά φαινόμενα, τις πυρκαγιές, τα δασικά οικοσυστήματα και την ασθένεια των πλατανιών, ενώ ο Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας συνέβαλε με ενημέρωση για δράσεις προστασίας, την πορεία σχετικών πρωτοβουλιών όπως το CLIMAAX και οργανωτική ή υλική υποστήριξη όπου ήταν αναγκαίο.

Στην τελική φάση, οι μαθητές συνέδεσαν την τοπική παρατήρηση με ευρύτερα ζητήματα κλιματικής κρίσης και ευρωπαϊκής πολιτειότητας. Διατύπωσαν ερωτήματα προς ευρωβουλευτές, συμμετείχαν σε ενημερώσεις και παρουσίασαν πλευρές της δράσης στην εκδήλωση για τα βραβεία LUX (4/4), στην Ημέρα της Ευρώπης (13.5.2026), σε διαδικτυακή συνάντηση για την κλιματική κρίση με άλλα σχολεία από την Ελλάδα, στο έργο eTwinning «Ripples of Change. Every Drop Counts» και σε παρουσιάσεις του σχολείου για το EPAS, το Erasmus+. Το ΓΕ.Λ. Μαντουδίου συμμετείχε επίσης σε ομάδα δέκα σχολείων από την Ελλάδα για τη δημιουργία ψηφίσματος σχετικά με την Κλιματική Κρίση, τις ΑΠΕ και τη Δίκαιη Πράσινη Μετάβαση, το οποίο παρουσιάστηκε σε σχετική εκδήλωση στις 15.5.2026.

Εικόνα 3. Από την εκδήλωση για τα βραβεία LUX

Τα βασικά τεκμήρια και παραδοτέα της πρώτης χρονιάς —το Πρωτόκολλο, οι φόρμες, ο χάρτης, οι παρατηρήσεις πεδίου, οι μαθητικές παρουσιάσεις, τα βίντεο και το φωτογραφικό και οπτικοακουστικό υλικό— συγκεντρώθηκαν στον κοινόχρηστο ψηφιακό φάκελο του Παρατηρητηρίου ο οποίος λειτουργεί ως αποθετήριο υλοποίησης και διάχυσης της δράσης.

Αποτελέσματα

Κεντρικός στόχος ήταν η δημιουργία μαθητικής και διασχολικής δομής παρατήρησης των ποτάμιων οικοσυστημάτων της Βόρειας Εύβοιας. Η πρωτοβουλία ανέδειξε τους μαθητές σε ενεργούς ερευνητές πεδίου, καθώς κατέγραψαν δεδομένα, φωτογράφισαν σημεία ενδιαφέροντος, αποτύπωσαν θέσεις στον χάρτη, συνομίλησαν με κατοίκους και συνέδεσαν τα ευρήματά τους με την κλιματική κρίση, τη διαχείριση νερού και την προστασία των οικοσυστημάτων. Το υλικό που παρήχθη αποτυπώνεται στα ψηφιακά τεκμήρια της δράσης και στο Παράρτημα.

Σε επίπεδο σχολικής μονάδας, η δράση έδωσε συγκεκριμένο περιεχόμενο στη σχέση «Σχολείο και κοινότητα». Το ΓΕ.Λ. Μαντουδίου λειτούργησε ως συντονιστής μιας κοινής προσπάθειας με σχολεία διαφορετικών βαθμίδων και τύπων, ενώ η συνεργασία με τον Δήμο, το Δασαρχείο και κατοίκους συνέδεσε τη μαθητική παρατήρηση με πραγματικές ανάγκες προστασίας και ανάδειξης των ποτάμιων οικοσυστημάτων. Η δράση σχεδιάστηκε ώστε να συνεχιστεί με νέα σημεία, συγκριτικά δεδομένα και συμμετοχή επιπλέον σχολείων.

Συμπεράσματα

Το Μαθητικό Παρατηρητήριο Ποταμών Βόρειας Εύβοιας ανέδειξε πώς οι περιβαλλοντικές προκλήσεις του τόπου μπορούν να γίνουν αφετηρία για ουσιαστική μάθηση, συνεργασία και ενεργό συμμετοχή των μαθητών, με παιδαγωγικό, κοινωνικό και ευρωπαϊκό προσανατολισμό. Δεν περιορίστηκε στην ευαισθητοποίηση για την κλιματική κρίση, αλλά έδωσε στους μαθητές ενεργό ρόλο στην παρατήρηση, την τεκμηρίωση και τη διάχυση στοιχείων για τους ποταμούς. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, η σχολική γνώση αξιοποιήθηκε για την κατανόηση πραγματικών περιβαλλοντικών προβλημάτων του τόπου και για τη σύνδεση της μάθησης με την προστασία των ποτάμιων οικοσυστημάτων.

Η παιδαγωγική αξία της πρακτικής εδράζεται στο ότι συνδυάζει την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, την Επιστήμη των Πολιτών και την ενεργό ευρωπαϊκή πολιτειότητα σε μια κοινή μαθησιακή εμπειρία. Η εργασία με πραγματικά δεδομένα, η συνεργασία στο πεδίο και η δημόσια παρουσίαση των ευρημάτων καλλιέργησαν στους μαθητές δεξιότητες έρευνας, κριτικής σκέψης, επικοινωνίας και υπεύθυνης συμμετοχής. Η σύνδεση με το EPAS, το eTwinning, το Erasmus+ και το CLIMAAX έδωσε στη δράση ευρωπαϊκή διάσταση, συνδέοντας το ζήτημα των ποταμών της περιοχής με τη συζήτηση για το κλίμα, το νερό και τη βιώσιμη διαχείριση του περιβάλλοντος.

Το Παρατηρητήριο ενίσχυσε την εξωστρέφεια του Γ.Ε.Λ. Μαντουδίου και ανέδειξε το σχολείο σε κόμβο μάθησης, συνεργασίας και ευθύνης. Τα παραδοτέα της πρώτης χρονιάς αποτελούν τεκμήρια και βάση για συνέχιση, εμπλουτισμό με νέα δεδομένα και ένταξη περισσότερων σχολείων. Συνολικά, πρόκειται για μεταφέρσιμη καλή πρακτική που υπηρετεί το όραμα ενός σχολείου ανοιχτού στην κοινωνία, στον τόπο και στο μέλλον.

Βιβλιογραφία

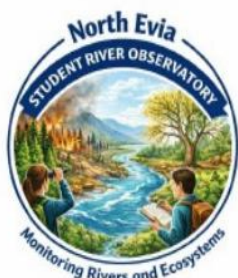
- Bonney, R., Shirk, J. L., Phillips, T. B., Wiggins, A., Ballard, H. L., Miller-Rushing, A. J., & Parrish, J. K. (2014). Next steps for citizen science. *Science*, 343(6178), 1436–1437. <https://doi.org/10.1126/science.1251554>
- CLIMAAX. (n.d.). *CLIMAAX: Climate risk assessment and adaptation*. <https://www.climaax.eu/project/>
- Roche, J., Bell, L., Galvão, C., Golumbic, Y. N., Kloetzer, L., Knoben, N., Laakso, M., Lorke, J., Mannion, G., Massetti, L., Mauchline, A., Pata, K., Ruck, A., Taraba, P., & Winter, S. (2020). Citizen science, education, and learning: Challenges and opportunities. *Frontiers in Sociology*, 5, Article 613814. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2020.613814>
- UNESCO. (2020). *Education for sustainable development: A roadmap*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374802>
- Wals, A. E. J. (2011). Learning our way to sustainability. *Journal of Education for Sustainable Development*, 5(2), 177–186. <https://doi.org/10.1177/097340821100500208>

Παράρτημα

Ψηφιακά τεκμήρια της δράσης

- [Κοινόχρηστος φάκελος Παρατηρητηρίου](#) - Συγκεντρωτικό ψηφιακό αρχείο της δράσης.
- [Διαδραστικός χάρτης Google My Maps](#) - Σημεία παρατήρησης στους ποταμούς.
- [Google Form Πρωτοκόλλου Καταγραφής Πεδίου](#) - Φόρμα καταγραφής παρατηρήσεων.
- [Google Form Μαρτυριών Κατοίκων](#) - Φόρμα συλλογής μαρτυριών.
- [Ετήσιο Report 2025–2026](#) - Συνολική αποτύπωση πρώτης χρονιάς.
- [eTwinning: Ripples of Change. Every Drop Counts](#) - Ευρωπαϊκή συνεργατική δράση.
- [Κλιματική Κρίση, ΑΠΕ και Δίκαιη Πράσινη Μετάβαση](#) - Κοινή δράση για την κλιματική κρίση.

Εικόνα Π1. Πρωτόκολλο Καταγραφής Πεδίου του ΜΠΠΒ

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΠΕΔΙΟΥ

Μαθητικό Παρατηρητήριο Ποταμών Βόρειας Εύβοιας

Πρόγραμμα: EPAS – Σχολεία Πρέσβεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Σχολείο: _____
- Ομάδα Μαθητών: _____
- Ημερομηνία: ____ / ____ / 202... | Ώρα: _____
- Τοποθεσία / Σημείο Παρατήρησης (π.χ. Γέφυρα Μαντουδίου): _____
- Συντεταγμένες (αν υπάρχει GPS/Smartphone): _____

2. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΤΑΜΟΥ (ΚΗΡΕΑΣ / ΝΗΛΕΑΣ)

- Στάθμη Νερού: ☐ Χαμηλή | ☐ Κανονική | ☐ Πολύ Υψηλή (Κίνδυνος πλημμύρας)
- Διεύθυνση Νερού: ☐ Διαιγός | ☐ Γολό (λόγω βροχής/φερτών υλικών)
- Ροή: ☐ Ήρεμη | ☐ Ορμητική
- Ύπαρξη Φερτών Υλικών (Κλαδιά, πέτρες, κορμούς): ☐ Όχι | ☐ Ναι (Πού): _____

- ☐ Υγιή
- ☐ Σημάδια ασθένειας (ξερά κλαδιά, αλλοίωση φλοιού - πιθανός μύκητας)
- Παρατήρηση Πανίδας (π.χ. πουλιά, αμφίβια): _____
- Σημάδια Διάβρωσης: Υπάρχει υποχώρηση του εδάφους στις όχθες; ☐ Ναι | ☐ Όχι

4. ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ & ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Ρύπανση: ☐ Όχι | ☐ Ναι (Σκουπίδια, μπόζα κ.λπ.)
- Εγγύτητα σε δραστηριότητες: (π.χ. χωράφια, δρόμος, μεταλλευτική δραστηριότητα) ☐ Ναι | ☐ Όχι
- Παρατηρήσεις για την Κλιματική Αλλαγή: (π.χ. εμφανή σημάδια από παλαιοκλίμα/πυρκαγιές στην περιοχή) _____

5. ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ (Checklist)

- ☐ Φωτογραφία γενικής άποψης του ποταμού.
- ☐ Φωτογραφία λεπτομέρειας (π.χ. ένα δέντρο, η κοίτη).
- ☐ Σύντομο βίντεο (15") για το Instagram/Fb και ηλεκτρονικά μέσα του σχολείου

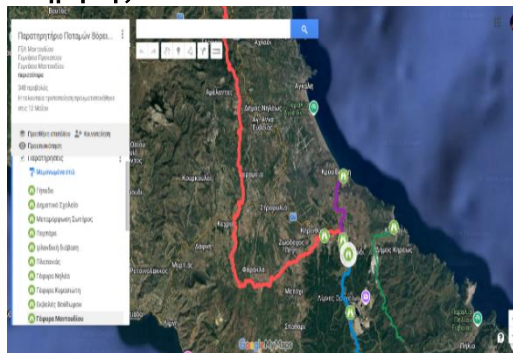
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΟΜΑΔΑΣ

- Γενική εικόνα του σημείου (1-10): _____
- Προτεινόμενη δράση (π.χ. καθαρισμός, ενημέρωση Δασαρχείου): _____

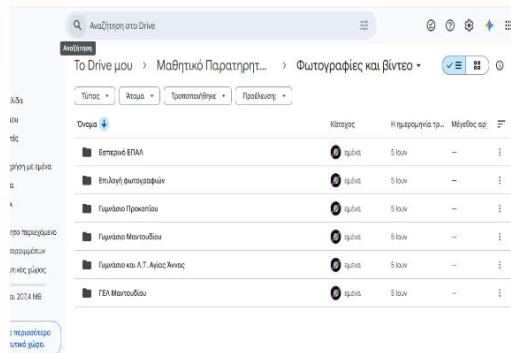
Οδηγίες για τους Μαθητές:

1. Ασφάλεια πάνω από όλα: Μην πλησιάζετε πολύ κοντά σε απότομες όχθες νερά.
2. Σεβασμός: Δεν κόβουμε φυτά και δεν ενοχλούμε την πανίδα.

Εικόνα Π2. Διαδραστικός χάρτης με σημεία παρατήρησης

Εικόνα Π3. Ψηφιακή συγκέντρωση δεδομένων πεδίου

Εικόνα Π4. Παρουσίαση μαθητών στην ημερίδα CLIMAAX

Εικόνα Π5. Διαχρονική σύγκριση της κοίτης του Κηρέα

Εικόνα Π6. Φωτογραφική τεκμηρίωση κοίτης και παρόχθιας ζώνης

Εικόνα Π7. Μαθητική δράση πεδίου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΛΙΜΝΗΣ

Αναδεικνύοντας τον μεταλλευτικό πολιτισμό της Βόρειας Εύβοιας

Παλάντζας Ιωάννης [ΠΕ02], Τζουτζά Σοφία (ΠΕ02], Ψαρρού Ουρανία (ΠΕ04.04)

Εισαγωγή

Η παρούσα εκπαιδευτική δράση υλοποιείται στο Γενικό Λύκειο Λίμνης με τη συμμετοχή των μαθητών της Α' και Β' Τάξης των τμημάτων Α1 και Β1. Το πρόγραμμα συνδέεται άμεσα με τα Γνωστικά Αντικείμενα της Ιστορίας, της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, της Γεωλογίας-Γεωγραφίας και της Πληροφορικής, ενώ αποτελεί κεντρικό πυλώνα για τα Σχέδια Δράσης της Εσωτερικής Αξιολόγησης της σχολικής μονάδας στους Άξονες «Σχέσεις μεταξύ μαθητών / μαθητριών» και «Δεσμοί με την τοπική κοινωνία». Η χρονική διάρκεια του προγράμματος εκτείνεται σε ένα σχολικό έτος, από τον Σεπτέμβριο έως τον Μάιο, με εβδομαδιαίες συναντήσεις, εργασίες πεδίου και φάσεις επεξεργασίας. Η παιδαγωγική ομάδα, που σχεδίασε και εποπτεύει τη δράση, αποτελείται από Καθηγητή ΠΕ02, ο οποίος έχει την ευθύνη του συντονισμού και της υλοποίησης της δράσης, μια συμμετέχουσα εκπαιδευτικό ΠΕ02 που έχει την εποπτεία της ομάδας ιστορικής έρευνας, καθώς και εκπαιδευτικό ΠΕ04.04, η οποία συμμετέχει έχοντας την εποπτεία της ομάδας περιβαλλοντικής μελέτης.

Εικόνα 1. Από την επίσκεψη του σχολείου στις στοές του μεταλλείου στο Παρασκευόρεμα.

Πλαίσιο δράσης και αφορμή

Το πρόγραμμα εντάσσεται στις Καινοτόμες Σχολικές Δραστηριότητες και συγκεκριμένα στους τομείς της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Τοπικής Ιστορίας, συνδέοντας τη Γεωλογία, την Κοινωνιολογία, την Οικονομία και την Πολιτιστική Κληρονομιά. Αφορμή αποτελεί η γνωριμία των μαθητών με την εξορυκτική δραστηριότητα του λευκολίθου (μαγνησίτη) στη Βόρεια Εύβοια. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζεται η πορεία των περιοχών Μαντουδίου, Λίμνης και Πηλίου από τα τέλη του 19ου και κατά τον 20ό αιώνα, μέσω της δραστηριότητας του Συγκροτήματος Σκαλιστήρη, μέχρι τη σημερινή ανάδυση του νέου φυσικού τοπίου με τις 14 λίμνες στις παλιές εξορυκτικές θέσεις Κάκαβος και Παρασκευόρεμα.

Εικόνα 2. Ο Μιχάλης Σκαλιστήρης, «το μεγάλο αφεντικό» του συγκροτήματος

Εικόνα 3. Εξώφυλλο από διαφημιστικό φυλλάδιο της εταιρείας.

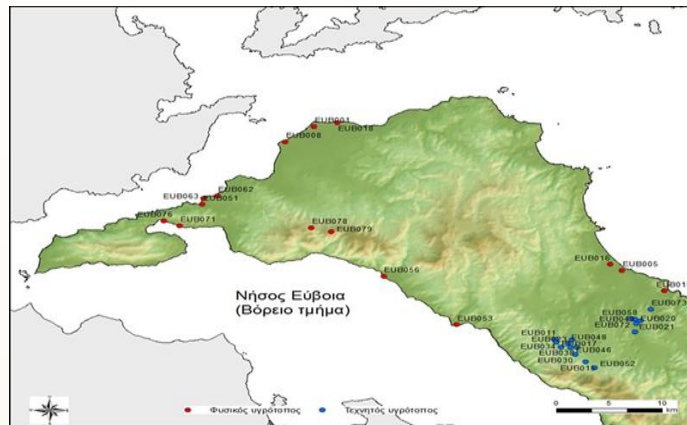

Στόχοι

Όραμα του σχολείου είναι η διαμόρφωση ενεργών πολιτών, οι οποίοι συνδέονται οργανικά με το παρελθόν του τόπου τους. Στόχος είναι να μετατραπεί η μεταλλευτική κληρονομιά της Βόρειας Εύβοιας σε δυναμικό εργαλείο μάθησης, οικολογικής συνείδησης και αειφόρου ανάπτυξης. Η δράση επιδιώκει να μετατρέψει τους μαθητές σε νεαρούς ερευνητές πεδίου (action-researchers), εστιάζοντας σε συγκεκριμένους άξονες. Στον άξονα της ιστορικής αναδίφησης, στόχος είναι η κατανόηση του ανταγωνισμού μεταξύ ξένων μεταλλευτών, ντόπιων μεγαλογαιοκτημόνων και επιχειρηματιών,

προσεγγίζοντας την ιστορία ως ένα «δραματοποιημένο χρονικό» υπό τη διαρκή πίεση της ευρωπαϊκής βιομηχανικής ζήτησης. Στον άξονα της Περιβαλλοντικής Αφύπνισης & Επιστημονικής Ερμηνείας, επιδιώκεται η διερεύνηση των αιτιών που οδήγησαν στη δημιουργία των 14 λιμνών στους εγκατελελειμμένους χώρους των επιφανειακών εξορύξεων.

Εικόνα 4. Αποτύπωση των λιμνών στο χάρτη της Β. Εύβοιας από [WWF Υγρότοποι \(oikoskopio.gr\)](http://WWFΥγρότοποι(oikoskopio.gr))

Τέλος, στον άξονα της Συμβολής στον Τοπικό Σχεδιασμό, επιδιώκεται η κατάθεση μαθητικών προτάσεων για τη διατήρηση, προστασία και βιώσιμη αξιοποίηση αυτού του ιδιαίτερου τοπίου και των συναφών Εθνοαρχαιολογικών Χώρων.

Εικόνα 5. Λίμνη στον Κάκαβο, Εύβοια: Τα ορυχεία που σήμερα είναι άγνωστες... αλπικές λίμνες (exploringgreece.tv)

Υλοποίηση

Φάση προετοιμασίας (Σεπτέμβριος–Οκτώβριος)

Μετά από την παρουσίαση της ιδέας με λήψη βίντεο από drone, φωτογραφίες και PowerPoint, οι μαθητές υπογράφουν ένα «Συμβόλαιο Ομάδας» και χωρίζονται σε τρεις υποομάδες. Η Ομάδα Ιστορικής Έρευνας, δηλαδή οι «Ιστορικοί», αναλαμβάνει τη μελέτη αρχείων, τη συλλογή προφορικών μαρτυριών και

την ανάλυση κοινωνικοοικονομικών δεδομένων. Η Ομάδα Περιβαλλοντικής Μελέτης, που αποτελείται από τους «Επιστήμονες», εστιάζει στη γεωλογική προσέγγιση, τη μελέτη του υδροφόρου ορίζοντα, τη χαρτογράφηση των λιμνών και την καταγραφή της χλωρίδας και της πανίδας. Η Ομάδα Ψηφιακής Αποτύπωσης & Επικοινωνίας, οι λεγόμενοι «Tech & Media», αναλαμβάνει τη λήψη φωτογραφιών και βίντεο, το μοντάζ, τη δημιουργία διαδραστικού χάρτη και τη διαχείριση της επικοινωνίας μέσω των κοινωνικών δικτύων και των δελτίων τύπου. Για τις ανάγκες του έργου δημιουργείται κοινόχρηστος φάκελος στο Google Drive, ενώ οι εκπαιδευτικοί πραγματοποιούν σεμινάριο για την αξιολόγηση των πηγών, την αποφυγή της λογοκλοπής και τη διεξαγωγή δομημένων συνεντεύξεων προφορικής ιστορίας.

- ***Δικτύωση, συνεργασίες και σχεδιασμός πεδίου***

Το σχολείο δικτυώνεται με το Δήμο Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, τοπικούς συλλόγους και το Εθνικό Κέντρο Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ), ενώ προγραμματίζονται ομιλίες με γεωλόγους και μηχανικούς μεταλλείων. Παράλληλα, οι καθηγητές και οι μαθητές πραγματοποιούν αυτοψία ασφαλείας στις θέσεις Κάκαβος και Παρασκευόρεμα και συντάσσουν εξειδικευμένα Φύλλα Εργασίας για κάθε ομάδα.

Φάση εκτέλεσης (Νοέμβριος-Μάιος)

Σε αυτή την περίοδο πραγματοποιείται βιβλιογραφική έρευνα για την ακμή του Συγκροτήματος Σκαλιστήρη. Διοργανώνεται βιωματικό εργαστήριο παιχνιδιού ρόλων (role-playing), όπου οι μαθητές αναπαριστούν τον ανταγωνισμό για τη μεταλλειοφόρα γη ανάμεσα σε επενδυτές, γαιοκτήμονες, πολιτικούς και εργάτες. Επίσης, πραγματοποιούνται βιντεοσκοπημένες συνεντεύξεις με συνταξιούχους μεταλλωρύχους στο Μαντούδι και συλλέγεται ιστορικό, ασπρόμαυρο φωτογραφικό υλικό του 20ού αιώνα.

- ***Η μελέτη πεδίου στις λίμνες***

Πραγματοποιείται η προγραμματισμένη εκπαιδευτική επίσκεψη στις θέσεις Κάκαβος και Παρασκευόρεμα. Εκεί οι Επιστήμονες καταγράφουν το βάθος, το ανάγλυφο των κρατήρων και τη βλάστηση, όπως τα πεύκα και τις πικροδάφνες. Την ίδια στιγμή, οι Ιστορικοί εντοπίζουν κατάλοιπα υποδομών, όπως στοές, κτίρια και γραμμές Decauville για τις ανάγκες της βιομηχανικής αρχαιολογίας, ενώ οι Tech πραγματοποιούν λήψεις βίντεο, φωτογραφιών υψηλής ανάλυσης και drone, καταγράφοντας παράλληλα τις συντεταγμένες GPS.

Εικόνα 6. Υπαίθρια ξενάγηση από μεταλλειολόγο της εταιρείας στον Κάκαβο

- **Επεξεργασία, μοντάζ και σύνθεση**

Ακολουθεί (Μάρτιος) η επεξεργασία των φύλλων εργασίας και η συγγραφή των πορισμάτων για τους υδρολογικούς μηχανισμούς δημιουργίας των λιμνών, οι οποίες προέκυψαν από την εισροή υδάτων μετά τη διακοπή των αντλήσεων. Οι συντεταγμένες GPS και το οπτικό υλικό εισάγονται στο ArcGIS StoryMaps για τη δημιουργία ψηφιακού χάρτη, ολοκληρώνεται το μοντάζ του ντοκιμαντέρ προφορικής ιστορίας και συντάσσεται η τελική πρόταση αξιοποίησης, η οποία περιλαμβάνει εκπαιδευτικά μονοπάτια και τη δημιουργία Μεταλλευτικού Μουσείου.

Εικόνα 7. Στην αίθουσα απεικόνισης της επιφανειακής κατανομής των μεταλλείων στην περιοχή Μαντουδίου

Διάχυση αποτελεσμάτων

Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει τη διοργάνωση ανοιχτής εκδήλωσης παρουσίασης στο αμφιθέατρο του σχολείου ή σε πολιτιστικό κέντρο του Δήμου, παράλληλα με τη διεξαγωγή έκθεσης φωτογραφίας των μαθητών που αποτυπώνει το χθες και το σήμερα του τοπίου.

Αποτίμηση

Στη σχολική κοινότητα ο αντίκτυπος μεταφράζεται στη σύνδεση των θετικών επιστημών, όπως η Γεωλογία και η Χημεία, και των ανθρωπιστικών σπουδών, όπως η Ιστορία, με την πραγματική ζωή μέσω πρωτογενούς έρευνας. Στην τοπική κοινωνία η δράση προκαλεί συγκίνηση στους μεγαλύτερους κατοίκους και οδηγεί στη δημιουργία ενός ισχυρού δικτύου προφορικής μνήμης. Σε περιφερειακό επίπεδο, το πρόγραμμα συμβάλλει στην ανάδειξη του μεταλλευτικού παρελθόντος ως πολιτιστικού και οικολογικού κεφαλαίου για το μέλλον της Εύβοιας.

Στα τεκμηριωμένα αποτελέσματα περιλαμβάνεται το ArcGIS StoryMap, το οποίο αποτελεί έναν δημόσια προσβάσιμο ψηφιακό χάρτη με 14 σηματοδοτημένα σημεία, φωτογραφίες και περιβαλλοντικές περιγραφές. Επίσης, δημιουργείται το Ντοκιμαντέρ Προφορικής Ιστορίας, ένα ψηφιακό βίντεο 40 λεπτών

με τίτλο «Οι Φωνές του Λευκολίθου», το οποίο παραδίδεται στο ιστορικό αρχείο του Δήμου. Παράλληλα, συντάσσεται η Μαθητική Επιστημονική Έκθεση, ένα έντυπο 30 σελίδων που αναλύει διεξοδικά το ιστορικό χρονικό, τους υδρολογικούς μηχανισμούς και τις προκλήσεις διαχείρισης.

Στους μαθητές η αλλαγή αποτυπώνεται στο γεγονός ότι αντιλαμβάνονται τη σημασία του «μεταλλευτικού πολιτισμού» και αναπτύσσουν πολύτιμες δεξιότητες κριτικής σκέψης, χαρτογράφησης, επεξεργασίας βίντεο και δημόσιας παρουσίας. Στη θεσμική αντιμετώπιση, ο Δήμος δεσμεύεται γραπτώς να εξετάσει τη χρηματοδότηση μελέτης σκοπιμότητας για τη δημιουργία Μεταλλευτικού Γεωπάρκου και τη θεσμοθέτηση προστατευτικών μέτρων, όπως είναι η περίφραξη και η τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων.

Συμπεράσματα

Σχετικά με τη σχέση ανθρώπου-φύσης, το συμπέρασμα είναι ότι η βιομηχανική δραστηριότητα αφήνει πίσω της ένα αποτύπωμα το οποίο, με την κατάλληλη διαχείριση, μεταμορφώνεται σε πηγή ζωής και πολιτισμού. Όσον αφορά την αυτόνομη οικολογική αποκατάσταση, οι 14 λίμνες αποδεικνύουν έμπρακτα ότι η φύση «θεραπεύει» τον εαυτό της, δημιουργώντας νέους υδροβιότοπους μέσα σε βιομηχανικούς κρατήρες. Τέλος, η Ιστορία λειτουργεί ως εργαλείο ενσυναίσθησης, καθώς το δραματοποιημένο χρονικό βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν τη θέση της Ελλάδας στο διεθνές οικονομικό στερέωμα κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα.

Για το Σχολικό Δίκτυο & τα ΜΜΕ, προγραμματίζεται η ανάρτηση των αποτελεσμάτων στην ιστοσελίδα του σχολείου και στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (ΠΣΔ). Επιπλέον, στον τομέα των συνεδρίων, προβλέπεται η υποβολή της δράσης ως καλή πρακτική σε Μαθητικά Συνέδρια Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Εικόνες 8 και 9. Φωτογραφικά στιγμιότυπα από τις επισκέψεις των ομάδων στα μεταλλεία του Κάκαβου

Γεωγραφικά, η δράση παρουσιάζει δυνατότητα εφαρμογής σε περιοχές με εξίσου έντονο μεταλλευτικό παρελθόν, όπως είναι το Λαύριο, η Μήλος, η Σέριφος και η Χαλκιδική. Θεματικά, η

μεθοδολογία των 3 υποομάδων μπορεί να χρησιμοποιηθεί αυτούσια για την ανάδειξη άλλων βιομηχανικών χώρων, όπως παλιών κλωστοϋφαντουργείων, ελαιοτριβείων ή σιδηροδρομικών σταθμών. Στο κομμάτι των εργαλείων, τα φύλλα εργασίας παραμένουν ανοιχτά (open-source) στο διαδίκτυο, διαθέσιμα για χρήση από κάθε ενδιαφερόμενο εκπαιδευτικό.

Παράρτημα

Έγκυροι υπερσύνδεσμοι για την έρευνα:

- Βιομηχανική αρχαιολογία & υποδομές: [Περιοδικό Monumenta για τον Λευκόλιθο στην Εύβοια](#)
- Οικονομικό πλαίσιο: [Άρθρο του OryktosPloutos για τον Ελληνικό Μαγνησίτη](#)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: ΜΟΥΣΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕ ΛΥΚΕΙΑΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ

Εισαγωγή της Σχολικής Διαμεσολάβησης σε ένα Μουσικό Σχολείο: δημιουργώντας κοινότητες διαλόγου και συνεργασίας

Τριαντάφυλλος Μπαταργιάς [ΠΕ79]

Εισαγωγή

Το σχολείο αποτελεί έναν από τους βασικότερους κοινωνικούς θεσμούς για τη διαμόρφωση γνωστικών, κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών. Στο σύγχρονο εκπαιδευτικό περιβάλλον, οι ενδοσχολικές συγκρούσεις δεν αποτελούν απλώς πειθαρχικά ζητήματα, αλλά εκφάνσεις των σχέσεων, της επικοινωνίας και της σχολικής κουλτούρας, με άμεση επίδραση στο μαθησιακό κλίμα και στη συνοχή της σχολικής κοινότητας.

Η διεθνής βιβλιογραφία έχει αναδείξει ότι τα θετικά και υποστηρικτικά σχολικά περιβάλλοντα συνδέονται με μείωση φαινομένων εκφοβισμού και επιθετικής συμπεριφοράς, καθώς και με ενίσχυση της μαθησιακής εμπλοκής και της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των μαθητών (Cowie & Jennifer, 2007). Στο πλαίσιο αυτό, η σχολική διαμεσολάβηση από ομοτίμους (peer mediation) έχει αναπτυχθεί ως μία επανορθωτική πρακτική διαχείρισης συγκρούσεων, η οποία δίνει έμφαση στον διάλογο, στην ενεργητική ακρόαση (Θεοδωρίδη & Ντόβας, 2020) και στην αποκατάσταση των σχέσεων αντί της τιμωρητικής προσέγγισης.

Παράλληλα, η κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση (Social and Emotional Learning – SEL) αναδεικνύεται ως κρίσιμος παράγοντας για την ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτορρύθμισης, ενσυναίσθησης και υπεύθυνης λήψης αποφάσεων, οι οποίες συμβάλλουν στη βελτίωση της σχολικής συμπεριφοράς και του κλίματος τάξης (CASEL, 2020).

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει την εφαρμογή ενός προγράμματος σχολικής διαμεσολάβησης σε ένα Μουσικό Σχολείο, με στόχο την πρόληψη και διαχείριση συγκρούσεων μέσω της ενεργού συμμετοχής των μαθητών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η προσαρμογή της πρακτικής στο πλαίσιο της μουσικής εκπαίδευσης, όπου η συνεργασία, η ακρόαση και ο συγχρονισμός αποτελούν θεμελιώδεις παιδαγωγικές εμπειρίες.

Στο Μουσικό Σχολείο Χαλκίδας «Νίκος Σκαλκώτας», η σχολική διαμεσολάβηση συνδέθηκε με μουσικές πρακτικές, αξιοποιώντας την έννοια της «μουσικής ακρόασης» ως μεταφορά για την κοινωνική ακρόαση και τον διάλογο. Η καινοτομία της παρέμβασης έγκειται στη μεταφορά μουσικών εννοιών όπως η αρμονία, η πολυφωνία και ο συντονισμός στο πεδίο των ανθρώπινων σχέσεων, με στόχο τη δημιουργία μιας σχολικής κουλτούρας διαλόγου και συνεργασίας.

Η προσέγγιση αυτή επιχειρεί να αναδείξει τη δυνατότητα σύνδεσης παιδαγωγικών πρακτικών επανορθωτικής προσέγγισης (Hopkins, 2023; B. Morrison, 2007) με τη μουσική εκπαίδευση ως πεδίο

ανάπτυξης κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων, παρουσιάζοντας μια εφαρμογή σχολικής διαμεσολάβησης σε ελληνικό Μουσικό Σχολείο όπου η μουσική πράξη λειτουργεί ως βιωματικό εργαλείο κατανόησης της επικοινωνίας, της σύγκρουσης και της συνεργασίας.

Κύριοι στόχοι

Με βάση το παραπάνω εισαγωγικό πλαίσιο, η παρούσα εργασία διερευνά τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παιδαγωγική αποτίμηση ενός προγράμματος σχολικής διαμεσολάβησης σε ένα Μουσικό Σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η έμφαση δεν δίνεται αποκλειστικά στη διαχείριση συγκρούσεων, αλλά στη μετατροπή τους σε ευκαιρίες παιδαγωγικής μάθησης, ανάπτυξης κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων και ενίσχυσης της σχολικής συνοχής.

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στη διερεύνηση της σύνδεσης της σχολικής διαμεσολάβησης με τη μουσική παιδαγωγική, όπου έννοιες όπως η ακρόαση, ο συγχρονισμός και η συλλογική παραγωγή λειτουργούν ως παιδαγωγικά ανάλογα της συνεργατικής επίλυσης συγκρούσεων.

Σκοπός της μελέτης είναι να αναδείξει τόσο τις δυνατότητες όσο και τις προκλήσεις εφαρμογής ενός προγράμματος σχολικής διαμεσολάβησης σε μουσικό σχολικό πλαίσιο, καθώς και να συμβάλει στον θεωρητικό και πρακτικό εμπλουτισμό της σχετικής παιδαγωγικής συζήτησης.

Θεωρητικό Πλαίσιο

Η σχολική διαμεσολάβηση εντάσσεται στο ευρύτερο πεδίο της επανορθωτικής παιδαγωγικής και της κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης, συνδέοντας θεωρίες μάθησης, διαχείρισης συγκρούσεων και ανάπτυξης σχολικής κουλτούρας.

Επανορθωτική δικαιοσύνη και σχολική κουλτούρα

Η επανορθωτική δικαιοσύνη στην εκπαίδευση μετατοπίζει το ενδιαφέρον από την τιμωρία στην αποκατάσταση των σχέσεων και στην ανάληψη ευθύνης από τα εμπλεκόμενα μέρη (B. E. Morrison & Vaandering, 2012; Zehr, 2015). Στο πλαίσιο αυτό, η σύγκρουση δεν αντιμετωπίζεται ως πειθαρχική παρέκκλιση αλλά ως ευκαιρία παιδαγωγικής παρέμβασης και κοινωνικής μάθησης.

Η σχολική διαμεσολάβηση αποτελεί μία από τις βασικές εφαρμογές της προσέγγισης αυτής, καθώς βασίζεται στον διάλογο, στην ενεργητική ακρόαση και στην αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ μαθητών (Johnson & Johnson, 1996)

Στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο, η ανάγκη μετάβασης από αποκλειστικά πειθαρχικές μορφές διαχείρισης της σχολικής συμπεριφοράς προς περισσότερο συμμετοχικές και παιδαγωγικές πρακτικές έχει αναδειχθεί ως σημαντική πρόκληση. Η ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ των μελών της σχολικής κοινότητας, η καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης και η ενεργός συμμετοχή των μαθητών αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την πρόληψη των συγκρούσεων και τη δημιουργία ενός δημοκρατικού σχολικού περιβάλλοντος (Κουρκούτας, 2011; Ματσαγγούρας, 2008).

Κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση (SEL)

Η κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση (Social and Emotional Learning – SEL) αφορά την ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτορρύθμισης, ενσυναίσθησης, επικοινωνίας και υπεύθυνης λήψης αποφάσεων, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας στα σχολεία.

Σύμφωνα με το πλαίσιο της CASEL (2020), η συστηματική καλλιέργεια αυτών των δεξιοτήτων συμβάλλει στη βελτίωση της σχολικής συμπεριφοράς, στη μείωση συγκρούσεων και στην ενίσχυση της ακαδημαϊκής και κοινωνικής ανάπτυξης των μαθητών.

Η σχολική διαμεσολάβηση λειτουργεί ως πρακτικό πεδίο εφαρμογής της SEL, καθώς ενεργοποιεί στην πράξη δεξιότητες όπως η ενσυναίσθηση, η ακρόαση και η συνεργατική επίλυση προβλημάτων.

Σχολική διαμεσολάβηση από ομοτίμους (peer mediation)

Η σχολική διαμεσολάβηση από ομοτίμους αποτελεί δομημένη διαδικασία κατά την οποία εκπαιδευμένοι μαθητές διευκολύνουν τον διάλογο μεταξύ συμμαθητών που βρίσκονται σε σύγκρουση, χωρίς να επιβάλλουν λύσεις (Cremin, 2007).

Η διαδικασία διέπεται από αρχές όπως:

εθελοντική συμμετοχή,

εχεμύθεια,

ισότητα,

ουδετερότητα του διαμεσολαβητή.

Έρευνες έχουν δείξει ότι τα προγράμματα σχολικής διαμεσολάβησης συμβάλλουν στη μείωση συγκρούσεων, στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και στη βελτίωση του σχολικού κλίματος (Cowie & Jennifer, 2007; Tunstall et al., 2005).

Μουσική παιδαγωγική και κοινωνική μάθηση

Η μουσική εκπαίδευση αποτελεί ιδιαίτερο παιδαγωγικό πεδίο ανάπτυξης κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων, καθώς στηρίζεται στη συνεργασία, στον συγχρονισμό και στην ενεργητική ακρόαση.

Η συμμετοχή σε μουσικά σύνολα έχει συνδεθεί με την ανάπτυξη ενσυναίσθησης, συνεργασίας και κοινωνικής συνοχής (Hallam & Rogers, 2008; Ilari & Cho, 2023). Παράλληλα, η έννοια της μουσικής ακρόασης μπορεί να λειτουργήσει ως παιδαγωγική μεταφορά για την κοινωνική ακρόαση και τον διάλογο στη σχολική διαμεσολάβηση.

Στο πλαίσιο αυτό, το μουσικό σχολείο προσφέρει ένα ιδιαίτερα πρόσφορο περιβάλλον για την ενσωμάτωση πρακτικών επανορθωτικής παιδαγωγικής, καθώς οι ίδιες οι μουσικές διαδικασίες αντανakλούν θεμελιώδεις αρχές της συνεργατικής επίλυσης συγκρούσεων.

Η ιδιαίτερη θέση της μουσικής εκπαίδευσης στο ελληνικό σχολικό πλαίσιο συνδέεται με τη δυνατότητά της να λειτουργεί όχι μόνο ως πεδίο αισθητικής ανάπτυξης, αλλά και ως χώρος κοινωνικής αλληλεπίδρασης και συλλογικής δημιουργίας. Η συμμετοχή των μαθητών σε μουσικά σύνολα προϋποθέτει αμοιβαία ακρόαση, σεβασμό στον ρόλο του άλλου και συντονισμό ατομικών και συλλογικών στόχων, στοιχεία που παρουσιάζουν σημαντικές αναλογίες με τις αρχές της σχολικής διαμεσολάβησης.

Μεθοδολογία και στάδια υλοποίησης

Σχεδιασμός του προγράμματος

Η εφαρμογή του προγράμματος σχολικής διαμεσολάβησης σχεδιάστηκε με στόχο την ενίσχυση της ικανότητας των μαθητών να διαχειρίζονται συγκρούσεις με συνεργατικό και παιδαγωγικά επανορθωτικό τρόπο, καθώς και την καλλιέργεια δημοκρατικής κουλτούρας στη σχολική κοινότητα.

Το πρόγραμμα εντάχθηκε στο πλαίσιο σχολικών δραστηριοτήτων της ΔΔΕ Εύβοιας, με παιδαγωγική καθοδήγηση από τον Υπεύθυνο Σχολικών Δραστηριοτήτων. Υλοποιήθηκε εκτός ωρολογίου προγράμματος, με απογευματινές συναντήσεις και επιπλέον δράσεις κατά τα Σαββατοκύριακα, γεγονός που ανέδειξε τον εθελοντικό χαρακτήρα της συμμετοχής.

Ο σχεδιασμός βασίστηκε στη μεθοδολογία της Έρευνας Δράσης (Action Research), καθώς το πρόγραμμα αναπτύχθηκε μέσα από συνεχή ανατροφοδότηση, προσαρμογή στις ανάγκες της σχολικής μονάδας και ενεργό συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών ως συν-ερευνητών της παιδαγωγικής διαδικασίας (McNiff, 2013).

Κεντρική επιδίωξη αποτέλεσε η μετατροπή των μαθητών από παθητικούς αποδέκτες πειθαρχικών διαδικασιών σε ενεργούς φορείς επίλυσης συγκρούσεων. Η εφαρμογή του προγράμματος οργανώθηκε σε τρεις διακριτές φάσεις:

Φάση Α: ευαισθητοποίηση και προετοιμασία

Στην πρώτη φάση πραγματοποιήθηκε ενημέρωση του Συλλόγου Διδασκόντων, των μαθητών και του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων σχετικά με τον θεσμό της σχολικής διαμεσολάβησης.

Παράλληλα υλοποιήθηκαν βιωματικά εργαστήρια στις τάξεις, με στόχο την καλλιέργεια δεξιοτήτων επικοινωνίας, συναισθηματικής αναγνώρισης και διαχείρισης συγκρούσεων (Γρηγοριάδου & Τέλλιου, 2016).

Φάση Β: επιλογή και εκπαίδευση μαθητών-διαμεσολαβητών

Η επιλογή των μαθητών βασίστηκε σε εθελοντική συμμετοχή και παιδαγωγικές προτάσεις εκπαιδευτικών, με στόχο τη συγκρότηση μιας ετερογενούς ομάδας μαθητών με διαφορετικά προφίλ, αλλά κοινή διάθεση συνεργασίας και συμμετοχής.

Ιδιαίτερη παιδαγωγική επιλογή αποτέλεσε η συμπεριληπτική προσέγγιση, καθώς δεν αποκλείστηκαν μαθητές με προηγούμενη εμπλοκή σε συγκρουσιακές ή παραβατικές συμπεριφορές.

Αντίθετα, η συμμετοχή τους αξιοποιήθηκε ως ευκαιρία ενδυνάμωσης και επανασύνδεσης με τη σχολική κοινότητα.

Η εκπαίδευση διήρκεσε περίπου τρεις μήνες και περιλάμβανε εβδομαδιαίες βιωματικές συναντήσεις διάρκειας 2–3 ωρών. Οι βασικοί άξονες ήταν:

- ενεργητική ακρόαση και επικοινωνία,
- αναγνώριση και διαχείριση συναισθημάτων,
- τεχνικές διαμεσολάβησης και ουδετερότητας,
- προσομοιώσεις συγκρούσεων (role-play),
- ανάλυση πραγματικών σχολικών περιστατικών.

Φάση Γ: οργάνωση και λειτουργία ομάδας διαμεσολάβησης

Μετά την εκπαίδευση, οι μαθητές συμμετείχαν σε δομημένες προσομοιώσεις διαμεσολάβησης, ακολουθώντας προκαθορισμένο πρωτόκολλο (προετοιμασία, ακρόαση, διατύπωση προβλήματος, αναζήτηση λύσεων, συμφωνία).

Οι εκπαιδευτικοί είχαν υποστηρικτικό ρόλο, χωρίς άμεση παρέμβαση στη διαδικασία, ενισχύοντας την αυτονομία των μαθητών. Παράλληλα, αναπτύχθηκε άτυπα και μια μουσική ομάδα μαθητών-διαμεσολαβητών, η οποία αξιοποίησε τη συλλογική μουσική πράξη ως πεδίο ενίσχυσης της συνεργασίας, της ακρόασης και του συντονισμού, συνδέοντας βιωματικά τη μουσική παιδαγωγική με τη διαδικασία της διαμεσολάβησης.

Οργάνωση συνεδριών

Συνολικά πραγματοποιήθηκαν δέκα (10) δομημένες συναντήσεις, οι οποίες περιλάμβαναν:

- εισαγωγή στον θεσμό της διαμεσολάβησης,
- ανάλυση ρόλων και δεξιοτήτων,
- εκπαίδευση σε τεχνικές ενεργητικής ακρόασης,
- προσομοιώσεις πραγματικών περιστατικών,
- συγγραφή σεναρίων από μαθητές,
- απολογισμό και ανατροφοδότηση του προγράμματος.

Οι συναντήσεις είχαν σταδιακή εξέλιξη από θεωρητική προσέγγιση σε βιωματική εφαρμογή.

Ερευνητικός χαρακτήρας της παρέμβασης

Η εφαρμογή βασίστηκε σε ποιοτική προσέγγιση παρατήρησης και αναστοχασμού, με δεδομένα που προέκυψαν από:

- παρατηρήσεις εκπαιδευτικών,

- συμμετοχή μαθητών,
- αναστοχαστικές συζητήσεις,
- καταγραφή αλλαγών στη σχολική συμπεριφορά.

Τα δεδομένα βασίστηκαν κυρίως σε παρατηρήσεις, αναστοχαστικές συζητήσεις και ποιοτικές καταγραφές της σχολικής εμπειρίας, χωρίς χρήση τυποποιημένων εργαλείων μέτρησης πριν και μετά την παρέμβαση. Ως εκ τούτου, τα ευρήματα δεν επιδιώκουν γενίκευση, αλλά την ανάδειξη δυνατοτήτων και προοπτικών εφαρμογής της σχολικής διαμεσολάβησης σε ένα συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Αποτελέσματα

Η εφαρμογή του προγράμματος σχολικής διαμεσολάβησης στο Μουσικό Σχολείο Χαλκίδας ανέδειξε σημαντικές μεταβολές και ενδείξεις πολυεπίπεδου θετικού αντίκτυπου στη σχολική κοινότητα, όπως προέκυψε από την παρατήρηση της συμμετοχής των μαθητών, τις αναφορές των εκπαιδευτικών και την ποιοτική αξιολόγηση της σχολικής ζωής.

Συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών

Η συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα υπήρξε ιδιαίτερα υψηλή. Συνολικά συμμετείχαν δώδεκα (12) μαθητές ως διαμεσολαβητές, από διαφορετικές τάξεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με πλήρη παρουσία στις προγραμματισμένες δράσεις, συμπεριλαμβανομένων των εκτός ωρολογίου συναντήσεων. Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στο πρόγραμμα παρείχαν συστηματική υποστήριξη και ανατροφοδότηση, συμβάλλοντας στην ομαλή υλοποίηση των δράσεων. Η συνεργασία μαθητών και εκπαιδευτικών αξιολογήθηκε ως ιδιαίτερα θετική.

Ανάπτυξη δεξιοτήτων μαθητών

Οι μαθητές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα ανέπτυξαν δεξιότητες επικοινωνίας, ενεργητικής ακρόασης και συνεργασίας. Μέσα από τις βιωματικές δραστηριότητες, τις προσομοιώσεις και τις εικονικές διαμεσολαβήσεις, παρατηρήθηκε:

- βελτίωση στην ικανότητα ακρόασης χωρίς διακοπή,
- μεγαλύτερη αναγνώριση και κατανόηση συναισθημάτων,
- αυξημένη ικανότητα προτάσεων συνεργατικών λύσεων,
- ενίσχυση της αυτοπεποίθησης στον ρόλο του διαμεσολαβητή.

Οι αναστοχαστικές συζητήσεις με τους εκπαιδευτικούς και η παρατήρηση της συμμετοχής των μαθητών ανέδειξαν ενδείξεις ανάπτυξης κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων.

Μεταβολές στη σχολική συμπεριφορά και κλίμα

Κατά την περίοδο εφαρμογής του προγράμματος παρατηρήθηκαν ενδείξεις βελτίωσης σε βασικές διαστάσεις της σχολικής συμπεριφοράς και του κλίματος, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις των

εκπαιδευτικών, τις αναφορές των μαθητών και τον αναστοχασμό της ομάδας υλοποίησης. Παρατηρήθηκαν:

- μείωση μικρών καθημερινών συγκρούσεων,
- αύξηση συνεργασίας μεταξύ μαθητών,
- ενίσχυση σεβασμού προς το σχολικό περιβάλλον,
- μεγαλύτερη διάθεση συμμετοχής στις σχολικές δραστηριότητες.

Ιδιαίτερα στους μαθητές που συμμετείχαν ως διαμεσολαβητές, παρατηρήθηκαν ενδείξεις περιορισμού της εμπλοκής σε συγκρουσιακές καταστάσεις και ενίσχυσης της ικανότητάς τους να διαχειρίζονται εντάσεις με πιο συνεργατικό τρόπο.

Ενδείξεις αλλαγής σχολικής κουλτούρας

Πέρα από τις ατομικές αλλαγές συμπεριφοράς, το πρόγραμμα φαίνεται να επηρέασε και στοιχεία της συνολικής σχολικής κουλτούρας.

Σύμφωνα με τις αναφορές της σχολικής κοινότητας, παρατηρήθηκαν:

- βελτίωση της καθημερινής συνεργασίας μεταξύ μαθητών διαφορετικών τάξεων,
- ενίσχυση του αισθήματος κοινότητας,
- καλύτερη διαχείριση μικροεντάσεων στην καθημερινή σχολική ζωή,
- θετικότερη στάση απέναντι σε συλλογικές δραστηριότητες.

Επιπλέον, καταγράφηκε γενικευμένη αντίληψη βελτίωσης του σχολικού κλίματος, τόσο από μαθητές όσο και από εκπαιδευτικούς.

Ποιοτική αποτίμηση της παρέμβασης

Η συνολική αποτίμηση της εφαρμογής αναδεικνύει ότι το πρόγραμμα λειτούργησε ως πλαίσιο ανάπτυξης κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων, ενισχύοντας την υπευθυνότητα των μαθητών και την ικανότητά τους να διαχειρίζονται συγκρούσεις με μη βίαιο τρόπο.

Παράλληλα, η εμπλοκή μαθητών με πρότερη παραβατική συμπεριφορά φαίνεται να λειτούργησε ενδυναμωτικά, συμβάλλοντας στην επαναπλαισίωση του ρόλου τους μέσα στη σχολική κοινότητα.

Συζήτηση

Η ιδιαιτερότητα του μουσικού πλαισίου

Ένα από τα σημαντικότερα σημεία διαφοροποίησης της παρούσας παρέμβασης είναι η ένταξή της στο πλαίσιο ενός Μουσικού Σχολείου. Η μουσική παιδαγωγική προσέγγιση φαίνεται να ενίσχυσε ουσιαστικά την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, καθώς η συνεργασία, η ακρόαση και ο συγχρονισμός αποτελούν ήδη θεμελιώδεις εμπειρίες των μαθητών μέσα από τη συμμετοχή τους σε μουσικά σύνολα.

Η μεταφορά μουσικών εννοιών όπως η «αρμονία», η «πολυφωνία» και ο «συντονισμός» στο πεδίο των κοινωνικών σχέσεων λειτούργησε ως ισχυρό παιδαγωγικό εργαλείο κατανόησης της έννοιας της ειρηνικής συνύπαρξης. Η «μουσική ακρόαση» λειτούργησε ως μεταφορά για την κοινωνική ακρόαση, ενισχύοντας την ικανότητα των μαθητών να αντιλαμβάνονται τον άλλον όχι ανταγωνιστικά, αλλά συνεργατικά.

Η καινοτομία της σύνδεσης με μουσική ορχήστρα

Η ιδιαίτερη παιδαγωγική καινοτομία της παρούσας παρέμβασης αφορά τη σύνδεση της σχολικής διαμεσολάβησης με τη συλλογική μουσική πράξη και, ειδικότερα, με τη δημιουργία μιας μουσικής ομάδας μαθητών-διαμεσολαβητών. Η σύνδεση αυτή δεν αντιμετωπίστηκε ως μια παράλληλη καλλιτεχνική δραστηριότητα, αλλά ως ένα βιωματικό πεδίο καλλιέργειας των ίδιων δεξιοτήτων που αποτελούν τον πυρήνα της διαμεσολάβησης.

Η ορχήστρα αποτελεί ένα ιδιαίτερα πρόσφορο παιδαγωγικό μοντέλο συνεργασίας, καθώς κάθε μέλος καλείται να διατηρήσει τη δική του μουσική ταυτότητα, ενώ ταυτόχρονα να προσαρμόσει την προσωπική του έκφραση στις ανάγκες του συνόλου. Η ατομική φωνή δεν καταργείται, αλλά συντονίζεται με τις υπόλοιπες φωνές, ώστε να δημιουργηθεί ένα κοινό αποτέλεσμα. Η άποψη αυτή συνδέεται με τη διεθνή βιβλιογραφία της μουσικής παιδαγωγικής, η οποία αναδεικνύει τη συμμετοχή σε μουσικά σύνολα ως πλαίσιο ανάπτυξης συνεργατικών, κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων (Hallam & Rogers, 2008; Ilari & Cho, 2023). Η διαδικασία παρουσιάζει ισχυρές αναλογίες με τη σχολική διαμεσολάβηση, όπου ο στόχος δεν είναι η επικράτηση μιας πλευράς έναντι μιας άλλης, αλλά η δημιουργία συνθηκών κατανόησης, συνύπαρξης και αποκατάστασης της σχέσης.

Στο πλαίσιο αυτό, έννοιες θεμελιώδεις για τη μουσική εκπαίδευση, όπως η ακρόαση, ο ρυθμός, ο συγχρονισμός και η αρμονία, μεταφέρθηκαν συμβολικά στο πεδίο των ανθρώπινων σχέσεων. Η «μουσική ακρόαση» λειτούργησε ως παιδαγωγική μεταφορά της κοινωνικής ακρόασης: όπως ο μουσικός οφείλει να ακούει τους υπόλοιπους εκτελεστές για να συμμετέχει δημιουργικά στο σύνολο, έτσι και ο διαμεσολαβητής χρειάζεται να ακούει ουσιαστικά τις διαφορετικές οπτικές μιας σύγκρουσης.

Ιδιαίτερη θέση στη βιωματική αυτή προσέγγιση είχε η αξιοποίηση του έργου Canzone Arrabbiata, του Nino Rota (1973), τραγουδιού που γράφτηκε αρχικά για τον κινηματογράφο και έγινε ευρύτερα γνωστό μέσα από την ταινία Film d'amore e d'anarchia (1973) της Lina Wertmüller. Το έργο αποτέλεσε αφορμή συζήτησης γύρω από τον θυμό, την ένταση και τη μετατροπή της σύγκρουσης σε δημιουργική έκφραση. Μέσα από τη μουσική ερμηνεία, οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να επεξεργαστούν συμβολικά ζητήματα που συνδέονται με τη διαχείριση των συναισθημάτων και τη μεταμόρφωση της σύγκρουσης σε επικοινωνία.

Η εμπειρία αυτή ενίσχυσε τη διεπιστημονική διάσταση του προγράμματος, καθώς η μουσική εκπαίδευση δεν λειτούργησε απλώς ως καλλιτεχνικό συμπλήρωμα, αλλά ως ενεργό παιδαγωγικό εργαλείο ανάπτυξης κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων.

Θεωρητική σύνδεση

Τα ευρήματα επιβεβαιώνουν τις θεωρητικές προσεγγίσεις της επανορθωτικής δικαιοσύνης (Zehr, 2015), της κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL), 2020) και της συνεργατικής μάθησης (Johnson & Johnson, 1996) Παράλληλα, αναδεικνύουν τη σημασία της βιωματικής και πολιτισμικά προσαρμοσμένης παιδαγωγικής, ιδιαίτερα σε εξειδικευμένα σχολικά περιβάλλοντα όπως τα μουσικά σχολεία. Η παρούσα εφαρμογή ενισχύει τη βιβλιογραφία σε επίπεδο ελληνικού σχολικού πλαισίου, όπου αντίστοιχες παρεμβάσεις παραμένουν περιορισμένες.

Η συμβολή της εμπειρίας στο ελληνικό σχολικό πλαίσιο

Η παρούσα εφαρμογή συμβάλλει στη συζήτηση σχετικά με τις δυνατότητες ανάπτυξης πρακτικών σχολικής διαμεσολάβησης στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο. Παρότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξανόμενο ενδιαφέρον για την πρόληψη της σχολικής βίας, την κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση και τις επανορθωτικές πρακτικές, η συστηματική ενσωμάτωση αντίστοιχων προγραμμάτων στη σχολική καθημερινότητα παραμένει περιορισμένη.

Η συγκεκριμένη μελέτη αναδεικνύει ότι η σχολική διαμεσολάβηση μπορεί να προσαρμόζεται δημιουργικά στις ιδιαιτερότητες κάθε σχολικής κοινότητας. Στην περίπτωση ενός Μουσικού Σχολείου, η σύνδεση με τις αρχές της μουσικής συνεργασίας δημιούργησε ένα ιδιαίτερο παιδαγωγικό πλαίσιο, στο οποίο η διαχείριση των συγκρούσεων συνδέθηκε με ήδη υπάρχουσες εμπειρίες συλλογικής δημιουργίας.

Παράλληλα, η εμπειρία υποδεικνύει ότι η επιτυχία τέτοιων παρεμβάσεων δεν εξαρτάται αποκλειστικά από την ύπαρξη τυπικών δομών, αλλά και από τη δημιουργία μιας κουλτούρας συμμετοχής, εμπιστοσύνης και ανάληψης ευθύνης από τα μέλη της σχολικής κοινότητας. Οι μαθητές μπορούν να λειτουργήσουν ως ενεργοί συνδιαμορφωτές του σχολικού περιβάλλοντος όταν τους παρέχεται κατάλληλη υποστήριξη και χώρος συμμετοχής (Sharkey et al., 2021).

Ωστόσο, η εμπειρία ανέδειξε παράλληλα την ανάγκη θεσμικής υποστήριξης, ώστε τέτοιες δράσεις να αποκτήσουν συνέχεια και βιωσιμότητα. Η ύπαρξη σταθερού πλαισίου, διαθέσιμου χρόνου, κατάλληλου χώρου και υποστηρικτικών δομών αποτελεί προϋπόθεση για τη μακροχρόνια ενσωμάτωση της σχολικής διαμεσολάβησης στη λειτουργία της σχολικής μονάδας.

Συνεπώς, η παρούσα εφαρμογή δεν προτείνει ένα ενιαίο μοντέλο εφαρμογής, αλλά αναδεικνύει τη δυνατότητα δημιουργικής προσαρμογής της σχολικής διαμεσολάβησης σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και ιδιαίτερα σε σχολικές κοινότητες με έντονη πολιτισμική και καλλιτεχνική ταυτότητα.

Συμπεράσματα και προοπτικές

Η εφαρμογή του προγράμματος σχολικής διαμεσολάβησης στο Μουσικό Γυμνάσιο Χαλκίδας με Λυκειακές Τάξεις «Νίκος Σκαλκώτας» ανέδειξε ότι το σχολείο μπορεί να λειτουργήσει ως ένας δυναμικός χώρος δημοκρατικού διαλόγου και παιδαγωγικής ενδυνάμωσης των μαθητών. Η μετατόπιση από ένα παραδοσιακό, πειθαρχικό μοντέλο διαχείρισης συγκρούσεων σε ένα επανορθωτικό και συμμετοχικό

πλαίσιο ανέδειξε σημαντικές παιδαγωγικές δυνατότητες και ενδείξεις αποτελεσματικότητας ως προς την ανάπτυξη συνεργατικών πρακτικών και τη βελτίωση του σχολικού κλίματος.

Τα ευρήματα της εφαρμογής καταδεικνύουν ότι οι μαθητές μπορούν να αναλάβουν ενεργό και υπεύθυνο ρόλο στη διαχείριση των συγκρούσεων, όταν τους παρέχεται κατάλληλη εκπαίδευση, εμπιστοσύνη και υποστηρικτικό πλαίσιο. Παράλληλα, η εμπλοκή τους στη διαδικασία διαμεσολάβησης ενίσχυσε δεξιότητες όπως η ενεργητική ακρόαση, η ενσυναίσθηση, η συνεργασία και η υπεύθυνη λήψη αποφάσεων.

Η καινοτομία της συγκεκριμένης πρακτικής ενισχύεται από την ένταξή της στο ιδιαίτερο πλαίσιο ενός Μουσικού Σχολείου, όπου η συνεργασία, η ακρόαση και ο συγχρονισμός αποτελούν ήδη θεμελιώδεις παιδαγωγικές εμπειρίες. Η σύνδεση της μουσικής πράξης με τις αρχές της διαμεσολάβησης συνέβαλε στη δημιουργία μιας βιωματικής γέφυρας ανάμεσα στην καλλιτεχνική και την κοινωνική μάθηση, ενισχύοντας την εσωτερική συνοχή της σχολικής κοινότητας.

Με βάση την εμπειρία της πιλοτικής εφαρμογής, αναδεικνύονται συγκεκριμένες προοπτικές για τη συνέχεια και τη θεσμική εδραίωση του προγράμματος:

- Θεσμοθέτηση μόνιμου χώρου σχολικής διαμεσολάβησης, ως σημείου αναφοράς για τον διάλογο και την επίλυση συγκρούσεων.
- Επέκταση του προγράμματος σε περισσότερους μαθητές και τμήματα, με στόχο τη διάχυση της κουλτούρας διαλόγου στο σύνολο της σχολικής μονάδας.
- Συστηματική ενσωμάτωση της διαμεσολάβησης στη σχολική ζωή, με σύνδεση με δράσεις σχολικού προγραμματισμού και αυτοαξιολόγησης.
- Δικτύωση με άλλες σχολικές μονάδες και συμμετοχή σε εκπαιδευτικά δίκτυα σχολικής διαμεσολάβησης, με στόχο την ανταλλαγή καλών πρακτικών.
- Περαιτέρω ερευνητική τεκμηρίωση της εφαρμογής, με χρήση εργαλείων ποιοτικής και ποσοτικής αξιολόγησης.

Βιβλιογραφία

Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL). (2020). CASEL's SEL framework: *Framework for systemic social and emotional learning*. CASEL. <https://casel.org/casel-sel-framework-11-2020/>

Cowie, H., & Jennifer, D. (2007). *Managing violence in schools: A whole-school approach to best practice*. SAGE Publications.

Cremin, H. (2007). *Peer mediation: Citizenship and social inclusion revisited*. Open University Press.

Hallam, S., & Rogers, L. (2008). **Improving behaviour and attendance at school**. OUP.

Hopkins, B. (2023). *The Restorative Classroom: Using Restorative Approaches to Foster Effective Learning*. Taylor & Francis.

Ilari, B., & Cho, E.-A. (2023). Musical participation and positive youth development in middle school. *Frontiers in Psychology*, 13.

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1996). Conflict resolution and peer mediation programs in elementary and secondary schools: A review of the research. *Review of Educational Research*, 66, 459-506.

McNiff, J. (2013). *Action research: Principles and practice* (3rd ed.). Routledge.

Morrison, B. (2007). *Restoring Safe School Communities*. Federation Press.

Morrison, B. E., & Vaandering, D. (2012). Restorative Justice: Pedagogy, Praxis, and Discipline. *Journal of School Violence*, 11(2), 138-155.

Rota, N. (1973). *Canzone arrabbiata* [Song]. In Film d'amore e d'anarchia. Directed by Lina Wertmüller. Italy: Euro International Film.

Tunstall, L., Proulx, J., Dobko, S., Este, D., & Tutty, L. M. (2005). *School-based violence prevention programs: Preventing violence against children and youth [Research Report]*. University of Calgary.

Zehr, H. (2015). *The Little Book of Restorative Justice: Revised and Updated*. Simon and Schuster.

Γρηγοριάδου, Ε., & Τέλλιου, Α. (2016). *Σχολική Διαμεσολάβηση. Ένας οδηγός για την επίλυση συγκρούσεων στο σχολείο από ομηλίκους*. Heinrich Böll Stiftung.

Θεοδωρίδη, Ε., & Ντόβας, Μ. (2020). *Η ενεργητική ακρόαση και η ενσυναίσθηση στη συμβουλευτική διαδικασία*. Verde.

Κουρκούτας, Η. Ε. (2011). *Προβλήματα συμπεριφοράς στα παιδιά: Παρεμβάσεις στο πλαίσιο της οικογένειας και του σχολείου*. Τόπος.

Ματσαγγούρας, Η. Γ. (2008). *Η σχολική τάξη. Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας: Χώρος, ομάδα, πειθαρχία, μέθοδος*. Γρηγόρης.

Σχολείο με όραμα

Πρακτικές που διαμορφώνουν το
σύγχρονο σχολείο στην Εύβοια

Συλλογικός τόμος καλών εκπαιδευτικών πρακτικών

Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική Χρήση 4.0 (CC-BY-NC)

Copyright © 2026: ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ,
ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Έτος έκδοσης: 2026

ISBN: 978-960-98211-5-5